

00. Úvodná prednáška

Bratia, počas týchto DC chcem upriamiť vašu pozornosť na základné kresťanské a zároveň aj evanjelizačné pravdy, ktoré máme sami prijať a dokonca o nich svedčiť vo svojom živote. Budem hovoriť o situácii človeka v tomto svete, ako nám ju zjavuje Písmo sv.. Okrem toho, chcem upriamiť váš pohľad na P. Máriu, ako prvú a vzorovú kresťanku, ženu celkom zasvätenú a odovzdanú Bohu, Nevestu Ducha Svätého, ako zvykol P. Máriu nazývať sv. František z Assisi. Budeme ju sledovať v jednotlivých krokoch jej požehnaného života. Dotknem sa niečoho, čo by som nazval psychológia viery. Všimneme si teológiu sv. Františka i Východných otcov a niekde i rabínsku múdrosť.

Otcovia tvrdia, že Krista nemáme napodobňovať, Krista máme žiť, ale aby sme ho mohli žiť, máme napodobňovať P. Máriu. Prečo nemáme Krista napodobovať? Lebo, ak by išlo len o vonkajšie napodobovanie, jednalo by sa o pokrytectvo, ktoré Ježiš tak často vyčítal farizejom. Krista máme prijať ako ho prijala Panna Mária, prijať ho ako svoj Život a dovoliť mu pretvárať nás. A P. Máriu máme napodobňovať v jednotlivých krokoch jej požehnaného života, ktorého plodom je Ježiš, Vtelené Božie Slovo.

Sv. Bonaventúra hovorí, že: „Duša oddaná Bohu, môže z milosti Ducha Svätého a mocou Najvyššieho duchovne počať požehnané Slovo a jednorodného Syna Otcovho, porodiť ho, dať mu meno, hľadať ho a adorovať spolu s mudrcmi a nakoniec predstaviť Otcovi v chráme... Duša počína Ježiša, keď je nespokojná so životom, aký vedie, a pod vplyvom svätých vnuknutí a zapálená svätým žiarom sa konečne rázne odtrhne od svojich starých návykov a chýb, a je akoby duchovne oplodnená milosťou Ducha Svätého, dá si predsavzatie, že začne nový život. Vtedy došlo ku Kristovmu počatiu.

Keď bol požehnaný Boží Syn počatý, narodí sa v srdci, ale len vtedy, ak duša všetko rozumne uvážila, vyžiadala si vhodnú radu a vzývala Boha o pomoc a ihneď uskutoční svoje sväté predsavzatie a začne uskutočňovať to, čo v nej už dávno zrelo, ale sa to stále odkladalo z obavy, že nie je k tomu súca. Ale jedno musíme zdôrazniť: Toto predsavzatie začať „nový život“ sa musí ihneď prejaviť niečím konkrétnym. Ak nie je predsavzatie uskutočnené, bol síce Ježiš počatý, ale nebol zrodený. Ide o jeden z mnohých duchovných potratov. Je to jeden z toľkých odkladov, ktorými je pretkaný náš život a ktoré sú hlavným dôvodom, prečo je tak málo svätých.“

Dívajme sa na tú, na ktorej sa plnia všetky proroctvá, od ustanovenia nepriateľstva medzi diablom a ženou a jej potomstvom, ktoré porazí diabla, ktorá ako Panna počne a porodí, cez pozdrav Alžbety: „Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života“, až po Kristovo oslovenie z krížia „Hľa, matka tvoja!“ Od súhlasu, ktorý Panna Mária dala s vierou pri Zvestovaní a bez váhania zachovala pod krížom „sa jej materstvo rozširuje aj na bratov a sestry jej Syna, ktorí ešte putujú a nachádzajú sa v nebezpečenstvách a ťažkostiach“. Ježiš jediný Prostredník, je cesta našej modlitby; Mária jeho a naša Matka, ho necháva úplne presvitať: ona „ukazuje cestu“ (po grécky Hodegetria) a podľa tradičnej, východnej i západnej ikonografie je jej „znakom“. Vychádzajúc, z tejto jej jedinečnej spolupráce s Duchom Sv., Cirkev postupne vytvorila modlitbu k Božej Matke, pričom ju sústredili na Kristovu osobu v jednotlivých tajomstvách viery.

Sv. Terezka od Dieťaťa Ježiša napísala: „Keď niekedy čítam isté duchovné spisy, kde sa dokonalosť opisuje ako zdolávanie množstva prekážok a je ovenčená množstvom ilúzií, môj úbohý rozumček sa rýchlo unaví, zatvorím tú určitú knižku, nad ktorou si lámam hlavu a ktorá mi zatvrdzuje srdce a vezmem si Sväté písmo. A všetko sa mi osvetlí, jediné slovo otvorí mojej duši nekonečné obzory, dokonalosť sa mi zdá ľahká, vidím, že stačí spoznať svoju ničotu a odovzdať sa ako dieťa do Božieho náručia“ (Listy, TL 226, s. 318). Toto vrelo doporučujem aj Vám, pretože pri najlepšej vôli sa môže stať, že Vás nič z toho, čo mám pripravené, nezasiahne a preto je dobré sýtiť sa Božím Slovom, aby ste neodchádzali hladný a znechutený.

Duchovné cvičenia to je aj čas intenzívnej modlitby, preto si v jednotlivých prednáškach budeme hovoriť aj o modlitbe: „Modlitba, čiže rozhovor s Bohom, je najvyšším dobrom, lebo je spoločenstvom a zjednotením s Bohom. Ako sa telesné oči rozjasňujú, keď vidia svetlo, tak aj duša upriamená na Boha je ožiarená jeho nevýslovným svetlom. Hovorím o modlitbe, ktorá nie je zvyková, ale vychádza z duše; ktorá nie je obmedzená na určitý čas alebo hodinu, ale sa koná stále, v noci i vo dne. Lebo nestačí, keď sa duch len vtedy narýchlo pozdvihne k Bohu, keď sa sústredíme na modlitbu; ale aj vtedy, keď nás zamestnávajú nejaké úlohy, či už starostlivosť o chudobných, či iné starosti alebo užitočné dobročinné skutky, máme do toho miešať túžbu po Bohu a spomienku naňho, aby sa všetko láskou k Bohu, stá soľou okorenené stalo lahodným pokrmom pre Pána vesmíru. A stále, cez celý život sa môžeme tešiť zo zisku, ktorý plynie z toho, že mu venujeme viac času.

Modlitba je úctyhodná sprostredkovateľka pred Bohom, rozveseľuje srdce a utišuje jeho túžby. Keď hovorím o modlitbe, nemysli si, že sú to slová. To je túžba po Bohu, nevýslovná láska, ktorá nepochádza od ľudí, ale má pôvod v Božej milosti. Aj apoštol o nej hovorí: „My nevieme ani to, za čo sa máme modliť, ako treba; a sám Duch sa prihovára za nás nevysloviteľnými vzdychmi.“ Ak Pán niekomu daruje takúto modlitbu, je to bohatstvo, ktoré nemôže byť odňaté. Je to nebeský pokrm, ktorý nasycuje dušu: kto ho ochutná, vzplanie večnou túžbou po Pánovi, akoby jeho dušu rozpaľoval najhorúcejší oheň. Túto modlitbu potom svojim úsilím zdokonaľuj: Okrášľuj svoj dom skromnosťou a pokorou, rozjasňuj ho svetlom spravodlivosti; vyzdobuj svoj dom dobrými skutkami ako ušľachtilým zlatým poťahom a namiesto maľovky a ozdobných kameňov použi vieru a veľkodušnosť. A nad celú stavbu polož na dokončenie domu modlitbu ako strechu. Tak pripravíš Pánovi dokonalý príbytok a prijmeš Pána ako v skvelom kráľovskom paláci. A skrze jeho milosť budeš vlastniť naozaj jeho samého ako obraz umiestnený v chráme duše.“ (Z Homílií Pseudo-Chryzostoma; Supp., Hom. 6 De precatatione: PG 64, 462-466)

Na záver tejto úvodnej prednáška sa pomodlime spolu so svätým Františkom modlitbu, ktorou on, po stretnutí s Kristom v San Damiane, vyjadril túžbu po obrátení: „Najvyšší, slávny Bože, osvieť temnoty môjho srdca a daj mi pravú vieru, pevnú nádej a dokonalú lásku, múdrosť (cit) a poznanie, Pane, aby som plnil tvoj svätý a pravdivý príkaz.“ (ModUk)

01. Stvorenie sveta a človeka

V knihe Múdrosti nachádzame výrok: „Boh miluje všetko, čo stvoril.“ Boh je Láska a nemá iný dôvod pre stvorenie ako Lásku. Toto vyplýva z Božej Zvrchovanosti. Boh netvorí z nutnosti ale slobodne. Ak je Boh Láska, tak jeho Slovo, skrze ktoré je všetko stvorené, je Vyznaním Lásky. Stvorenie je pozvané k Láske. Boh nepotrebuje svet ku svojmu šťastiu, pretože je dokonale blažený Sám zo Seba. Preto pohnútkou jeho stvoriteľskej aktivity môže byť jedine Dobroprajná Láska.

Boh chce stvorenie a nikdy to neodvolá, lebo Božie Slovo je nezrušiteľné. Láska je kľúčom k pochopeniu tajomstva stvoreného bytia. Je veľmi dôležité zabudovať túto pravdu o Božej Láske hlboko do svojho srdca, lebo ona nám zjavuje akú máme cenu v Božích očiach. Ak by sme neboli Bohom milovaní, aký zmysel by mal potom príkaz lásky k Nemu a náš zápas o priblíženie sa k nemu. Vedomie Božej Lásky nám dáva vedomie vlastnej ceny.

Písmo sväté nám zjavuje, že nie sme dielom náhody, ale rozumného zámeru Tvorcu a v každom okamihu sme predmetom jeho výchovy. Po stvorení Boh neponechal tvorstvo jeho osudu, ale v každej chvíli mu uchováva bytie, dáva mu schopnosť konať a vedie ho k jeho cieľu. Uznať túto úplnú závislosť na Stvoriteľovi je zdrojom múdrosti, slobody, radosti a dôvery. Stvorenie má vlastnú dobrotu a dokonalosť, ale nevyšlo z rúk Stvoriteľa úplne dokončené, je stvorené tak, že je „na ceste“ (In statu via) ku konečnej dokonalosti k akej ho Boh určil: tú však má postupne dosiahnuť.

Boh je zvrchovaným pánom svojho plánu, avšak k jeho uskutočneniu používa spoluprácu tvorov. To nie je známka slabosti, ale prejav veľkosti a dobroty Všemohúceho Boha. Veď Boh nedáva svojim tvorom len existenciu, ale aj dôstojnosť samostatného a vlastného konania, aby sa jedni stali príčinou a počiatkom druhých a tak, aby spolupracovali na splnení jeho plánu. Boh dal ľuďom možnosť, aby boli rozumnou a slobodnou príčinou k dokončeniu diela stvorenia tým, že budú zdokonaľovať jeho súlad k vlastnému dobru i k dobru svojich blížnych. Ľudia môžu ako spolupracovníci s Božou vôľou slobodne vstúpiť do Božieho plánu svojimi skutkami, modlitbami, ale aj utrpením. Sv. Lev Veľký nás vyzýva: „Milovaní, stále „je zem plná Pánovej milosti“ a sama príroda, ktorá nás obklopuje je pre každého veriaceho školou úcty voči Bohu. Veď nebo i zem, more a všetko, čo je v ňom, ohlasujú dobrotu a všemocnosť svojho Pôvodcu. A obdivuhodná krása živlov, ktoré mu slúžia, vyžaduje od rozumného stvorenia spravodlivé vdaky vzdávanie.“ (Sermo 6 de Quadragesima)

Keď si prečítame biblickú správu o stvorení, zistíme, že pri stvorení človeka sa ukazuje akýsi zvláštny Boží príklon, ktorý je vyjadrený viacerými skutočnosťami. Ostatné živočíchy vydáva more a zem na Boží rozkaz, ale s človekom sa Boh hrá ako umelec zo svojím dielom. Počujeme: „Učiniť človeka...“ Boh pri stvorení človeka: „...vdýchol do jeho nozdier dych života. Tak sa stal človek živou bytosťou.“ Boh do neho vdýchol to, čím On sám žije. Toto Božie vdýchnutie môžeme bez preháňania nazvať Božím bozkom na privítanie človeka. V Adamovom srdci bola rozliata Božia Láska. Zem sa stáva živou planétou prostredníctvom človeka, ale človek sa stáva skutočne živou bytosťou, až oživujúcim Duchom Božím, lebo až na tejto úrovni sme vskutku živí a to tým spôsobom, ako od nás očakáva náš Stvoriteľ.

Pri stvorení človeka Boh hovorí: „Urobme človeka na náš obraz a podľa našej podoby“. Hebrejčina tu užíva slovo PANIM = tvár, obličaj, to, čo je teraz nezakryté a obrátené ku mne. Byť stvorený „na obraz Boží“ (Gn 1,26) teda znamená „byť obrátený tvárou k Bohu“, „pozerať Bohu do očí“ a reprezentovať, zjavovať, sprítomňovať Boha vo stvorenom svete. (M. Balabán: Hebrejské človekosloví str. 22) Český ekumenický text prekladá toto miesto: „aby bol našim obrazom“. Z toho vyplýva, že byť Božím obrazom je určenie človeka. Boh sa chce stať „viditeľný“ a „pochopiteľný“ svetu prostredníctvom človeka. Boh je Láska a preto byť Božím Obrazom znamená žiť Lásku, ktorá sa nám zjavuje v Božom Slove.

Zo všetkých viditeľných stvorení jedine človek je schopný „poznať a milovať svojho Stvoriteľa“, je „jediný tvor na zemi, ktorého Boh chcel pre neho samého“, on jediný je povolaný, aby mal poznaním a láskou účasť na Božom živote. Človek je milosťou a svojím predurčením povolaný do spoločenstva so svojím Stvoriteľom, aby mu odpovedal svojou vierou, nádejou a láskou a to za neho nemôže urobiť nikto. Boh všetko stvoril pre človeka, ale človek bol stvorený, aby slúžil Bohu a miloval Ho a Jemu obetoval celé stvorenie. Sv. František z Assisi vyzýva: „Uvažuj človeče k akej dôstojnosti ťa povzniesol Boh, keď ťa podľa tela stvoril k obrazu svojho milovaného Syna a podľa Ducha ku svojej vlastnej podobe.“

Podľa sv. Františka „byť stvorený na Boží obraz a podobu“ znamená byť stvorený podľa osoby Krista, Bohočloveka, podľa jediného a pravého obrazu Neviditeľného Otca.“ (zr. Kol 1,15-19) „Väčšina východných otcov, komentujúcich biblický verš Gn 1,26 rozlišuje medzi obrazom a podobou. Podľa nich je Boží obraz v človeku počiatočnou Božou stopou, ktorá je vlastná každému človeku a patrí k jeho podstate a preto nie je zničená ani hriechom. Naproti tomu, plná podobnosť s Kristom, je niečo, čo má človek dosiahnuť postupom času a k čomu je potrebná askéza. V tejto línii píše Diadochos z Fotiky: „Každý človek je stvorený podľa Božieho obrazu. Dosiahnuť podobnosť s Bohom je dané tomu, kto v láske podriadil svoju slobodu Bohu. Nepatríme už sami sebe, keď sme pripodobnení tomu, ktorý nás skrze lásku zmieril s Bohom.“... Preto sa človek má stať Láskou prostredníctvom Ducha svätého.“ (zrov. K. Lachmanová: Terezie z Lisieux a Silván z Athosu str. 176-177)

O našom absolútnom predurčení čítame v liste sv. Pavla Ef 1,6: „Boh nás svojím dobrotivým rozhodnutím predurčil, aby sme sa skrze Ježiša Krista stali jeho deťmi (mali tú istú prirodzenosť) na chválu a slávu jeho milosti, ktorou nás obdaril vo svojom milovanom Synovi.“ K. Rahner učí, že: „Prví ľudia boli stvorení s posväcujúcou milosťou, boli vybavení oným vnútorným, nadprirodzeným nadaním, ktoré človeka pred Bohom ospravedlňuje a činí ho účastným Božskej prirodzenosti a zameriava ho k nazeraniu Boha a k láske, ktorá z toho nazerania vyplýva. Človek ako taký, je stvorený pre večný život v bezprostrednom vlastníctve Boha. U človeka nikdy neexistoval „stav púhej prirodzenosti“. Preto sú celé dejiny ľudstva od počiatku dejinami zápasu medzi prijatím a odmietnutím tohto nadprirodzeného Božieho plánu s človekom a to natoľko, že sa tejto otázke nemožno nijako vyhnúť. Boh i dnes vyžaduje od človeka, čo človek stratil v Adamovi.“

Pôvodná ľudská prirodzenosť je prirodzenosť bohočloveka. Každé pochopenie človeka, ktorým sa on sám chce uzavrieť do púhej ľudskosti,.. sa prehrešuje proti konkrétnemu prvotnému určaniu človeka Bohom. Človek preto správne chápe svoje prirodzené bytie len vtedy, keď ho chápe ako otvorené pre Božie disponovanie, ktoré presahuje toto bytie a je pre človeka rozhodujúce, pretože v ňom spočíva Spása. Ak teda zameranie človeka na bezprostredné vlastníctvo Boha patrí k prvotnému usporiadaniu človeka a zostáva i po páde Adamovom, musí toto zameranie pochádzať od Boha s ohľadom na Bohočloveka, musí byť milosťou Ježiša Krista. Rád Adamov musel už byť rádom Ježiša Krista, ktorý ho ako Ukrižovaný znovu obnovil.“

„Grécki otcovia hovorili často o tom, že sa Syn Boží stal človekom na zemi, aby človek mohol vstúpiť do sféry Božej. Výpoveď »Boh sa stal človekom, aby sa človek mohol stať Bohom« patrila vo svojej dobe k najúčinnejším vyjadreniam kresťanského posolstva. Sv. Bazil to skutočne vyjadruje ako bežné presvedčenie svojich súčasníkov takto: »Vrchol všetkého, čo si len môžeme priať: stať sa Bohom.«

V čom ale spočíva zbožštenie? Maxim Vyznávač najzreteľnejšie určuje obsah nášho zbožštenie: »Všetko, čo Boh má, okrem identity bytia, prijíma ten, ktorý je milosťou zbožštený.« Všetko by sa mohlo javiť ako rečnicke prehánanie. Avšak celá západná aj východná tradícia chce vyjadriť práve toto, keď hovorí o milosti zbožštenia: ten, kto je hoden zbožšťujúcej milosti, nedostane od Boha »čiasťku« alebo »niečo«, ale skutočne Jeho samého. Ešte Abramovi Boh hovorí: »Neboj sa, Abram, ja som tvoj štít, tvoja prehojná odmena.« (Gen 15,1;Bibl 21)

Otcovia chápali účasť na Božom živote ako cieľ nášho bytia. Človek sa môže stať všetkým, čím je Boh, okrem identity bytia, lebo vzhľadom na také zdieľanie bol stvorený. Byť stvorený na Boží obraz a podobu Božiu znamená byť »vrhnutý« do stále dokonalejšieho pripodobnenie s Bohom. Zbožštenie milosťou v žiadnom prípade nenaznačuje rozplynutie našej prirodzenosti, ale jej najvnútornejšie uskutočnenie.

Stáť sa všetkým, čo je Boh, milosťou, a nie skrze prirodzenosť, podľa slov Jána Damascénskeho konkrétne naznačuje: »Účasťou v Bohu sa človek stane milosťou tým, čo je Kristus svojou prirodzenosťou.« Kresťanské zbožštenie nie je ničím abstraktným, anonymným, ale je vo svojej konkrétnej realizácii tým, čo Pavol nazýva »účasťou na adopcii«. »Kristus neprišiel, aby ľudskú prirodzenosť zmenil alebo premenil, ale preto, aby ju uviedol tam, kde bola pred pádom, do nesmrteľnosti.« Zbožštenie nie je teda ničím iným než pravým »polľudštením«, obnovením človeka v jeho pôvodnej dôstojnosti. Zbožštenie má svoje miesto v obnovení padlého človeka k jeho vrodenej dôstojnosti. Zbožštenie neruší dielo Stvoriteľa, ale dielo pokašiteľa. Zbožštené človečenstvo práve dospelo ku konečnému cieľu svojho stvorenia.

Toto nové - pretože obnovené a úplné realizované človečenstvo - je človečenstvom Slova, ktoré sa stalo človekom, a v tomto človečenstve je podľa Maxima zahrnutý celý nový človek. Na spôsobe bytia Slova, ktoré sa stalo človekom, je viditeľné, čo je zbožštenie človečenstva. Pretože Kristus ako človek, s ľudskou vôľou, ľudským srdcom, obdarený ľudskými rukami (porov. Vat. II GS 22) uskutočnil Otcovo spasiteľné rozhodnutie, zjavuje v sebe vlastných znameniach svojho ľudského spôsobu bytia tvár zbožšteného človeka.

Jediná cesta ku zbožšteniu spočíva v stále hlbšom pripodobňovaní Kristovi. Stáť sa »synmi v Synovi«: v tom spočíva zbožštenie. Podľa veľkého byzantského teológa Nikolaosa Kabasila (+1363) sa pripodobnenie naplňa len »životom v Kristovi«, »vnútorným zjednotením s Kristom«. Podmienkou Spáasy je prijatie Ježiša. Kristus, Vtelené Božie Slovo, je akoby gén duchovného života. Bez neho duša nerastie do podoby Božieho dieťaťa. Bez tohto láskyplného príklonu ku Kristovi neexistuje láska a spojenie s Bohom, čiže Spása. Sv. Bernardín Sienský tvrdí: „Meno Ježiš je pevným základom viery, ktoré utvára Božích synov. Viera katolíckeho náboženstva totiž spočíva na poznaní Ježiša Krista a jeho svetla. On je svetlo pre dušu, je bránou do života a zárukou života vo večnej blaženosti.“

Teraz ale sú prístupy, ktorými dospievame k tomuto životu, Kristové sviatosti, ktorými sa Kristovi začíname podobať. Vo svätých tajomstvách napodobňujeme Kristovo pochovanie a zvestujeme jeho smrť. Tým sa rodíme znovu a nadprirodzeným spôsobom sme podobný Spasiteľovi. Sviatosti sú »bránami spravodlivosti«, cez ktoré sa k nám skláňa samo nebo, Boh nám prichádza v ústrety; v nich nachádza kresťan svoj »životný priestor«: »Lebo v ňom žijeme, hýbeme sa a sme« (Sk 17,28), sme v ňom krstom, pohybujeme sa skrze birmovanie a žijeme Eucharistiou«. Taký život vo sviatostiach formuje už nového človeka a dáva vzniknúť už tu na zemi zmyslom, ktoré umožňujú božský život zakúšať a vychutnávať. Kabasilas nás upozorňuje na to, že keby sme už v tomto pozemskom živote nemali orgány a zmysly, ktoré sú schopné postihnúť skrytý Boží život v nás, neboli by sme schopní mať na ňom účasť v budúcom živote. V lone života terajšieho sa rodí zbožštenie človeka.

Otcovia smeli zvestovať toto neslýchané povolanie človeka, pretože vedeli, že to je možné v rámci »záračnej výmeny« medzi Bohom a človekom, »polľudštenie« Boha a »zbožštenie« človeka, výmeny, ktorú môže uskutočniť len božská láska. Maxim to formuluje úžasným spôsobom: »Hovorí sa, že si Boh a človek boli vzorom: Boh sa pre človeka - prostredníctvom svojej lásky k nemu - polľudštuje rovnakou mierou, ako sa človek - posilnený láskou - pre Boha zbožštuje; človek je Bohom v Duchu odtrhnutý a vrhnutý do neznáma natoľko, ako svojimi cnosťami zjavuje Boha, od prirodzenosti neviditeľného.« Maxim vidí v láske silu, ktorá umožňuje, aby človek inkarnoval Boha v živote podľa Krista. Cesta zbožštenie je vtelovaním Božej lásky v našom živote.“ (podľa Christophu Schönborna – Viedenského arcibiskupa)

02. Prvotný hriech

Keď sme hovorili o stvorení človeka, hovorili sme aj o Božej láske, ktorá nás drží v existencii. Priestorom pre našu existenciu je Božia Láska a predsa to neprežívame. Čo sa stalo? Prečo neprežívame Boha ako nesmiernu blaženosť? Božie zjavenie hovorí, že človek zhrešil a jeho kontakt s Bohom sa prerušil. Boh je Dobro a všetky jeho diela sú dobré, všetko, čo učinil, prehlásil za dobré a predsa zlo evidentne existuje. Sme stvorení pre Dobro, preto ho ustavične hľadáme, ale odkiaľ sa tu vzalo zlo? Filozofia hovorí, že zlo je nedostatkom Dobra.

Boh sa z nesmiernej dobroty rozhodol dať účasť na svojom Bytí úplne inému, tomu čo nebolo - stvoreniu (nie Bohu), ktoré povoláva k bytiu. Plodenie Božieho Slova vychádza z nesmiernej Plnosti Boha a nesie atribúty tejto Plnosti, Božie Slovo je Boh z Boha. Stvorenie má základ v ničote, aj keď sa tajomne opiera o Božiu plnosť. V porovnaní s Bohom sa stvorenie javí ako nedokonalé, aj keď práve táto nedokonalosť je z druhej strany možnosťou našej existencie. Nechcem tým povedať, že prvý hriech spáchal Boh tým, že dal existenciu niečomu nedokonalému, lebo nás stvoril z nesmiernej lásky a pozval nás na cestu zbožštenia, ale možnosť hriechu leží práve na tejto ceste z ničoty k zbožšteniu. Spása stvoreného spočíva v pozvaní milovať Boha. Láska má moc premieňať milujúceho v Milovaného. Pohľad milujúceho na Milovaného je oblažujúci a premieňajúci.

Na Božiu Nádheru sa dá nazerať, ale aj zazerať. Stvorenie namiesto Lásky môže zvoliť závišť. Závišť je prekrútením Lásky. I v Láске i v závistí je túžba po objekte, ale v závistí je to nesprávny, chorý vzťah, ktorý chce všetko pre seba a kvôli sebe. Láska zabúda na seba, závišť je vrcholne sústredená na seba. Láska sa stravuje, vydáva, obetuje, závišť sa zožiera. Láska je ako Slnko, ktoré rozjasní všetko, kam sa dostanú jeho lúče. Závišť je ako čierna diera, ktorá pohltí všetko, čo sa dostane do jej blízkosti a dokonca nevyžiarí ani svetlo. Len Láska je riešením napätia medzi stvorením a Bohom. Sv. Augustín videl v závistí „typický diabolský hriech“.

Cirkev učí: „Satan a ostatní zlí duchovia boli Bohom stvorení prirodzene dobrí, ale sami zo seba urobili zlých.“ (IV. Lateránsky koncil). Ako sa z dobrej bytosti môže stať bytosť zlá? Absolútne Dobro, ktorým je jedine Boh, sa nikdy nezvrhne na zlo, ale dobrota ostatných bytostí, je v každom momente závislá na Bohu, tak ako svetlo mesiaca závisí na slnku. Ako náhle sa stvorenie uzatvára pred Bohom, stráca svoju dobrotu. Satan a jeho anjeli si odrezali životodarné spojenie, ktorým je poslušnosť Božiemu Slovu a tak stratili spojenie so živým Bohom.

„Anjeli i ľudia majú to isté poslanie od Stvoriteľa: prijímať účasť na jeho Božskom Bytí na základe slobodnej voľby. Lásku, ktorej ďakujú za svoju existenciu, majú primeranou láskou opätovať a tak vo výmene lásky môžu mať účasť na Božom Bytí a Živote, ktorým je Láska. V liste Kolosanom čítame: „Ježiš je obraz neviditeľného Boha, prvorodený zo všetkého stvorenia, lebo v ňom bolo stvorené všetko na nebi a na zemi, viditeľné i neviditeľné, tróny aj panstvá, kniežatstvá aj mocnosti. Všetko je stvorené skrze neho a pre neho“. (Kol 1,15-16) Podľa toho je človek Ježiš a s ním celé ľudstvo, zmyslom a cieľom celého kozmu. Zmyslom kozmu je Vtelenie a Zjavenie Boha. Anjeli boli postavení do služby tohto plánu Spásy.

Simeonovo prorocké slovo k Panne Márii tvrdí: „On je ustanovený na pád a na povstanie pre mnohých v Izraeli a na znamenie, ktorému budú odporovať. A tvoju vlastnú dušu prenikne meč..“ (Lk 2,34) V tomto verši je reč o proteste, ktorý zasahuje ľudstvo, ale ešte pred tým svet anjelov, až do najvyšších hierarchií. Protest patrí dieťaťu na rukách Matky. Jedným je na pád, iným na povstanie. V liste Hebrejom je naznačené, že anjeli sú vyzvaní pokloniť sa Vtelenému Božiemu Slovu. „...keď uvádza prvorodeného na svet, hovorí: „Nech sa mu klaňajú všetci Boží anjeli.“ (Hebr 1,6) Anjeli vo svojom poznaní, vidia všetko z nadhľadu. A tak im bolo dané nahliadnuť do plánu, ako sa Boh v Ježišovi Kristovi stane človekom s ponukou tohto Boha uznať za svojho Pána a za svoju Spásu.

Z toho vyplýva, že kritériom možnosti mať účasť na večnej Božej blaženosti je Ježiš, Vtelené Božie Slovo. Anjeli prostredníctvom Krista mohli poznať: taký je Boh, toto je Boh, toto nepatrné dieťa, tento muž, ktorý svojím učeníkom pokorne umýva nohy, milujúci aj nepriateľov, tento bičovaný, posmievaný, oplúvaný, tento na kríž pribitý. Poznali, že Boh sa zjavuje skrze človeka. A ako zareagovali anjeli, keď to videli a nazreli do Božích plánov, vedomí si pri tom vlastnej nesmiernej prevahy nad človekom?" Niektorí sa rozhodli pre svoju presilu a proti takému Bohu a proti človeku, ako možnému „Zjaveniu Boha“. Vzbúrili sa proti Tichosti a Pokore Božej. Odvrat od Boha, od Lásky, ktorá sa kvôli človeku dáva ukrižovať, sa prekrýva s ich rozhodnutím: človeka vytrhnúť jeho Stvoriteľovi a v bezodnej nenávisti ho znivočiť, a tým zasiahnuť samého Boha. (spracované podľa Dedičný hriech z biblického pohľadu, Heinrich Spaemann, Überlingen, Nemecko Geist und Leben, 1992/3)

Tak sa vzbúrili proti princípom Lásky, na ktorých je vybudované celé Nebo, aby silnejší pomáhal a slúžil slabšiemu, aby múdrejší pomáhal neskúsenému, aby ten, kto chce byť prvý, slúžil ostatným. Týmto spôsobom slúžiacej spolupráce by anjeli sami dosiahli svoju vlastné posvätenie a dokonalosť. Satan a jeho anjeli sa stavajú proti zbožšteniu človeka, proti Vteleniu Lásky. Písmo sv. hovorí: „Veď Boh neušetril ani anjelov, keď zhrešili, ale zvrhol ich do tmavých priepastí podsvetia a dal ich strážiť až do súdu.“ (2 Pt 2,4).

Pád anjelov spočíva v slobodnom rozhodnutí radikálne odmietnuť Boha, ktorý sa zjavuje v človekovi Ježišovi a jeho vládu. Ich vzbura je vzburou proti Božiemu charakteru a to je hriech proti Duchu Svätému. Satanova moc nie je neobmedzená i on je len tvor, síce mocný vzhľadom k nám, ale nie vzhľadom k Bohu. Nemôže zmať budovanie Božieho kráľovstva. I keď pôsobí vo svete z nenávisti voči Bohu a jeho kráľovstvu, ktoré je v Ježišovi Kristovi, a i keď jeho činnosť pôsobí vážne škody duchovného i fyzického rázu, túto činnosť dopúšťa Božia prozreteľnosť, ktorá mocne a pritom nenásilne riadi dejiny. Prečo Boh dopúšťa túto diablovu činnosť je tajomstvom, avšak vieme, že „všetko napomáha k dobru tým, ktorí milujú Boha“. (Rim 8,28) Táto vzbura anjelov sa odohrala skôr ako na scénu vstúpil človek.

Kniha Genezis hovorí: „Potom Pán, Boh, vysadil na východe, v Edene, raj a tam umiestnil človeka, ktorého utvoril.“ (Gn 2,8) Bez akýchkoľvek predchádzajúcich zásluh bol človek umiestnený do Raja. Bol vyzvaný, aby ho obrábal a strážil. Adam dostal informácie o všetkom, ale nemal osobnú skúsenosť. Práve toto bolo jedným z možných predpokladov diablovho pokúšania. Medzi poznaním a osobným prijatím poznaného existuje priestor, ktorý by sme mohli označiť ako oblasť viery. Adam teoreticky vedel, ale poznané si vierou neprisvojil. Božie Slovo nezostalo v jeho srdci, lebo ho neprijal s istotou. Keby Adam uveril Bohu, bolo by mu to počítané za spravodlivosť a nezhršil by. Do ľudskej naivity zaznieva Božie Slovo. Je potrebné s istotou uveriť Bohu a brániť sa diablovi silou svojej viery.

Druhým predpokladom pokúšania bola Adamova túžba po Bohu. Sám Boh vložil do srdca človeka túto túžbu. Veď prikázanie lásky k Bohu bolo Adamovi zrejme od prvého stretnutia s Ním. Ak bol človek pokúšaný „byť ako Boh“, nebol hriech v tom, že „to chcel“, ale v tom „ako to chcel“. Sv. Maxim Vyznavač hovorí, že človek bol stvorený v stave svätosti a určený k tomu, aby bol Bohom úplne „zbožštený“ v sláve, zvedený diablom chcel byť „ako Boh“, avšak „bez Boha a pred Bohom, nie podľa Boha“. Chcel Moc bez zodpovednosti Lásky. Boh je Láska a Láska má tajomnú moc premieňať milujúceho do podoby milovaného.

V Raji rástlo množstvo stromov, ale dva sa spomínajú menovite. „Strom života“ a „Strom poznania dobra a zla“. Stromom Života nazývajú Židia aj valčeky, na ktorých je navinutý zvitok Tóry. Strom života nám teda predstavuje Boží zákon a požívanie jeho ovocia cestu poslušnosti a viery a zároveň cestu Spásy. Človek bol stvorený v stave cesty, ako bytosť na ceste k dokonalosti. Bol mu daný návod k dosiahnutiu plného Života, Boží zákon. Nepotreboval žiadne zásluhy, aby sa do Raja dostal, ale potreboval ostražitosť, aby o Raj neprišiel.

Tajomný strom, ktorému sa mali ľudia vo vlastnom záujme vyhábať nám zjavuje, že prví ľudia vstúpili do sveta poznačeného pádom anjelov. Je zaujímavé, že priamo uprostred raja sídli pokušiteľ. Boh človeku otvorene hovorí o nebezpečenstve, ktoré je spojené s jedením ovocia tohoto stromu, ale diablu nezabraňuje v prístupe k človeku, i keď človeka pred týmto kontaktom vystríha. Z toho vidíme, že pokusenia sú súčasťou nášho duchovného rastu. Sv. František hovorí, že každé premožené pokusenie je ako snubný prsteň, ktorým sa Pán zasubuje s dušou svojho služobníka. V každom pokušení je nám z Božej strany položená otázka: „Miluješ ma väčšmi ako toto?“ Toto je jediná cesta zbožštenia človeka. Nezávidieť ale milovať.

Sv. Bazil hovorí, že prvé prikázanie, ktoré človek dostal, bolo prikázanie pôstu: „Pretože sme sa nepostili, boli sme z Raja vyhnaní. Budeme sa postiť, aby sme sa mohli do Raja vrátiť!“ Pôst je tu chápaný ako základný ľudský postoj, múdre „seba obmedzenie“ v záujme „seba zachovania“. V záujme sebazáchovy musíme prijať určité seba obmedzenie. „Strom poznania dobrého a zlého“ symbolický naznačuje neprekročiteľnú hranicu, ktorú človek ako tvor musí v záujme seba zachovania uznávať a rešpektovať.

Človek pri stvorení dostal „návod na použitie“ so „záručnou lehotou“. Tým návodom je Boží zákon a záručnou lehotou Večný život. Ako náhle sa človek rozhodol nerešpektovať návod, bola mu odmietnutá aj záručná lehota. Človek závisí na Stvoriteľovi, je podriadený zákonom stvorenia a mravným normám, ktorými je riadené užívanie jeho slobody. Boh stvoril človeka ku svojmu obrazu a zahrnul ho svojím priateľstvom. Človek, ako oduševnený tvor, však nemôže žiť toto priateľstvo ináč, ako poslušnosťou Božím príkazom.

Strom „poznania dobra a zla“ nám predstavuje inú alternatívu ako vieru Bohu. Človek bol pozvaný k tomu, aby vierou prijal Boží zákon ako návod pre svoj život. Boží zákon presne vymedzuje, čo je dobre a čo zlé a toto človek nemôže zmeniť. Cirkev učí, že podstata prvotného hriechu, tkvie v tom, že si človek prisvojil dispozičné právo na svoj život. Sám chce rozhodovať o tom, čo je dobré a čo zlé a na to nemá právo, lebo to je dané Božím Slovom. Týmto rozhodnutím dal prednosť sebe samému pred Bohom a tým pohrdol Bohom, zvolil sám seba proti Bohu. Jesť zo stromu poznania dobra a zla, teda môže znamenať pohrdnutie Božím Zákonom, snahu zobrať si život do svojich vlastných rúk a žiť len podľa vlastnej predstavy, z vlastných síl a pre seba. A to je opak viery. Táto svojvôľa charakterizovaná postojom aktívnej vzbury, alebo pasívneho nezájmu, je dôkazom toho, čo biblia nazýva hriechom.

„Sv. Irenej zastával na rozdiel od tradičného judaizmu názor, že Adam bol stvorený ako dieťa. Jesť zo stromu mal zakázané preto, že mal najskôr vyrásť. Adam bol netrpezlivý; v snahe urýchliť svoju dospelosť predčasným uchvátením zakázaného ovocia proces svojho skutočného dozrievania zmaril... Pád, podľa Ireneja, je v podstate nezvládnutá kríza puberty. Výsledok je, že človek môže teraz riadne rásť iba zbavovaním sa svojej falošnej dospelosti. Kvôli tomu „prišiel Boží Syn medzi nás ako dieťa“ – aby sme sa mohli nechať viesť späť do detstva a znovu rásť, tento krát už správne, kým nedosiahneme zrelosti a plnej veľkosti samotného Krista (por. Ef 4,13). (Z DC P. G. Prievalského, OFM: <http://www.frantiskani.sk/patergabriel/doc/04.doc>)

Boh dal ľuďom všetko, čo potrebovali k blaženému životu. Daroval im bytie a daroval im aj prostredie potrebné pre ich rozvoj. To všetko boli znaky Lásky a človek ich mal rozlúštiť vierou. Boh stvoril človeka, aby sa stal Jeho obrazom a tým ho pozval na cestu zbožštenia. Avšak, ako rastúci a seba uskutočňujúci tvor mal aj človek pre tento stupeň podobnosti so Stvoriteľom dozrieť do uznania a rozoznávania hranice medzi Stvoriteľom a tvorom, do poklony a úcty voči svojmu Stvoriteľovi, do vďaky za svoje stvorenie a za celé stvorenstvo a dozrievať viac a viac do poznania, ako všetko v prírode navzájom súvisí. Tak by bol človek dosiahol v rastúcej viere a láske, plnú vnútornú moc a zodpovednú silu konať. Potom by bolo namieste v takejto zrelosti všetky dary a schopnosti, postaviť do služby Lásky podľa úmyslu Stvoriteľa. Človek však na túto zrelosť nečakal.

Apokalypsa hovorí veľa o anjeloch a démonoch. Ku koncu ľudských dejín vystupuje odporca s číslom 6-6-6, trikrát tri šestky. Kto nie je poznačený týmto číslom, nemôže ani kupovať ani predávať. Šesť je deficitný počet pred sedmičkou. Za šesť dní stvoril Boh svet, siedmy deň odpočinul si od diela, ktoré vykonal, a svojím odpočinkom zavŕšil svet (Gn 2,1-3), ním vytvoril vo svete človekom prežívaný transcendentný vzťah - rajský pokoj. Stvorenie bez tohto vzťahu, bez siedmeho dňa, je svetom bez transcendentného Boha. Šesť je číslo sveta, ktorý ešte nie je Stvoriteľom dokonaný, a kto neprijme toto zavŕšenie, programom sa mu stane číslo beztranscendentného sveta.

V opozícii stojí myšlienka siedmeho dňa, ktorý má byť dovŕšením stvoreného sveta. Šabat je teda časom posvätnnej svadby, duchovným priestorom pre intímne stretnutie medzi Bohom a jeho ľuďmi a zdieľaním Božej svätosti. Jedine takýto svet stojí za to, aby sme v ňom žili. Je to svet spoločenstva s Bohom. Svet Bohoľudí. Zjavenie sa Synov Božích, ktoré dychtivo očakáva celá príroda.

03. Dôsledky prvotného hriechu

„A potom, keď počuli hlas P. Boha, ktorý sa za denného vánku prechádzal po záhrade, skryl sa Adam i jeho žena pred P. Bohom, medzi stromami záhrady. I zavola Pán, Boh, Adama a povedal mu: „Kde si?“ On odpovedal: „Počul som tvoj hlas v záhrade, nuž bál som sa, lebo som nahý a preto som sa skryl.“ (Gn 3,8-10) Písmo ukazuje dramatické následky prvého hriechu, ktorého sa dopustili naši prarodičia. Teológia nás poučuje, že prvotný hriech nie je náš osobný hriech, hoci sa každého až veľmi osobne dotýka: „Čo sa dozvedáme z Božieho zjavenia, to sa zhoduje so skúsenosťou. Veď ak skúma človek svoje srdce, poznáva, že je naklonené i ku zlému a zapletené do mnohých špatností; to nemôže pochádzať od dobrého Stvoriteľa.“ (GS 13) Cirkev vždy učila, že mnohé úbohosti, ktoré ľudstvo ťažia, a ľudskú náklonnosť ku zlu a ku smrti, nemožno pochopiť bez prihladnutia ku skutočnosti, že Adam nám odovzdal hriech, ktorým sme nakazení od počatia a ktorý je „smrťou duše“.

Čo spôsobil prvotný hriech? Prvý dôsledok nachádzame v prečítanom texte z knihy Genezis. Človek začína mať strach z Boha. Adam sa pred Bohom skrýva. Pred hriechom mu bola prirodzená dôvera a všeobímajúca láska. Hriech v jeho duši zatemnil obraz Boha a namiesto dôvery sa začal v ňom objavovať strach. Strach spôsobuje, že sa človek stáva bytosťou opancierovanou, uzavretou. Sv. Augustín označuje hriešnika zvláštnym výrazom „homo incurvatus in se“, teda človek skrútený do seba. Namiesto viery, ktorá mala viesť k láske, ho formuje strach.

Prví ľudia v raji žili v ráde Bohočloveka, v milosti Kristovej. Mali v srdci Božie Slovo a žili v Duchu Svätom, svojou neposlušnosťou stratili Božie priateľstvo, ale nestratili Božiu Lásku. Priateľstvo môžeme definovať ako pohodu Lásky. Boh neprestáva človeka milovať, ako nám to dokazujú celé Dejiny Spásy, ale nemôže sa prejavovať v ňom bez jeho súhlasu, ako činná Láska, lebo rešpektuje ľudskú slobodu. Bez Boha človek nemôže naplniť zmysel svojej existencie „stať sa Božím obrazom“. Nie je v ňom Dobrota, Múdrost', Spravodlivosť a Svätosť. Bez Boha je človek bezmocný, vydaný do područia svojich pudov. Toto vyjadruje grécke slovo HAMARTIA, ktoré znamená toľko ako stav stratenej Spásy. V hriechu sa konalo proti Bohu, po hriechu človek existuje proti Bohu.

Sv. Pavol stav človeka po dedičnom hriechu charakterizuje, ako stav bezbožnosti (gr. ASEBEIA) a z toho plynúcej morálnej bezmocnosti. Táto bezbožnosť sa týka všetkých. Je to stav neprítomnosti Božieho Ducha v našom srdci. My všetci, ako potomci Adama, sa rodíme s touto duchovnou prázdnotou v srdci. Nie sme bezbožní v zmysle svetonázoru, ale v zmysle absencie Božej dobroty a moci v našich srdciach. Problém nie je len v tom, čo konáme, alebo nekonáme, ale v tom, čo po prvotnom hriechu sme. Dokážeme byť slušní, ale bez Boha nemôžeme byť skutočne dobrí. Človek sa rodí ako bezmocný voči diablu, stáva sa otrokom hriechu.

Človek stratil Ducha Svätého - bytostnú Dobrotu, Rajskú blaženosť. Prebudila sa v ňom žiadostivosť. Písmo hovorí, že sa mu „otvorili oči“. Krása tela sa stala pre človeka veľkým problémom. Človek sa už nedokázal na druhého dívať s nesebeckou láskou, ktorá je z Boha, ale len zo sebeckou žiadostivosťou. Tak, ako bezprostredne vyšiel z božích rúk, túto ťažko zvládnuteľnú situáciu nepoznal. Prečo? Lebo vnútorne bol spojený s omnoho väčším prameňom šťastia, než je ľudská sexualita. V jeho srdci bola ustavičná radosť z Boha, lebo aj v blížnom nachádzal Boží obraz. A preto, i keď určite aj u prvých ľudí existovalo sexuálna túžba, nebola dominantná, ale bola hodnotou až po láske k Bohu, zjavujúc sa v človeku.

Pred hriechom mohol človek existovať vo svojej nahote a nebol to pre neho problém. Po hriechu sa v ňom objavila žiadostivosť. Človek ustavične túži po stratenej blaženosti. Všetci máme v sebe hlboko vpísanú spomienku na túto prvotnú blaženosť, ktorú sme v Adamovi stratili, a preto ju hľadáme a nie vždy správnym spôsobom a na správnych cestách. Boh sa zľutoval nad človekom a ušil mu koženú suknicu. Naše šaty vydávajú svedectvo o tom, čo sa stalo.

Ďalším dôsledkom je skutočnosť, že človeku sa zatemnil rozum, stratil Svetlo poznania. Adamovi na počiatku svietilo Svetlo poznania, v ktorom vedel o sebe i o prírode všetko. Len takto vieme pochopiť určité stopy Prazjavenia, ktoré sa zachovali v niektorých starovekých kultúrach. Po hriechu sa rozum človeka zatemnil a vôľa sa naklonila ku zlu. I ten najmenší chrobáček „vie“ ihneď po svojom vyliahnutí, čo je pre neho dobré a čo mu osoží a človek, vrchol stvorenia, to nevie. Nepozná ani zákonitosti tela, v ktorom žije. Je paradox, že existujeme v tele, o ktorom nevieme skoro nič a ak niečo vieme, tak len za cenu štúdia. Človek sa musí všetko učiť.

Súlady, v ktorom žili prví ľudia, vďaka priateľstvu s Bohom, je zničený. Vláda duchovných schopností duše nad telom je podlomená, spojenie muža a ženy je podrobené napätiam, ich vzťahy sú poznamenané žiadostivosťou a sklonom k panovaniu. Ľudia už netvorili prirodzené spoločenstvo ako zvieratá. A to všetko preto, lebo človek stratil svoj stred, ktorým je Božie Slovo, ktoré je základom pre rovnaké myslenie a chcenie. Súlad s tvorstvom je rozbitý, stvorenie sa človeku odcudzilo a stalo sa mu nepriateľom. Vinou človeka je stvorenie „podrobené ničotnosti“ (Rim 8,20). Aké mohlo byť krásne, žiť v prirodzenosti, ktorá nie je narušená, ktorá môže to, čo chce, lebo nechce zlo. Aké úžasné je mať Boží zákon vpísaný hlboko v srdci a počúvať tento zákon, tak ako počúvajú zvieratá zákony prírody. Toto Adam stratil a spolu s ním my všetci.

Hriech je previnenie proti rozumu, pravde a svedomiu: je to priestupok proti pravej láske k Bohu a blížnemu spôsobený zvráteným lipnutím na určitých dobrách. Bol definovaný ako „slovo, skutok alebo túžba proti večnému zákonu“. Spomeniem niekoľko gréckych výrazov, ktorými Písmo označuje hriech. Slovo adikia, vyjadruje fakt, že každý hriech je nespravodlivosťou voči Bohu, popieraním Božieho práva na človeka. Ďalšie pseudos vyjadruje, že hriech je klamstvom. Hriešnik žije v poddanstve klamstva a lži, ďaleko od svetla Pravdy. Grécke slovo anomia vyjadruje skutočnosť, že každý hriech je porušením Božieho zákona. Kto sa stavia proti Božiemu zákonu, stáva sa neposlušným samému Bohu. Hriech je niečím omnoho temnejším a hrozivejším, než si človek dokáže predstaviť. Hriech je sebaláskou až k pohrdaniu Bohom.

Vnútorňú situáciu, ktorá sa objavila v človeku po hriechu, opisuje sv. Pavol v liste Rimanom: „Vieme, že zákon je duchovný, ale ja som telesný, zapredaný hriechu. Ani nechápem, čo robím, lebo nerobím to, čo chcem, ale robím to, čo nenávidím. No ak robím to, čo nechcem, priznávam zákonu, že je dobrý. Potom to však už nerobím ja, ale hriech, ktorý vo mne sídli. Viem totiž, že vo mne, to jest v mojom tele, nesídi dobro; lebo chcieť dobro, to mi je blízko, ale robiť dobro nie. Ved' nerobím dobro, ktoré chcem, ale robím zlo, ktoré nechcem. No ak robím to, čo nechcem, už to nerobím ja, ale hriech, ktorý vo mne sídli. Badám teda taký zákon, že keď chcem robiť dobro, je mi blízko zlo. Podľa vnútorňého človeka s radosťou súhlasím s Božím zákonom; ale vo svojich údoch pozorujem iný zákon, ktorý odporuje zákonu mojej mysle a robí ma zajatcom zákona hriechu, ktorý je v mojich údoch. Ja nešťastný človek! Kto ma vyslobodí z tohto tela smrti? Ale nech je Bohu vďaka skrze Ježiša Krista, nášho Pána! Ja sám teda myslou slúžim Božiemu zákonu a telom zákonu hriechu.“ (Rim 7,14-25)

Sv. Pavol nás poučuje: „...ved' všetci zhrešili a chýba im Božia sláva“ (Rim 3,23) alebo „všetci sú pod hriechom“ (Rim 3,9). A nakoľko platí toto Pavlovo tvrdenie, človek sám od seba nedokáže vypovedať, čo je to hriech a to proste preto, že je sám v hriechu a je teda voči nemu zaujatý. Jediné Božie Zjavenie dokáže správne definovať hriech. Sv. Pavol, základný hriech, prvotný predmet Božieho hnevu, vidí v bezbožnosti (gr. asebeia) a hneď presne vysvetľuje ako sa bezbožnosť prejavuje: v odmietnutí oslavovať Boha (gr. doxazein) a v odmietnutí vďačnosti voči Bohu (gr. eucharistein). Inými slovami, v odmietnutí uznať Boha v jeho Božstve, nevzdávaní mu patričnej úcty. Bezbožnosť spočíva v „ignorovaní“ Boha, svojho Otca a Stvoriteľa. Ignorovať neznamená: „nevedieť, že Boh existuje“, ale chovať sa tak, akoby neexistoval.

Možno nás zarazí, že apoštol prehlasuje všetok morálny úpadok, za následok Božieho hnevu. Boží hnev chápeme ako odstúpenie Boha z ľudského života. Človek je bez Boha úplne stratený vo svojich neovládaných podnetoch a vášniach. Hriech je súčasne trestom sám sebe. Sv. Augustín hovorí: „I keď sú tieto činy trestom, sú sami o sebe hriechom, lebo trestom za nečistotu je zasa nečistota sama: Boh trestá zlo a z jeho trestov pramenia ďalšie hriechy.“ (De nat. et grat. 22,24)

„Pán, Boh.. vyhnal človeka a na východ od raja Edenu postavil cherubov a vytasený ohňový meč, aby strážili cestu k stromu života. (Gn 3,23-24) Žijeme vo „vyhnanstve ďaleko od Pána“. Písmo sväté hovorí o dvoch skutočnostiach, ktoré ovládli ľudskú realitu a od ktorých sa Boh dištančuje: je to hriech a smrť. Sv. Ján Damaský k tomu hovorí: „Boh nás stvoril k neporušiteľnosti, a keď sme prekročili jeho spasiteľné prikázania, potrestal nás rozkladom - smrťou, aby sa zlo nestalo nesmrteľným.“ Smrť ukončuje existenciu zla v osobe konkrétneho človeka.

Prvé miesto v Písme, kde je „hriech“ priamo nazvaný sa nachádza v Gn 4, kde sa opisuje pokušenie Kaina: „Tu povedal Pán Kainovi: „Prečo sa hneváš a prečo sa ti zamračila tvár? Či nie je to takto: Ak robíš dobre, môžeš sa vystrieť, ale ak dobre nerobíš, číha hriech pri dverách a sleduje ťa (dychtí po tebe) jeho žiadostivosť, a predsa ty ju máš ovládať (ty však máš nad ním vládnuť)?“ V hebrejskom texte je užité to isté slovo, ako o žene, ktorá bude dychtiť po mužovi. Hriech je tu predstavený ako démon, ktorý chce človeka ovládnuť. 1 Pt 5,8 sa hovorí, že ako hladný lev túži po koristi, tak diabol žiadostí za človekom, aby ho ovládol. Ale i nám je povedané: „Ty však máš nad ním vládnuť!“ Každým zlým skutkom sa človek otvára démonom.

Sv. Antonín Veľký výstižne vyjadruje túto pravdu: „Každý človek, ktorý sa kochá v hriešnych skrytých úmysloch, vinou slobodnej vôle padá, Keď otročí (spolucíti) s tým, čo do neho vkladajú nepriatelia (démoni) a keď si myslí, že sa ospravedlní iba navonok uskutočnenými skutkami, pričom jeho vnútrajšok je obydlím zlého ducha, ktorý ho učí akémukoľvek zlu. Jeho telo sa naplňa nechutnými nehanebnosťami. Lebo, kto je už ráz taký, toho potom ovládajú démonické vášne, ktoré už ani od seba neodháňa. Démoni nemajú viditeľné telo, ale my im prepožičiavame svoje telo. Keď naše duše od nich prijímajú temné skryté úmysly: Lebo, ak prijímame tieto skryté myšlienky, prijímame samotných démonov a zjavnými ich robíme v tele.“ (List 6)

Tak ako po prvotnom hriechu, keď sa Boh pýta: „Adam, kde si?“ aj po zavraždení Ábela sa vyskytuje otázka s opytovacím zámenom „kde“: „Kde je tvoj brat“. Ľudský hriech spôsobuje chaos? Bol zmarený ľudský život a to znamená prenikavý zásah do Božej zvrchovanosti. Preliata krv volá k Bohu o pomstu. Začarovaný kruh pomsty sa stále šíri, dokiaľ nepríde ten, ktorého krv volá o odpustenie a to je Pán Ježiš Kristus.

04. Zvestovanie Pána

Na deň 25. marca, ktorý podľa starovekej židovskej tradície je aj prvým dňom stvorenia sveta, pripadá podľa kresťanskej tradície sviatok Zvestovania Pána, ako dňa Nového Stvorenia, sviatok Slova, ktoré sa stalo Telom. V tento deň sa číta čítanie zo 7. kapitoly proroka Izaiáša, kde sa toto všetko prisľubuje. Aby sme dokázali pochopiť toto čítanie, musíme skúmať, čo predchádzalo prisľúbeniu Panenskej matky. Táto kapitola opisuje obliehanie Jeruzalema kráľmi, z ktorých má kráľ Achaz strach. Tu môže pomôcť jedine Boh. Ale kráľ má pochybnosť: „Stojí Boh o mňa a o môj národ?“ Aká je Božia odpoveď na strach a pokušenie k beznádeji kráľa a spolu s ním celého Božieho ľudu? „A preto vám Pán sám dá znamenie: „Hľa Panna počne a porodí syna a dá mu meno Emanuel.“ Božou odpoveďou je veľké znamenie: Panenská Matka a jej dieťa, ktoré je Emanuel = Boh uprostred nás.

Možno sa nám zdá táto Božia odpoveď trochu od veci, ale v skutočnosti, Božie Vtelenie, ktoré je ohlásené a prisľúbené týmto znamením, zjavuje veľkosť Božieho záujmu o človeka a jeho svet a zároveň spôsob Božej pomoci. Boh nechce stáť kdesi vedľa nás, ale skrze svoje Vtelenie, ktoré má pokračovať v každom človeku, chce priamo v nás zdieľať náš život a svojou mocou nás vyzbrojovať k zápasu s hriechom. Panenská matka je zároveň posolstvom, že človek nemôže počať Krista len čiste svojou silou. Kristus je Novým stvorením, ktoré sa uskutočnilo v Máriinom panenskom tele mocou Ducha Svätého a jej vierou.

Čiste ľudská náboženská snaha po prvotnom hriechu nutne končí v ľudskej slušnosti. Vrcholom náboženského snaženia človeka, ktorý síce, z jednej strany súhlasí s Božím zákonom, ale na strane druhej, žije svoj duchovný život len z vlastných síl, je farizej. Takýmto spôsobom dokážeme vytvoriť nanajvýš slušného, ale nie dobrého človeka. Najväčší hriech, ktorý sa s nami vlečie od prvotného pádu, je naša domnelá sebestačnosť. Prví ľudia si vzali svoj život do vlastných rúk a rozhodli sa, že si sami budú určovať, čo je dobré a čo zlé pre nich. Táto nezávislosť na Bohu sa premietla aj do duchovného života, keď si samy chceme utvárať svoju dušu a nechceme prijať ten Život, ktorý nám Boh ponúka a ktorým je Ježiš.

Panna Mária, v tajomstve Zvestovania, stojí pred nami ako prvá kresťanka, pretože kresťanstvo začína práve osobným prijatím Ježiša. Toto je moment, od ktorého môžeme hovoriť o kresťanstve, ako o náboženstve, rozdielnom od židovstva. Sv. Ján v prológu svojho evanjelia hovorí: „Lebo ak zákon bol daný skrze Mojžiša, milosť a pravda prišli skrze Ježiša Krista.“ (Jn 1,18) Zákon bol schopný vychovať slušného človeka, ktorý sa navonok nedopúšťal hriechov, ale nedokázal zmeniť jeho hriešne srdce, jeho bezbožnosť. To dokáže len milosť, ktorá je v prijatí Ježiša Krista: „Ale tým, ktorí ho prijali, dal moc stať sa Božími deťmi.“ (Jn 1,12)

Evanjelium nám ukazuje na príklade P. Márie, že sa človek môže stať partnerom Boha v láske, môže počať Krista z Ducha Svätého, môže ho v sebe nosiť, môže ho dokonca porodiť svedectvom života i ohlasovaním a tak sa stať jeho matkou. P. Mária nás chce naučiť, ako sa aj my môžeme stať matkami Ježiša Krista. Ide o to, aby sa aj v nás počal Ježiš. Sv. Maxim Vyznávač hovorí: „Kristus sa ustavične tajomne rodí v duši, lebo si berie telo z tých, ktorí sú spasení a dušu, ktorá ho rodí, robí panenskou matkou. Každá duša, ktorá verí, počína a rodí Božie Slovo. Ak podľa tela existuje len jedna Božia Matka, tak podľa viery rodia Krista všetci, ktorí prijímajú Božie Slovo a uskutočňujú ho.“

Počuli sme: „A meno Panny bolo Mária.“ Skôr ako prišiel Pán Ježiš do nášho sveta, bola nám ľuďom daná Mária. Ona je nepoškvrnená zem, na ktorú zostúpil Boh pri svojom vstupe do našich dejín. Cela pozornosť anjelov i ľudí je sústredená na toto meno. V evanjeliu sme počuli presnú adresu: galilejské mesto Nazaret, panna zasnúbená mužovi menom Jozef, z rodu Dávidovho; a meno panny Mária. „Sv. František Xaverský píše z Indie: „Všimol som si, že ľudia pri našich stretnutiach rebelujú vždy, keď zabudnem vedľa kríža nášho Spasiteľa umiestniť obraz jeho Maky.“

Je zaujímavé, že títo konvertiti vedeli veľmi dobre, ako odlíšiť Ježiša od všetkých tých mýtických vtelení, ktoré boli súčasťou ich kultúry? Vtelenie Ježiša Krista je jedinečné. Udialo sa na konkrétnom mieste a čase, v konkrétnom meste, v lone konkrétnej ženy. Všetky tieto konkrétne veci dejiny poznajú. Oni pochopili, že Marie slúži Kristovi svoju konkrétnosťou, svojím telom a svojím materstvom, ktoré zdôrazňujú fakt, že Boh sa stal človekom." (P. Bubák: Homília o Bohorodičke)

Sv. Lukáš vyslovene podotýka, že toto mimoriadne pozvanie zaznelo k panne, ktorá už bola zasnúbená mužovi. Zásnuby ešte nie sú manželstvom a dajú sa aj zrušiť, ale väčšinou ich chápeme tak, že čosi hovoria o ľudskom rozhodnutí. Môže Boh takto vstúpiť do ľudských plánov tak osobných ako je manželstvo? Láska, ktorá nás Stvorila, má absolútne právo na nás. Skôr ako človek uzavrie ľudské manželstvo, je pozvaný, aby sa vydal Bohu - Láske, aby dovolil Bohu v sebe pôsobiť. Možnosť manželstva s Bohom je tu skôr ako ľudské manželstvo a bude aj potom, keď manželstvo s človekom stratí svoj zmysel. Božia milosť je lepšia ako život a aj to najlepšie ľudské manželstvo je len slabým predobrazom Božej Lásky a školou, kde sa človek učí sebe odumierať. Ľudské manželstvo nemá byť uzatvárané navzdory tomuto Božskému, ale v ňom a v moci Lásky, ktorú dáva Boh.

Základná pravda nášho náboženstva, ktorú hlása evanjelium, znie: „Boh nás miluje napriek našej poblúdenosti a má pre nás pripravený plán Spásky.“ Pri Zvestovaní akoby sme počuli ozvenu slov, ktoré zazneli v rozhovore Ježiša s Nikodémom: „Ved' Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodeného Syna, aby nezhynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ (Jn 3,16) Ako Boh miloval svet? Tak, ako sa to prejavilo v živote Panny Márie. Pravda o Božej láske je podstatou Zvestovania. Táto pravda musí hlboko zapadnúť do našich srdc. Každý človek môže prežiť vo svojom srdci okamžik podobný tomu, ktorý nám vykresľuje evanjelium. Anjel ju zdraví: „Chaire Kecharitomene!“ Doslova je to výzva k radosti: „Raduj sa plná milosti!“ Tieto slová obsahujú radostnú zvesť, ktorá sa má stať vlastníctvom všetkých.

V Márii sa Boh prihovára každému, lebo toto pozdravenie bolo vyslovené pre všetkých a my všetci, v dare tohto práve počatého dieťaťa, nachádzame milosť u Boha. V Ježišovi je možnosť omilostenia vyhnancom. Podľa apoštola Petra, po prvotnom hriechu, žijeme vo vyhnanstve, ďaleko od Pána, ale v tomto dieťati a v jeho prijatí sa nám ponúka milosť amnestie, možnosť návratu k Otcovi. Každý, kto ho prijíma, poznáva Cestu, nachádza Pravdu a dostáva Život. Skrze prijatie Krista začína naša duša rásť do podoby, v ktorej má Otec svoje zaľúbenie. Ak nie je v nás Kristus, tak sa Bohu nepáčime, nemáme s ním nič spoločné. Ak nežijeme Kristovo Slovo, ak neprijímame jeho Telo a Krv, nie sme Božie deti, ale sme deťmi zla.

Možno po tom všetkom, čo sme si povedali, vznikla v nás túžba, mať tento život v sebe. Akým spôsobom však môžeme prijať Krista do seba. Pozrime sa ako počala Panna Mária z Ducha Svätého? Najprv k nej zaznieva Božie Slovo. Keď hovoríme o Božom Slove musíme si uvedomiť, že nehovoríme len o písanej informácii ale o Živej Osobe. Každá stvorená skutočnosť povstáva Božím Slovom a každá dokonalosť je účasťou na Božom Slove. Vtelené Božie Slovo, Ježiš Kristus, nám zjavuje Boží charakter, ale Duch Svätý nám ho dáva, ak po ňom túžime. Bez lásky k Božiemu Slovu nie je možné počať z Ducha Svätého.

Sv. Augustín nazýva Božie Slovo: „Sacramentum audibile“ – sviatosťou počutia. Posväcujeme sa počúvaním Slova, ak sa s ním zjednocujeme vo vôli – v chcení, v myslení i v konaní. A náš otec sv. František tvrdí, že „skrze Božie Slovo hlboko do nás preniká vznešenosť nášho Stvoriteľa“. Nemôže počať z Ducha, kto nemiluje Slovo. Božie Slovo máme prijať s istou vierou, nie ako slovo ľudské, ale ako Božie. Božie Slovo však nemá zostať len v hlave, lebo jeho pravé miesto je srdce človeka. „Ale Mária zachovávala všetky tieto slová vo svojom srdci a premýšľala o nich.“ (Lk 2,19) Najprv vierou prijala Božie Slovo, uverila v nesmiernu Božiu Dobrotu a Moc, lebo „Bohu nič nie je nemožné.“ (Lk 1,37) Božie Slovo je živé a účinné. Len vo vzťahu k slobodným bytostiam naráža na tajomstvo slobody a viery.

Všimnime si odpoveď P. Márie: „Nech sa mi stane podľa tvojho slova“. (Lk 1,38) Jej odovzdanosť nesmeruje k niečomu nevyspytatelnému. Boh predsa zjavil svoju vôľu vo svojom Slove. Preto sa jej odovzdanosť týka Božieho Slova. Sv. Hieroným tvrdí, že kto nepozná Písmo, nepozná Krista. Panna Mária ho dobre poznala. Vedela k čomu hovorí svoje „fiat“ a vedela Komu ho hovorí. Nestojí v pozícii sebavedomého siláka, ktorý hovorí „ja to dokážem“. Ide tu predsa o Božie Slovo, ktoré človek nedokáže uskutočniť a ani žiť z vlastných síl. Na druhej strane však vieme, že Boh to od nás právom vyžaduje a že celý vesmír povstal Božím Slovom a že toto Božie Slovo je Živé a Účinné, je Nezrušiteľné a Všemohúce.

Po určitých skúsenostiach začíname chápať, že napriek svojmu najlepšiemu úsiliu, sme nevychovali z opice človeka. Zázrak vnútornej premeny človeka sa nedocieli drezúrou, ale milosťou. Jedine Boh je Dobrý a my sa stávame dobrými, keď je On v nás. Naša modlitba má byť, podľa vzoru Panny Márie, predovšetkým priestorom, v ktorom dovoľíme Bohu konať v sebe, ochota ľahnúť si na operačný stôl Božieho Slova. A tá operácie môže aj bolieť. Sv. Augustín tvrdí, že hriešnemu človeku sa Božie Slovo bude javiť, ako nepriateľ jeho duše, kým nepochopí, že je príčinou jeho Spásy. V našej modlitbe nejde o presadzovanie našej vôle a ani o snahu presvedčiť Boha o добрote nášho plánu, ale máme zosúladiť svoju vôľu s Božím Slovom. Preto je dôležité poznať Božie Slovo, aby sme pochopili, čo chce Boh od nás a na to je „dôstojné a správne“ odpovedať: „Nech sa mi stane podľa Tvojho Slova!“

Panna Mária je plná túžby po Bohu, Panagia – celá svätá. Svojou ustavičnou túžbou po Bohu a plnením jeho vôle, počala Krista duchovne, skôr než ho počala telesne. Kresťanský východ skutočnosť duchovného počatia Krista vyjadruje adventným pozdravom: „Kristus sa rodí, oslavujte ho!“ Tento pozdrav zaznieva už niekoľko týždňov pred Vianocami a to samo zdôrazňuje fakt duchovného počatia Krista ešte pred jeho narodením. Ani nám nikto nebráni, aby sme túžbou po Bohu, otvoriac sa Ježišovmu Slovu z Ducha Svätého počali Krista a stali sa tak jeho matkou. Sv. Augustín hovorí: „Stali ste sa dietkami Božími, budte tiež matkami.“ Všetky sviatosti Cirkvi, všetko ohlasovanie Božieho Slova, slúži tomu, aby sa v nás objavil Kristus. Kristus v nás je zároveň Nádejou našej Slávy. Sv. Augustín tvrdí: „Matka ho nosila v lone, my ho nosíme v srdci. Panna otehotnela, keď sa v nej Kristus vtelil, naše srdce nech otehotnie vierou v Krista.“

Sv. Bonaventúra tvrdí: „Duša oddaná Bohu, môže z milosti Ducha Svätého a mocou Najvyššieho duchovne počať Požehnané Slovo a jednorodeného Syna Otcovho, porodiť ho, dať mu meno, hľadať ho a adorať spolu s mudrcmi a nakoniec predstaviť Otcovi v chráme... Duša počína Ježiša, keď je nespokojná so životom, aký vedie, a pod vplyvom svätých vnuknutí a zapálená svätým žiarom sa konečne rázne odtrhne od svojich starých návykov a chýb, a je akoby duchovne oplodnená milosťou Ducha Svätého, dá si predsavzatie, že začne nový život. Vtedy došlo ku Kristovmu počatiu.

Keď bol požehnaný Boží Syn počatý, narodí sa v srdci, ale len vtedy, ak duša všetko rozumne uvážila... a vzývala Boha o pomoc a ihneď uskutoční ... to, čo v nej už dávno zrelo, ale sa to stále odkladalo z obavy, že nie je k tomu súca. Ale jedno musíme zdôrazniť: Toto predsavzatie „začať nový život“ sa musí ihneď prejaviť niečím konkrétnym. Ak nie je predsavzatie uskutočnené, bol síce Ježiš počatý, ale nebol zrodený. Ide o duchovný potrat. Je to jeden z toľkých odkladov, ktorými je pretkaný náš život a ktoré sú hlavným dôvodom, prečo je tak málo svätých.“

Mária dokázala prijať Ježiša, lebo bola celá svätá. Pre hriešneho človeka to však nie je jednoduché. Často zide z cesty odovzdanosti a hriešne sklony prevládnu. Človek má dve možnosti. Môže svoje hriešne a uzavreté srdce otvárať sám, to však ide veľmi ťažko. Ak sa cíti slabý, môže skúsiť druhú možnosť. Sv. Ambróz odporúča: „Ak chceš prijať Krista do seba, vyprosuj si najprv niečo z tej krásnej Máriinej duše.“ Jej krása spočíva v radikálnej odovzdanosti. Duch Svätý sa ponáhlá do duše, v ktorej objaví svoju Nevestu a naplní ju a dáva sa jej v tej miere v akej táto duša jeho Nevestu prijíma.

05. Pokánie

Veľmi často si zamieňame pokánie so sviatosťou pokánia, i keď nejde presne o to isté. Aj keď spoveď nazývame „sviatosťou pokánia“, pokánie je významovo širší pojem. Potreba pokánia vyplýva zo situácie človeka po dedičnom hriechu a patrí k základným požiadavkám prorokov i Ježiša. „Robte pokánie a verte v evanjelium!“ Pokánie je ochotou prijať Božie Kráľovstvo v osobe Ježiša Krista. Adam zhrešil tým, že si zobral život do vlastných rúk a rozhodol sa žiť len podľa seba a pre seba. My všetci sme túto formu života zdedili po ňom. Sme voči Bohu hriešne „sebestační“. Základný skutok pokánia je znovu prijatie Ježiša ako svojho Pána a Spasiteľa. Uznať Boží nárok na seba. Slovo viera, v jazyku, ktorým hovoril Pán Ježiš, má i taký zmysel, ako nechať sa viesť. Je to opak toho čo urobil Adam.

Hovorili sme, že prvotný hriech spôsobil, že sa rodíme v stave bezbožnosti (ASEBEIA) a z nej pramení naša bezmocnosť, ďalšie hriechy sú ovocím prvého. Do tohto stavu zaznieva Ježišova výzva k pokániu, ktorá nekladie prednostne dôraz na vonkajšie skutky, vrecovinu, popol, pôsty a umŕtšovania, ale na obrátenie srdca. Vnútorne pokánie je radikálne nové zameranie celého života, obrátenie k Bohu celým srdcom, rozchod s hriechom, spolu s odporom voči zlým činom, ktoré sme spáchali. Zároveň so sebou prináša túžbu a predsavzatie zmeniť život s nádejou na Božie milosrdenstvo. Toto obrátenie srdca doprevádza spásonosný smútok. Tým, že naše srdce objaví veľkosť Božej lásky sa zachveje hrôzou z ľarchy hriechov a začína sa báť uraziť Boha a odlúčiť sa od Neho. Sv. Klement Rímsky hovorí: „Upierajme pohľad na Kristovu krv a uvažujme, ako bola drahá pre Boha, jeho Otca: veď tým, že bola vyliata za našu spásu, ponúkol Boh celému svetu milosť obrátenia.“ (List Korintským).

Vnútorne pokánie kresťana môže mať veľmi rozmanité prejavy. Písmo sv. i Otcovia zdôrazňujú zvlášť tri spôsoby: pôst, modlitba, almužna, ktoré vyjadrujú obrátenie vo vzťahu k sebe, k Bohu a k blíznym. Čítanie Písma Sv., modlitba liturgie hodín a Otčenáša, každý úprimný úkon Bohopocty v nás oživuje ducha obrátenia a prispieva k odpusteniu hriechov. Počúvanie Božieho slova ma silu. Ozajstné a plodné pokánie začína tam, kde sa stávame učeníkmi Ježiša. Boh je Blaženosťou, ale môžeme ho takto poznať len vtedy, keď sa správne naladíme. Po dedičnom hriechu sme ako rozladené rádio. Hoci sú v éteri okolo nás rádiové vlny, na ktorých je krásna hudba, nie sme schopní sa z nej tešiť, dokiaľ si nenaladíme prijímač na správnu frekvenciu. Vo vzťahu k Bohu je tou správnou frekvenciou Božie Slovo a tým naladením súhlas s Ním.

V Hebrejských textoch SZ býva pokánie označované slovom „ŠUB“. Toto slovo vyjadruje radosť z návratu väzňa zo žalára alebo vyhnanca z exilu. Pokánie to je radostný návrat domov k Otcovi. Sv. Anton Paduánsky hovorí o pokání ako o svadbe plnej radosti. Medzi znaky pravého pokánia patrí radosť a jasanie srdca a oslavná chvála Boha. Pokánie je výzvou pre všetkých kresťanov, na všetkých stupňoch duchovného života, musí sa stále prehĺbovať. Jeho završením je smrť prijatá z lásky k Bohu.

V gréckom jazyku sa pre pokánie užíva termín METANOIA. Toto slovo je výzvou: „Zmeňte zmysľanie!“ a vyjadruje duchovnú podmienku návratu k Bohu a spoločenstva s Ním. Zmeňte zmysľanie, nie v zmysle iného ľudského spôsobu zmysľania, ale ako hovorí apoštol: „Zmýšľajte tak ako Kristus Ježiš: On, hoci má božskú prirodzenosť, nepridŕžal sa svojej rovnosti s Bohom, ale zriekol sa seba samého, vzal si prirodzenosť sluhu, stal sa podobný ľuďom; a podľa vonkajšieho zjavu bol pokladaný za človeka. Uponížil sa, stal sa poslušným až na smrť, až na smrť na kríži.“ (Rim 2,68)

Ježiš vyzdvihuje pokánie ako centrálny pojem svojho posolstva. Na mnohých miestach evanjelia zaznieva: „Čiňte pokánie!“ Pokánie sa koná a niekedy tak tvrdo ako sa pracuje na denný chlieb. Ak som hrešil, mám to napraviť. Pán Ježiš neučí: „Ak budete chodiť pravidelne na spoveď, je to v pohode!“ Spoveď je len malou čiastkou z toho, čo pokánie všetko zahŕňa. Keby naša spoveď bola správne prežívaná, bola by pokáním, ale ak je len vyznaním hriechov, bez snahy o vnútornú zmenu života, bez skutočnej ľútosti a predsavzatia, nie je pokáním. Pokánie má byť štýlom celého kresťanského života.

Pokánie to je zrieknutie sa seba vlastnenia. Je to darovanie sa Kristovi. To, že existujeme sami pre seba, bez reálneho vzťahu k Bohu ako k Bohu, vôbec nie je v poriadku. Žitá kajúcnosť to je boj s naším sebestvom. Dať prednosť Božiemu Slovu pred pokušením žiť len pre seba a podlá seba. Žitá kajúcnosť je snaha o čistotu srdca a čisté srdce nás vedie k poznaniu Boha. Kajúcnosť je úsilie o obnovu dýchania našej duše, ako tomu bolo na počiatku, keď Boh i človek dýchali v súlade.

Väčšinou, keď sa zamýšľame sami nad sebou a nad svojou hriešnosťou, považujeme za svoju najväčšiu chybu určitú danosť, s ktorou sme sa narodili, niečo, za čo v podstate ani nemôžeme a s čím si nevieme rady. Vo víťazstve nad hriechom hľadáme Spásu a sme zúfalí, keď zisťujeme, že s určitými vecami nevieme napriek najlepšej vôli niečo pozitívne urobiť. Naše duchovné úsilie sa vyčerpáva v tom, na čo nemáme silu a preto po určitých sklamaníach prijímame ako normálny stav: kompromis s hriechom. Naša situácia sa podobá človeku, ktorý je od narodenia chorý. Múdry lekár mu nebude vyčítať stav, v ktorom sa narodil. Môže mu však vyčítať, keď mu naordinuje účinné lieky a zistí, že ich neberie. Od chvíle, ako existuje dostupný liek, je zodpovedný za svoj stav. Pán Ježiš v evanjeliu sv. Jána hovorí na adresu farizejov: „Keby som nebol prišiel, nemali by hriechu. Hriech je v tom, že neuverili v Syna Božieho.“ (Jn 15,22)

Každý človek musí osobne prijať Ježiša Krista ako svojho Spasiteľa a Pána: až potom bude môcť zakúsiť radosť z Božej Lásky a pochopiť Boží plán Spásy pre svoj život. Celá skutočnosť novej pozitívnej zmeny spočíva v prijatí Božieho Syna. Prijatie Božieho Syna je Vtelením Božieho Slova. To čo nazývame „svätým prijímaním“, nespočíva len v tom, že otvoríme ústa po tom, čo sme povedali „Amen“ k Telu Kristovmu. Vo svätom a životodarnom prijatí Božieho Syna ide predovšetkým o to, aby sa Božie Slovo, II. Božská osoba stala riadiacim princípom - životom, môjho života. Toto je prvý a základný princíp svätého prijímania. Prvoradá je snaha prijať Boha, ktorý sa zjavuje v Slove. Je to základný predpoklad duchovného boja. Ak nie je Kristus v nás, určite prehráme zápas s diablom. A naopak: „Kristus v nás, nádej slávy“.

Existujú v podstate tri možné stavy ľudskej duše vo vzťahu ku Kristovi, Spasiteľovi: 1. Človek prirodzený. V takomto stave sa rodíme na tento svet. Takýto človek vierou neprijal Krista ako svojho osobného Spasiteľa. Buď preto, lebo ho nepozná, alebo preto, lebo mu nechce podriadiť svoj život. Nechce sa zrieknuť svojho sebeckého štýlu života. Sv. Pavol o takýchto ľuďoch píše v 1 Kor 2,14: „Živočíšny človek neprijíma veci Božieho Ducha: sú mu bláznovstvom a nemôže ich pochopiť, lebo ich treba duchovne posudzovať.“ Do tejto skupiny patrí napr. Herodes, ktorý za žiadnu cenu nechce prísť o svoju vládu. Takýto človek sa necháva ovládať svojím egoizmom. Jeho záujmy sú poddané vlastným chútkam, čo sa často končí pocitom disharmónie. Pretože je nešťastný, prežíva aj vonkajší svet ako zlý. Jeho pohľad nie je čistý a preto sa mu všetko zdá špinavé. Ak nezmení svoj pomýlený štýl života, postupne príde až k zavrhovaniu sveta i seba, čo často môže viesť až k sebevražde. Takýto životný štýl ústi do satanizmu.

2. Človek duchovný. Je to človek, ktorý vierou prijal Ježiša ako svojho Pána a Spasiteľa. Pretože prijíma Božie Slovo, pôsobí v ňom a skrze neho Duch Svätý. Najkrajším typom takéhoto človeka je Panna Mária. Sv. Pavol hovorí o takýchto ľuďoch v liste Ef 3,14-19: „Preto zohýnam kolena pred Otcom, od ktorého ma meno každé otcovstvo na nebi i na zemi: nech vám dá podlá bohatstva svojej slávy, aby skrze jeho Ducha mocne zosilnel váš vnútorný človek, aby Kristus skrze vieru prebýval vo vašich srdciach, aby ste zakorenení a upevnení v láske mohli so všetkými svätými pochopiť, aká je to šírka, dĺžka, výška a hĺbka, a poznať aj Kristovu lásku, presahujúcu každé poznanie, aby vás naplnila Božia plnosť celá.“ Vnútorný človek môže v nás zosilniť mocou Ducha Svätého. Kristus skrze vieru prebýva v takomto človeku. Viera je základným predpokladom lásky, tak ako otvorená náruč umožňuje objatie. Kristus je na tróne života. Ego je detronizované. Všetky záujmy sú poddané Božiemu riadeniu. Výsledkom je život v harmónii s Božím plánom. V takom človeku sa objavuje ovocie Ducha Svätého, ktorým je láska, radosť pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrota, vernosť, miernosť, zdržanlivosť. (Gal 5,22-23)

3. Telesný kresťan. Je to tretí typ človeka a asi najrozšírenejší. Je to človek, ktorý Krista pozná a aj ho prijíma, ale nie celkom a nie natrvalo. Neodovzdal mu celý svoj život a preto sa často cíti bezradný a znechutený, lebo sa spolieha len na svoje vlastné sily v snahe o kresťanský život. Sv. Pavol o takýchto kresťanoch hovorí: „A ja som vám bratia nemohol hovoriť ako duchovným, ale ako telesným, ako nedospelým v Kristovi. Mlieko som vám dával piť namiesto pevného pokrmu, lebo by ste ho neboli zniesli, ale ani teraz ešte neznesiete, lebo ste ešte stále telesní a nežijete len po ľudskí?“ (1Kor 3,1-3) Takýto život je poddaný vlastnému „JA“. Kristus síce vošiel do tohto života, ale človek sa mu úplne nezveril. Jeho záujmy sú poddané vlastným chútkam, čo sa často končí zážitkom depresie. Takýto človek nepozná svoje duchovné dedičstvo, svoju pravú totožnosť v Bohu a ani Božie prisľúbenia. Nemá vieru ako živý vzťah k Božiemu Slovu. Je neposlušný Bohu. Má nedostatočnú lásku k Bohu i ľuďom. Jeho modlitebný život je úbohý. štúdium Písma nedostatočné. Chýba mu túžba po ňom a nerozumie, čo číta. Má len formálny vzťah k Bohu. Trápia ho nečisté myšlienky. Býva často plný zloby, hnevu a kritiky, žiarlivosti a znechutenia. Nemá jasný a pravý životný cieľ.

Držme sa Ježišových slov: „Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba a nech ma nasleduje.“ Ide o to, aby sa ego pokorilo pred Božím Slovom, aby zostúpilo z trónu. Musí sa zrieknuť miesta zbožňovania a uvoľniť ho Bohu. Zapretie seba je snahou zrieknuť sa tohto vedúceho postavenia. Nežiť svoj život, ale žiť Božie Slovo. Nechciet byť stredom všetkého. Obrátenie a každodenné pokánie nachádzajú svoj prameň a svoj pokrm v Eucharistii, pretože v nej je sprítomnená obeť Krista, ktorý nás zmieril s Bohom: ňou sú živení a posilňovaní tí, ktorí žijú z Kristovho života. Eucharistia rieši náš najväčší problém, našu bezbožnosť a hriešnu sebestačnosť. V nej sa učíme eucharistickému životnému štýlu, vďačnosti voči Bohu a oslave Boha. Snaha o časté sv. prijímanie nás vedie k duchovnému zápasu s hriechom, ktorý vládne v našich srdciach. Zápas s hriechom spočíva v tom, že nerobíme to, čo sami chceme, lebo naša vôľa tiahne ku zlému. Musíme robiť to, čo vyžaduje Ježiš. On je náš životný štýl. Nemôžeme koketovať s hriechom, keď chceme pristupovať k Eucharistii.

O Sv. Františkovi čítame: „A hoci sv. František ešte nekázal ľudu verejne, uberajúc sa cestou, napomínal a povzbudzoval mužov i ženy, hovoriac jednoducho s láskou: „Milujte Boha, bojte sa ho a čiňte pokánie za svoje hriechy.“ A brat Egíd hovorieval: „Robte, čo vám hovorí tento môj duchovný Otec, lebo vám hovorí to najlepšie.““

06. Viera

Keď prichádza nový človek na svet, keď sa v okamihu počatia objaví nová bytosť, prináša si so sebou úžasný Boží dar. Psychológia ho nazýva „prvotná dôvera“. Základný postoj novovzniknutej ľudskej bytosti môžeme nazvať „dôvera - viera“. Viera sa tu javí, ako najzákladnejší pozitívny vzťah ku skutočnosti, do ktorej sme svojím počatím vstúpili. Aj tento fakt nasvedčuje tomu, že sme stvorení pre Dobro. Dobro je pre nás normálne a samozrejme, na Dobro sme nastavení, po Dobro túžime. Viera, ktorú Boh od nás očakáva, predpokladá Dobro a skúsenosť Dobra posilňuje vieru. Boh je Absolútne Dobro a všetky jeho diela sú dobré. Človek nebol stvorený s pancierom.

Prvotná dôvera spôsobuje, že naša duša je úplne obnažená a priechodná. Bez tohto základného pozitívneho postoja by v nás neexistovala žiadna otvorenosť a žiadne prijímanie. A vieme, ako je zvlášť rozvíjajúci sa život, odkázaný na prijímanie. Dokiaľ je tu viera, je tu aj otvorenosť a je tu schopnosť prijímať. To, čo na prvý pohľad vyzerá ako duchovná úvaha, sa týka tých najzákladnejších skutočností ako dýchanie, pitie materského mlieka, prijímanie potravy, uvoľnenosť v náruči matky, otca, ale aj vzdelávania a rastu. V tomto zmysle môžeme vieru definovať ako bytostnú otvorenosť, ktorá umožňuje prijímanie a z neho vyplývajúci rast.

Čo myslíte, kedy človek začne strácať tento stav prvotnej dôvery? Keď sa v niečom sklame, keď ho niečo poraní. Poslúžme si príkladom: Malé dieťa si veselo behá s bosými nohami po lúke dokiaľ sa nezraní. Po takejto skúsenosti sa začne obúvať. To, čo materiálne vyjadrí obuv sa v duši rodí zo strachu, ktorý je opakom dôvery. Každá skúsenosť so zlom umenšuje základnú schopnosť veriť. Človek sa začne uzatvárať, vytvára si určitý pancier. Neodpustenie je tiež určitou formou panciera, ktorý si človek nasadil zo strachu. Pancier zamýšľaný pôvodne len kvôli jednému sa stáva prekážkou v komunikácii so všetkými. Človek ako uzatvorená bytosť nie je priechodný ani pre Boha. Skrze nepriechodné bytie nemôže prúdiť Láska, čo je mu na škodu, pretože človek je určený k tomu a to ho oblažuje, keď cez jeho srdce prúdi Božia Láska. Chápeme už ako spolu úzko súvisí viera a odpustenie, teda náš najzákladnejší vzťah k Univerzu a náš defektný vzťah k blížnemu.

V evanjeliu sv. Jána nás Pán Ježiš vyzýva k odvahe: „Nech sa vám srdce nevzrušuje!“ V staršom preklade bolo: „nech sa vám srdce nestrachuje“. Teda ide tu o akési rozrušenie srdca zo strachu. Strach, ktorý zasahuje srdce človeka. Základný zážitok väčšiny ľudí žijúcich na tomto svete je strach. U neveriacich je to existenčný strach z možného chaosu. U veriacich niekedy ešte väčší strach z Boha. Bojíme sa Boha. Chýba nám základná dôvera v nášho Stvoriteľa. Prítomnosť, ktorú svojou mocou takisto tvorí a drží v existencii Boh a ktorú kazí len náš hriech, prežívame s určitou dôverou ako dobro. Ako príklad nám môže poslúžiť postoj k vlastnému životu. Milujeme svoj život a dobrovoľne by sme sa ho nevzdali. Ale je zvláštne, že sa obávame Večnosti, ktorú nám celú pripravuje Ten, ktorý sám je Život. Tento strach je dôsledok prvotného hriechu. Namiesto viery, lásky a vďačnosti sa objavuje strach. Po hriechu vnímame nádheru Boha ako hrôzu. Pán Ježiš nás vyzýva, aby sme sa zbavili strachu. Strach je na opačnej strane ako viera a láska. Dokonalá láska vyháňa strach.

Hoci človek, tak ako vyšiel z Božích rúk, bol obdarený prvotnou dôverou a všeobecnou láskou, hriech v jeho duši zatemnil obraz Boha a začal sa v ňom objavovať strach. Človek od chvíle, ako zhrešil, nemá žiadnu istotu. Svet, do akého sme sa narodili ako dedičia Adama, má tendenciu nivočiť našu vieru, nádej i lásku. Keď si porovnáme, koľko bolo chvíľ „pohody viery“, zistíme, že prevahu majú tie, ktoré by sme mohli označiť slovom „obava“. Hriech viedol k zážitku zla, ktorý spôsobil, že sa ľudská bytosť obrnila. Sv. Augustín výstižne definuje hriešnika ako „homo incurvatus in se“, teda človek skrútený do seba, do seba uzatvorený. Viera ako otvorenosť je nutná k uzdraveniu tejto do seba uzatvorenej bytosti. Pán Ježiš hovorí o podmienke, ktorú je potrebné splniť, aby sa naša schopnosť viery uzdravila a tá sa týka odpustenia.

Ježiš sa nás pýta: „Veríte v Boha?“ Naozaj veríme v Boha a chováme sa podľa toho? Viera v Boha je predovšetkým vierou v Rozumný a Vedomý základ všetkého. Na počiatku nestojí materiálny a nevedomý chaos ale Vrcholne Rozumné a Osobné, dokonca môžeme povedať Nadosobné, Vedomé Bytie. Hmotný vesmír nás postupne privádza ku stretnutiu tvárou v tvár s Bohom, k uvedomeniu si Boha. Hmotný vesmír je abecedou, ktorou sa vyslovuje Absolútny Duch. Putujeme od hmoty k duchu. Je potrebné čítať v knihe stvorenia, aby sme poznali Stvoriteľa. Hmotný vesmír je podobenstvom Boha.

Slovo „viera“ v jazyku, ktorým hovoril Pán Ježiš, ma i taký význam, ako „nechať sa viesť“, „nechať sa riadiť“. Evanjelium hovorí o zrieknutí sa seba vlastnenia, darovaní sa Kristovi. Je to opačný postoj aký zaujal Adam v Raji, keď sa jedným zo stromu poznania dobrého a zlého, vedome rozhodol, že si sám určí, čo je pre neho dobré a čo zlé, že si bude žiť len podľa seba a pre seba. Základný hriech Adamov bol v tom, že prestal dôverovať Bohu, že uveril satanovi, ktorý znesvätil Božie meno. Naša základná spravodlivosť začína práve tam, kde Boha prestávame podozrievať zo zla.

Zaťaženie západným myslením často chápeme vieru len ako určitý rozumový úsudok o existencii Boha. Dá sa hovoriť o filozofickej viere, ktorú by sme mohli vyjadriť takto: „Skúmal som prírodné vedy a dospel som k záveru, že niečo musí byť nad nami.“ Stopy Boha v prírode nás vedú k presvedčeniu o existencii Boha. Takáto čiste špekulatívna viera, založená len na ľudskom rozumovom úsudku, nie je ešte vierou v zmysle Písma. Taká viera má malý vplyv na osobný život. Nie je ešte vierou, ktorú prejavil Abrahám, keď „uveril Bohu a bolo mu to počítane za spravodlivosť“.

Často máme akúsi teologickú vieru, ktorú vyjadríme vyznaním teologických právd (Krédom), ale viera je čosi omnoho širšie. Zabúda sa na to, že predmetom viery je Božie Slovo a spôsob prijatia je istota. Katolícke náuka o viere výrazne potvrdzuje, že viera sa vo svojej podstate spája s istotou. Logické uvažovanie o procese viery by sme mohli vyjadriť takto: „Boh niečo povedal. To, čo povedal je predmetom viery. Boh je Svätý, preto neklame, je Vševediaci, preto sa nemýli. Ak vieme o niečom, že to povedal Boh, tak náš postoj voči tomu sa môže prejaviť len vierou, ktorá nepripúšťa pochybnosť. Keby sme si pripustili pochybnosť, odmietli by sme autoritu Boha. V tomto zmysle je pochybnosť hriechom, lebo pochybujeme, či Boh svoje Slovo dodrží. Samozrejme, môžu existovať pochybnosti iného druhu: „Či to naozaj Boh povedal? Či som tomu dobre rozumel?“

Naše pochybnosti sa obyčajne netýkajú právd viery. Pochybnosti sa objavujú v momente, keď máme dať odpoveď na otázku: „Veríš tomu, že ťa Boh skutočne miluje, a tak veľmi ťa miluje, že sa za teba obetoval a že ti je v každej chvíli ochotný odpustiť hriechy, keď sa k nemu s ľútosťou obrátiš?“ Môžeme si túto základnú otázku položiť aj iným spôsobom: „Veríš v Lásku? Očakávaš Dobro? Očakávaš splnenie blaženej nádeje a príchod nášho Pána Ježiša Krista?“ Hlavným problémom viery je uveriť v Lásku. Uveriť v radostnú zvesť o milujúcom Bohu. Uveriť v Lásku, byť presvedčený o Láске, hlásať túto vieru, to je naša základná úloha. Uveriť v Božiu lásku k sebe samému, uveriť v Božiu lásku ku všetkým ľuďom, v lásku, ktorá spôsobila, že sa Boh pre nás obetoval a spojil sa s ľudskou prirodzenosťou.

Vidíme teda, že základom kresťanského života je viera, ktorá si je istá tým, čo verí. Takáto viera je Božím darom, ktorý si môžeme vyprosiť od Boha v modlitbe. Ak sa o takúto vieru oprieme, staneme sa slobodnými od pocitov a tak sa nám podarí uniknúť rôznym krízam, ktoré pochádzajú práve z nášho citového života. Svoj duchovný život začneme budovať na istote Božieho Slova. Božie Slovo nám umožňuje sa už teraz a tu dívať na svet Božimi očami. Tento prístup musíme napr. uplatniť, keď uvažujeme nad blahoslavenstvami. Blahoslavenstvá prevracajú hodnotenie reality. Musíme si uvedomiť, že ten, kto ich vyhlasuje, je Syn Boží a nehlása nejakú neoverenú teóriu o posune hodnôt v posmrtnom živote, ale učí s istotou to, čo vidí u Otca. Blahoslavenstvá len vtedy môžu v našom živote priniesť úrodu, keď ich prijme s istotou viery nie ako ľudskú domnienku ale ako Slovo Boha.

Vierou si môžeme aj my prisvojiť tento Boží pohľad a v nádeji sa tešiť tam, kde svet nachádza len dôvod k plaču. Viera je osobné, bytostné príľnutie celého človeka k Bohu, ktorý sa zjavuje. Viera vyžaduje, aby človek rozumom i vôľou prijal zjavenie, ktoré Boh uskutočnil svojimi činmi a svojimi slovami. „Veriť“ sa preto vzťahuje ku dvom skutočnostiam: k osobe a k pravde: k pravde kvôli dôvere, ktorú má človek k osobe, ktorá ju dosvedčuje.

Avšak v kresťanskej viere ide ešte o väčšiu otvorenosť ako je schopnosť uveriť Slovu. Ide o bytostnú otvorenosť voči Božiemu Duchu. Ide o to, stať sa priechodným, priestupným pre Boha. Prijatť do seba Kristovu plnosť. Ide o vieru ako o privlastnenie si. Tak to píše sv. Pavol v liste Korinťanom: „Kristus sa podľa vôle Boha stal našou múdrosťou a spravodlivosťou, posvätením a vykúpením.“ (1 Kor 1,30). Kto vierou neprijme Božie Slovo, nemôže prijať ani Ducha. Svätosť je Božou vlastnosťou, človek môže mať na nej účasť, len keď sa otvorí Bohu ako Slovu a Duchu.

Vstupnou bránou do Božieho Kráľovstva je viera. Keby bolo Bohom stanovené, že touto bránou je nevinnosť, alebo nejaká iná čnosť, mohli by sme namietat: „To nie je pre mňa, lebo nemám túto požadovanú čnosť.“ Nám však je ohlasované: „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený.“ Do tajomstva Vykúpenia človek vstupuje vierou v evanjelium, vierou v Bohočloveka Ježiša. Jedine Boh má moc utvrdiť nás v duchu blahozvesti o Ježišovi Kristovi. On to robí svojím Slovom, pretože podľa toho istého apoštola „viera je z počutia Slova. Existuje viera, ktorej sme schopní zo svojej prirodzenosti, ale existuje viera, ktorá je výlučne Božím darom. Človek nie je schopný takto veriť z prirodzených síl. Takáto viera je nám dávaná ako zvláštny dar Ducha Svätého, ako charizma. O čo ide v „blahozvesti o Božom Synovi“? Ide o základnú pravdu Evanjelia, ktorú nachádzame v Jn 3,16: „Vedť Boh tak miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nezahynul nik, kto v neho verí, ale aby mal večný život.“ Hovorí sa tu o Božej Láске a o viere. Boh je Láska a viera je správna odpoveď.

„A my ho ohlasujeme; každého napomínáme a každého vo všetkej múdrosti učíme, aby sme každého človeka urobili dokonalým v Kristovi.“ (Kol 1,28) Ježiš, Pravý Boh a Dokonalý človek je Cestou, Pravdou i Životom. Je cestou človeka k dokonalosti v spojení s Bohom, je Pravdou o Bohu i človeku a o ich vzájomnom vzťahu, je Vedomým a slobodne prijatým Životom našej duše. Cena každého človeka je v tom, že skrze prijatie Krista začína naša duša rásť do podoby, v ktorej má Otec svoje zaľúbenie. Ak nie je v nás Kristus, tak sa Bohu nepáčíme. Ak nežijeme Kristovo Slovo, ak neprijímame jeho telo a krv, nie sme Božie deti, ale sme deťmi zla. Kristus je Život, Boží Program. V našom ohlasovaní ide o to, aby sme ľudí upozornili na túto užasnú šancu Života, pre ktorú sa treba ale úplne vedome a slobodne rozhodnúť. Toto mohutné Božie účinkovanie sa v nás neprejaví proti našej vôli a bez nášho výslovného súhlasu.

Možno ešte lepšie pochopíme potrebu viery, keď si uvedomíme, že náš Boh je Láska a jeho Stvoriteľské Slovo je Vyznanie. So stvorením je to podobne, ako keď niekto prinesie svojej milej krásny dar a vyzná jej lásku. Ten krásny dar treba dešifrovať. Ten dar chce čosi povedať. To, že existujeme vo svete, kde je v podstate o nás postarané, hovorí o Láске. Nie je iná cesta k poznaniu a zážitku Božej lásky, ako viera. Sv. Ján apoštol píše vo svojom liste: „A my, čo sme uverili, spoznali sme lásku, akú má Boh k nám. Boh je láska; a kto ostáva v láske, ostáva v Bohu a Boh ostáva v ňom. My milujeme, pretože On prvý miloval nás.“

Božia láska je ako všadeprítomný vzduch okolo nás. Jeho blahodarný účinok nepocítíme, pokiaľ sa nenadýchame. Ale nádych predpokladá otvorenosť. Viera to je otvorenosť duše, to je nádych Božej lásky. Sv. Anton Paduánský tvrdí, že Láska je dušou viery. Boh je láska a základná odpoveď na Lásku je viera, uveriť v Lásku. Dokiaľ v ňu neuveríme, nebudeme sa môcť z nej tešiť. Tak to platí medzi ľuďmi a takto to platí aj medzi dušou a Bohom. Viera je ako otvorená náruč duše, bez ktorej nie je možné prežiť priblíženie Boha. Bez viery nie je prijatie a bez prijatia neexistuje objatie a zakúšanie.

07. Odpustenie

Sv. František vo výklade k Otčenášu, hovorí Bohu: „Odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame svojim vinníkom; a pretože nedokážeme odpustiť úplne, nauč nás, Pane, odpúšťať úplne, aby sme pre tvoju lásku dokázali opravdivo milovať svojich nepriateľov a zbožne sa za nich modliť, aby sme nikomu neodplácali zlým a zlé a snažili sa kvôli tebe pomáhať všetkým.“

Keď sme hovorili o viere, hovorili sme aj o tom, že skôr ako budeme schopní skutočnej viery, musíme odpustiť. Hovorili sme u uzavretosti hriešnika voči Bohu i blíznym. Viera je otvorenosťou duše, ktorá umožňuje prijímanie a rast. Teda odpustenie nie je len možnosťou, ale nutnosťou. Je to požiadavka samotného Boha. Najprv sa zamyslime: „Komu máme odpustiť?“ Predovšetkým tým, ktorí nám ublížili, ale aj tým, o ktorých si to len myslíme. Do kategórie tých, o ktorých si to myslíme, môžu patriť všetci, počnúc Bohom a končiac sebou samým. Môžeme byť nahnevaní na Boha, že nás stvoril s určitými danosťami, že nás vsadil do určitého prostredia a času, s ktorými nechceme súhlasiť. Môžeme sa hnevať, že určité veci v našom živote dopustil, veď „bez jeho vôle sa nám ani vlas na hlave neskriví“. Tu môže byť základná forma zranenia a neodpustenia.

V evanjeliu kladie apoštol Peter Ježišovi otázku: Dokedy máme odpúšťať a kedy už nemusíme. Pán Ježiš odpovedá podobenstvom, ktoré odhaľuje našu situáciu vo vzťahu k Bohu, ktorý nám odpúšťa ustavične. 10.000 talentov predstavovalo v tej dobe ročný národný dôchodok celej Palestíny. 100 denárov je výplata za sto pracovných dní. Mohli by sme povedať výplata za štyri mesiace. Určite je táto výplata veľkou sumou, ale je nezrovnateľne malá, ak ju porovnáme s ročným národným dôchodkom. Kráľ v tomto podobenstve predstavuje Boha, ktorý nám odpúšťa nesmierne dlžoby zo svojej dobroty. A nielen odpúšťa, ale prepúšťa na slobodu otrokov. Boh sám je vzorom odpúšťania. Tak ako to vidíme v okamžiku Ježišovej popravy na kríži. Boh z najväčšieho zločinu v ľudských dejinách robí prameň odpustenia a vykúpenia. Robí tak preto, lebo je Dobrý. Robí tak z dobroty svojho srdca. A chce, aby sme ho nasledovali.

Problém odpustenia je stále aktuálna téma a my všetci sa musíme naučiť odpúšťať na úrovni svojho srdca. To, čo často nazývame odpustením, je len snahou zabudnúť na to, čo sa stalo. Také odpustenie funguje len dotiaľ, kým nám niekto danú vec nepripomenie. V srdci zostáva po každej zlej skúsenosti bolesť, ktorá vždy znovu oživne, keď si na danú udalosť a ľudí, ktorí v nej hrali svoju rolu, spomenieme. Život nás usvedčuje, že my sami odkázaní len na seba, nevieme takto zo srdca odpustiť. Odpustenie je podmienka nášho uzdravenia a našej Spásy. Sirach hovorí: „Odpusť svojmu blížnemu, ak ti uškodil: lebo aj tebe odpustia viny, ak o to poprosíš. Ak človek prechováva hnev proti blížnemu, ako si potom žiada od Boha, aby bol zdravý?“ Existuje reálna spojitosť medzi odpustením a uzdravením človeka. Je to skúsenosť, s ktorou sa stretávame v pastorácii i v medicíne.

Aby sme dokázali odpustiť musíme sa na svoj život pozrieť očami viery. Tak ako to robí Jozef syn Jakubov. Bratia mu spôsobili mnoho zla, predali ho do otroctva a on sa riadením Božím stal záchrancom Egypta. Keď sa dal spoznať svojim bratom, zľakli sa a boli zhrození a čakali spravodlivý trest. On sa im však namiesto toho milo prihovoral: „Ja som Jozef, váš brat, ktorého ste predali do Egypta. A teraz sa netrápajte a nesužujte, že ste ma sem predali, lebo Boh ma sem poslal pred vami, aby ste ostali nažive. Preto ma Boh poslal pred vami, aby váš rod zachoval na zemi a aby ho mimoriadnym zásahom zachoval pri živote. A takto nie vy ste ma sem poslali, lež Boh... Vy ste síce snovali proti mne zlo, ale Boh to obrátil na dobro, aby uskutočnil to, čo je dnes, aby zachránil život mnohým ľuďom.“ Jozef sa na svoj život díva očami viery. Za svojimi negatívnymi zážitkami začína vnímať Boží prst a Božiu múdrosť. A dôležitý je výsledok a ten je jednoznačne pozitívny.

Viera nám hovorí, že náš život nie je zhlukom náhodilostí a nezmyslov, ale že sme predmetom výchovy Boha, ktorý svoju pozornosť upriamuje na nás, k nášmu dobru. Zranenie prestane bolieť, ak sa na neho začneme dívať očami viery ako na súčasť Božej výchovy. Každé zranenie, ktoré sme zakúsili, nám zjavuje jednu základnú skutočnosť, že nikto nemôže dokonalé naplniť naše očakávania, okrem Boha. Odpustenie nás otvorí viere, ktorá je potrebná ku Spáse. Ak nás zranený život nakoniec vrhne do Božej náruče a my dosiahneme Spásu, dokážeme sa tak ako Jozef povzniesť nad osobné zranenia.

Odpustenie zo srdca je podmienené z našej strany ochotou odpustiť. Samotné slovo odpustiť naznačuje, že máme čosi pustiť. Pustiť pomstu zo svojich rúk. „Mysli na koniec (všetkého) a zanechaj nepriateľstvo, lebo hniloba a smrť ti hrozia, ako to ustanovil (Boh)... Pamätaj na zmluvu Najvyššieho a prepáč vinu blížnemu!“ Každá svätá omša nám sprítomňuje zmluvu s Najvyšším, v každej svätej omši vidíme úžasnú mieru Božieho odpustenia, ktorý z Kríža udeľuje Spásu. Zmluva s Najvyšším sa uskutočnila v obetovaní tela a krvi Ježiša Krista. Tu hľadáme silu k odpusteniu. Sv. Ambróz hovorí: „Tento chlieb je odpustením hriechov!“

V 4 kap. v liste Efezanom počujeme výzvu: „Budte k sebe navzájom láskaví a milosrdní, navzájom si odpúšťajte, ako aj vám odpustil Boh v Kristovi!“ Aby sme mohli s plnou dôverou pristupovať k Bohu, potrebujeme istotu odpustenia našich hriechov. Viera v odpustenie hriechov je obsiahnutá v Kréde. Odpustenie hriechov je od chvíle Spasiteľovej smrti na kríži skutočnosťou, v ktorú sme vyzvaní veriť a privlastniť si ju vierou. Na túto udalosť nie je možné sa dívať len ako na historickú skutočnosť, určite hroznú a otriasajúcu, ale existujúcu v dávnej minulosti a nás sa vôbec netýkajúcu. Lebo jeho smrťou bola zložená obeta Bohu za všetkých ľudí a teda aj za nás.

Teológia, na základe Božieho zjavenia tvrdí, že Boh tak veľmi miluje človeka, že by bol ochotný zomrieť za každého človeka osobitne, keby to bolo treba pre naše Vykúpenie. Avšak jedna smrť, smrť Pána Ježiša, pojala nás všetkých a jej účinkom je odpustenie hriechov. Kristova smrť nám prináša odpustenie hriechov, ak svoje hriechy vyznáme, ľutujeme a vierou si privlastníme túto milosť. Je to najzákladnejšia skutočnosť Nového Zákona. Ospravedlnenie z viery je počiatok nadprirodzeného života stále aktuálny vo sviatosti krstu a pokánia. Ježiš robí zo zla obeť a táto obeť sa Bohu páči. Ježiš svojou dobrovoľnosťou dal týmto skutočnostiam iný zmysel. Boh Otec to všetko premyslel na dobro. Teda ak máme pred očami taký vynikajúci príklad a keď si uvedomíme, že celý svet stojí na Božom odpustení, tak odpustiť nie je ťažké. Boh je predovšetkým Milovník, ktorý chce byť milovaný, nie obávaný a uzmierovaný.

Ovocím tohto všetkého má byť naša láska a vďačnosť. Dokiaľ sa človek nezastaví pred tak veľkou láskou Boha, dokiaľ neuverí, že Boh zničil všetky jeho hriechy, dovtedy nedôjde k podstate kresťanstva. Treba totiž vážne pristupovať ku skutočnosti odpustenia hriechov. Niet človeka, nech by bol akokoľvek zlý a akokoľvek sa previnil, čo by s istotou nemohol dúfať v odpustenie hriechov, ak je jeho pokánie úprimné. Kristus, ktorý umrel za všetkých ľudí, chce, aby v jeho Cirkvi vždy boli otvorené brány odpustenia pre každého, kto sa odvracia od hriechu.

Tu je treba poznamenať, že štýl nášho katolíckeho života zaťažilo určité nedorozumenie ohľadom sviatosti pokánia. Panuje názor, že odpustenie hriechov sa nadobudne jedine počas svätej spovede, ale cirkevné učenie pozná i iné cesty k odpusteniu hriechov. Mnohí ľudia si myslia, že dokiaľ sa nevyspovedajú, že dovtedy musia žiť v hriechu. Avšak zatiaľ je pravdou, že dokonalá ľútosť zmýva hriech ihneď a my nemáme čakať a zotrúvať v hriešnom stave, ale máme sa ihneď snažiť o túto ľútosť. Tiež sa často vyskytuje nerozlišovanie závažnosti hriechu. Iným javom sú obavy mnohých ľudí už po spovedi: Či som všetko povedal? Či ma kňaz správne počul a pochopil? A možno som to mal inakšie formulovať? Ľudia úzkostliví bývajú niekedy po spovedi nekludnejší ako pred ňou. Chceli by opravovať, znovu sa spovedať, po prípade urobiť si generálnu spoveď. A toto všetko preto, lebo v podstate neveria v odpustenie hriechov vo sviatosti pokánia.

Prizrime sa dôsledkom tejto nevery. Ak si je kresťan stále vedomý, že žije v hriechu, či sa v jeho živote môže prejaviť radosť, sila, pokoj, či môže vydávať svedectvo, či môže vraviť ako súčasníci Pána Ježiša: „Prišiel Kristus Spasiteľ, odpustil nám hriechy, všetky problémy sú riešiteľné!“. Až keď človek skutočne uverí v odpustenie svojich hriechov, bude ako ten, ktorý našiel veľký poklad, ako žena, ktorá našla stratenú drachmu, bude volať: „Tešte sa spolu so mnou!“ Priemerný veriaci katolík našich čias má ďaleko k takémuto postoj. Nedovoľuje mu to vedomie hriechu. Chcel by toto bremeno zo seba zhodiť, začína sa ospravedlňovať pred sebou, pred Pánom Bohom, ospravedlňuje sa tým, že všetci tak robia, že kňazi zveličujú, že to vôbec nie je hriech. Systematicky zahlušuje svoje svedomie, stáva sa necitlivý na hriech. Popretie hriechu je dnes znakom doby. Ale Boh nás svojím slovom stále usvedčuje.

Treba sa nám poučiť od odlúčených bratov, ktorí často prichádzajú k nám so živým svedectvom viery v odpustenie hriechov, aby nám pripomenuli to, čo bolo a je v tradícii katolíckej cirkvi. Vieme z katechizmu, že dokonalá ľútosť vedie k odpusteniu hriechov, že nemáme s touto ľútosťou čakať až do spovede, ale máme sa hneď snažiť v sebe obnoviť priateľstvo s Bohom skrze ľútosť. Vo svätej spovedi, ktorú musíme pri ťažkých hriechoch napriek svojej ľúlosti absolvovať, nejde o opravu odpustenie, ale o zmierenie s cirkvou, so spoločenstvom veriacich. Sviatostná spoveď nás zaväzuje v prípade ťažkých hriechov. Keď v duchu hlbokkej viery vyriešime problém hriechu, náš kresťanský život bude plný radosti, pokoja a môže sa stať prameňom nášho svedectva.

V snahe o úplne odpustenie musíme ísť ešte ďalej. Musíme sa snažiť odpúšťať tou istou mierou, akou my sami potrebujeme odpustenie. Boh nám odpúšťa neporovnateľne viac, ako sa žiada od nás odpustiť. Každý hriech, ktorým nám ktosi ublížil, sa dotkol nielen nás, ale samotného Krista, ktorý sa s nami úplne solidarizuje. Pán Ježiš na kríži nehovorí: „Otče, odpúšťam im!“ ale prosí „Otče, odpusť im!“. Teda aj my máme prosiť Boha, aby On sám v nás odpustil. Znakom skutočného odpustenia je schopnosť zbožne sa modliť za tých, ktorí nám ublížili. V tejto modlitbe sa naša rana mení na prameň súcitu. Viac nás trápi to, že bol porušený Boží zákon, ako skutočnosť, že bolo ublížené práve nám. Keď prijímame Ježiša do svojich srdc, prežívame čosi nové: premieňajúcu moc jeho života. V našej hĺbke je zdroj nesmiernej Božej dobroty a ide o to, aby sme sa učili reagovať z tejto Božej hĺbky v našom srdci a nie zo svojho hriešneho ľudského povrchu.

Máme byť k sebe navzájom láskaví a milosrdní. Katechizmus nás poučuje, že vôľa človeka sa naklonila ku zlu a predsa má naša vôľa úžasnú schopnosť, rozkázať sama sebe, človek nemusí konať zlo, ku ktorému ho tiahne narušená prirodzenosť, ale v každej chvíli sa dokáže riadiť Božím príkazom, ak to skutočne chce. Čiže hoci sme od prirodzenosti zlí, môžeme byť Božou milosťou milosrdní a láskaví, ak to naozaj chceme. Základom týchto čností je Božie odpustenie, na ktorom sú obidve budované.

Sv. František nás poučuje: „Moji požehnaní bratia, klerici i laici, nech vyznávajú svoje hriechy kňazom nášho rádu. Ak to nieje možné, nech sa spovedajú iným svedomitým a katolíckym kňazom. A nech vedia a majú na pamäti úplne jasne: Keď príjmu pokánie a dostanú rozhrešenie od ktoréhokoľvek katolíckeho kňaza, budú celkom iste zbavení hriechov, len keď sa snažia pokorne a svedomito vykonať uložené pokánie. Keď však nemôžu práve vyhľadať kňaza, potom môžu vyznať hriechy niektorému bratovi, ako hovorí apoštol Jakub: „Vyznávajte sa navzájom zo svojich hriechov.“ (Jak 5,16). Napriek tomu sa však nesmú prestať obracať na kňaza, pretože moc zdržovať a odpúšťať hriechy majú len kňazi. A po tejto ľúlosti a spovedi nech príjmu Telo a Krv nášho Pána Ježiša Krista s hlbokou pokorou a úctou a majú pri tom na pamäti, čo sám Pán hovorí: „Kto je moje Telo a pije moju Krv, má život večný“, a „toto robte na moju pamiatku.“

08. Navštívenie Panny Márie

Mária v tajomstve Zvestovania počula úžasnú zvesť o tom, čo chce Boh urobiť v jej živote, a pri tom len akoby mimochodom, počuje o svojej príbuznej: „Aj Alžbeta, tvoja príbuzná, počala syna v starobe. Už je v šiestom mesiaci. A hovorili o nej, že je neplodná!“ Táto správa má poslúžiť k rastu jej viery. Anjel nehovoril nič o tom, že by bolo dobré pomôcť staršej Alžbete. Jej však stačí, že sa o tom dozvedela a už sa ponáhľa pomáhať. Podobne si počína aj v Káne. A to všetko nám odhaľuje jej ľudskú zrelosť a veľkosť. Niektorí ľudia majú zvláštnu charizmu, všeličo sa „dozvedia“. Niekedy sú to radostné správy, inokedy ide o chýlostivé problémy. Často si to vyčítajú a považujú za hriech. Aj keď platí, že sa nemá zbytočne hovoriť o chybách blížneho, nemusí byť každé rozprávanie o druhom hriechom. Môžeme každú takú informáciu, podobne ako Mária, premeniť na dobro a to príhovornou modlitbou a praktickou pomocou, vtedy prestaneme mať zlý pocit z toho, že sme sa čosi dozvedeli.

V evanjeliu sme počuli: „V tých dňoch sa Mária vydala na cestu a ponáhľala sa do istého judejského mesta v hornatom kraji. Vošla do Zachariášovho domu a pozdravila Alžbetu.“ Vieme, že predtým žila v chráme a pri Zvestovaní sa nám javí ako plne sústredená na Božie Slovo a napriek tomu vidíme, že sa vydáva na cestu. Koncentrácia síce hrá dôležitú úlohu v duchovnom živote a predsa sa duchovný život nerovná koncentrácii. Po Počatí z Ducha Svätého pocítila túžbu podeliť sa so svojou Radosťou.

V Mária v okamihu Zvestovania začína žiť Ježiš. A nakoľko tu nejde o čiste biologický život, lebo Ježiš sa počína z Ducha Svätého a Duch Svätý je nutným predpokladom tohto života, platí, že každý vedomý a dobrovoľný hriech by mohol toto tehotenstvo prerušiť. Napriek tomu nevidíme, že by sa Mária s Ježišom pod srdcom uzatvárala pred ľuďmi a dokonca sa vydáva na cestu. Uvedomme si, že v tom čase mala asi 14 rokov a podobrala sa na náročnú cestu cez hory. Pán Ježiš nevstupuje do nás preto, aby sme sa s ním kdesi zavreli. On je Boh Silný.

Evanjelium opisuje Máriinu návštevu u Alžbety, sme v pokušení povedať „všednú udalosť“ z jej života. Mária je požehnaná a plná milosti a tak všetko, čo robí, dostáva vyšší zmysel. Naše stretnutia s inými ľuďmi môžu byť banálne, alebo aj katastrofou, ale Máriina Návšteva robí na nás iný dojem. Stáva sa vzorom pre naše stretnutia. Prvotný apoštolát je bytostný apoštolát. Viacej pôsobíme tým, čo sme, ako tým, čo hovoríme. Mária prináša svedectvo o zmenenom bytí. Pretože prijala Boha do svojho srdca stáva sa Požehnanou a prináša Požehnanie, stáva sa Prostrednicou milosti. Ona je tehotná Božím Slovom. Tehotenstvo mení organizmus ženy a ju premieňa Božie Slovo.

Alžbeta „zvolala veľkým hlasom: „Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je plod tvojho života. Čím som si zaslúžila, že matka môjho Pána prichádza ku mne?“ Alžbeta nazýva Máriu Matkou Pána. A slovo „Pán“ tu zastupuje Božie meno JHVH, ktoré židia z preveľkej úcty nevyslovovali, ale nahrádzali slovom Adonai, čo do gréčtiny prekladáme ako Kyrios = Pán v zmysle JHVH.

Keď evanjelista Lukáš opisuje Zvestovanie, používa pre zatônenie Duchom Svätým pri počatí výraz, ktorý Septuaginta používa pre oblačný stĺp nad archou. A keď opisuje stretnutie tehotnej Alžbety s tehotnou Máriou používa ten istý výraz pre Jánov pohyb v tele matky, ako keď sa hovorí o posvätnom tanci kráľa Dávida pred Archou. Teda v tomto prípade nejde o bežný pohyb dieťaťa v tele matky, ale o posvätný tanec vyznávača, ktorým Ján, ešte v tele svojej matky, zvestuje a vyznáva prítomnosť Boha v Márii. Mária je pre nás kresťanov tým, čím bola Archa pre židov.

Počuli sme ako Alžbeta hovorí o Márii: „Blahoslavená si, lebo si uverila“. Slovo „veriť“ v jazyku, ktorým hovorila Mária, má asi taký zmysel, ako „nechať sa viesť“, „nechať sa riadiť“. Evanjelium to vyjadruje výrazmi ako „zrieknutie sa seba vlastnenia“. Človek, ktorý zažil čosi zlé, ťažko uverí v dobro. Vidíme to na Zachariášovi, ktorý stráca schopnosť hovoriť, pretože pochybuje.

Mária plne uverila a preto mohla spievať Magnificát, od okamihu počatia. Mária, pretože nebola blokovaná ani dedičným hriechom, ani svojimi osobnými hriechmi, dokázala bezhranične dôverovať Bohu. Alžbeta nazýva Máriu blahoslavenou pre jej vieru. Sv. Ambróz takto vykladá jej slová: „Ale aj vy ste blahoslavení, vy, čo ste počuli a uverili, lebo každý, kto uverí, počne a porodí Božie Slovo a pochopí jeho účinky. Kiež by v každom človeku bola Máriina duša, aby velebil Pána; kiež by v každom bol Máriin duch, aby jasal v Bohu! Ak má Kristus podľa tela jednu matku, podľa viery je Kristus plodom všetkých. Ved' každá duša prijíma Božie Slovo, pravdaže, ak je nepoškvrnená, bez hriechu a ak si s nepokazeným citom chráni mravnú čistotu. Teda každá taká duša môže velebiť Pána, ako velebila Pána duša Máriina a jej duch jasal v Bohu Spasiteľovi.“

Mária dokázala prijať Ježiša, lebo je celá svätá. Pre hriešneho človeka to však vôbec nie je také jednoduché. Často zide z cesty odovzdanosti a jeho hriešne sklony prevládnu. Otcovia hovoria o potrebe „prijat' Máriinu dušu“. Máriina duša tvorí životné prostredie pre Ježišovu bytosť v nás. Človek má v tomto smere dve možnosti. Môže svoje hriešne, uzavreté a zranené srdce otvárať sám, svojou silou. To však ide veľmi ťažko. Ak sa cíti maličký a slabý, môže skúsiť druhú možnosť, ktorú odporúča sv. Ambróz: „Ak chceš prijať Krista do seba, vyprosuj si najprv niečo z tej krásnej Máriinej duše.“ Krása Máriinej duše spočíva v tom, že je radikálne odovzdaná Bohu a jeho službe. Duch Svätý sa ponáhľa do duše, v ktorej objaví svoju Nevestu a naplní ju a dáva sa jej v tej miere v akej táto duša jeho Nevestu prijíma. Anjel prikazuje sv. Jozefovi: „Neboj sa prijať Máriu, svoju manželku.“ a to isté počuje Ján z kríža: „Hľa, matka tvoja!“

Jednoduchým a veľmi účinným prostriedkom je zasvätenie sa P. Márii. Ako formulu zasvätenia môžeme použiť rôzne modlitby svätých, ale najúčinnjšia modlitba je modlitba, ktorú sme sformulovali úplne spontánne. Nejde natoľko o jednotlivé slová ako skôr o vnútorný postoj odovzdanosti. Nejde tu o nejakú zbožnú formulu, ide tu skôr o úkon srdca, ktorý si nás vyžaduje celých. Zasvätenie sa Bohu skrze Máriu nie je len odovzdaním srdca, ale otvorením všetkých oblastí života pre príchod Duchu Svätého, podrobenie všetkých oblastí života Božiemu Slovu v Máriinom úkone „Fiat!“. Zasvätiť sa Márii znamená prenechať Duchu Svätému nielen riadenie nášho vnútra ale aj celý priestor každodenného života. V praxi to môže znamenať postupné, veľmi konkrétne kroky viery, načúvania a spolupráce s Božím Duchom - v škole Panny Márie.

Ak sa dobre pozrieme na jej spev, ktorý zvykneme po latinsky nazývať Magnificat, zistíme, že nejde modlitbu, lebo Mária sa v ňom neprihovára Bohu, ale ide skôr o svedectvo, lebo sa v ňom prihovára nám a hovorí o tom, aké veľké veci jej urobil Boh. Nechváli sa, že ona urobila niečo veľké pre Boha. Nelipne na svojom bytí, ale celkom sa odovzdáva Bohu a preto sa v nej môže tak hojne objaviť ovocie milosti. „Velebí moja duša Pána a môj duch jasá v Bohu, mojom Spasiteľovi.“ Mária prežíva Boha ako svojho osobného Spasiteľa. Len vtedy bude aj naším Spasiteľom, keď sa mu úplne odovzdáme. Aj nám chce urobiť veľké veci, ale musíme to svojou odovzdanosťou umožniť. Pred pár rokmi som mal možnosť navštíviť charizmatické stredisko Paray-le-Monial vo Francúzsku. Videl som tam ľudí, ktorí od radosti nad svojím Spasiteľom, spievali a tancovali až sa mi to nepozdávalo. Mária v evanjeliu vydáva svedectvo o Bohu Spasiteľovi, ktorý už teraz chce byť Spasiteľom a začať v nás proces našej Spásy.

Spása nie je niečo, čo sa týka len posmrtnej existencie. Boh chce spasiť celého človeka. Sviatosti Cirkvi sú pramene Spásy, vonkajšie znamenia, vnútornej milosti Božej. Od okamihu Spasiteľovej smrti na kríži sa Spása stáva objektívnou realitou a my môžeme čerpať z prameňov spásy. V spolupráci s Bohom môžeme uskutočňovať svoju spásu. V čom spočíva Spása? Spása je v tom, že sa chytíme a siahneme po tejto podávanej Božej ruke a On nás bude viesť. Necháme sa Bohu operovať. Dovolíme, aby Ježiš začal v nás žiť svoj život. To je naše pokánie, naša cesta k čistote srdca.

Sv. Ján z Kríža ukazuje, kam vedie čistota srdca: „Duša zjednotená s Bohom a pretvorená v neho dýcha v Bohu pre Boha akýmsi najhlbším dychom, podobným Božiemu, ktorým Boh v nej prítomný dýcha sám v sebe ako jej vzor. Duše stvorené na to, aby ste sa kochali v týchto vynikajúcich daroch, čo robíte?! Okolo čoho sa točia vaše túžby?!“

Mária Boha velebí. Velebenie Boha sa v človeku objavuje, keď konečne uzná Boha ako Boha, prijme jeho Múdrost', ktorá sa prejavuje vo všetkom, uvoľní trón srdca Božiemu Slovu. Velebenie je ovocím absolútnej dôvery. Velebenie vyjadruje základný smer kresťanskej modlitby. Modlitba velebenia je odpoveďou človeka na Božie požehnanie. Neprítomnosť velebenia môže byť dôsledkom nášho povrchného života. Niekedy je tento nedostatok spôsobený aj neznalosťou Boha. Boh, ktorého máme velebíť, je Otcou nášho Pána Ježiša Krista. Cesta poznania Boha vedie skrze Ježiša Krista.

Máriin duch jasá v Bohu. Jasot je radosť ducha. Tak ako telesná radosť pochádza z telesného uspokojenia, tak radosť ducha pochádza z duchovného uspokojenia. Jasot nepramení z tejto zeme a dokonca môžeme povedať, že je nezávislý od životných okolností. Jasot je radosť, ktorá pramení z viery. Je nutné s istotou uveriť, aby sme dokázali jasať aj uprostred zložitých okolností života. Nazeranie nie je zmyslové poznanie, ale schopnosť duše poznať Boha skrze jeho Slovo, preniknúť za Slovo do oblasti Ducha.

Tajomstvo Navštívenia nám chce povedať, že ak sa má naše stretnutie s druhými stať požehnaním, aj my musíme byť tými, ktorí neprinášajú seba a svoje hriešne bytie ale Božie Slovo a z ktorých vyžaruje Duch Svätý. Len vtedy je naša návšteva požehnaním, ak sa odohráva v Duchu Svätom. Až aj z nás bude vyžarovať Duch Svätý, budú ľudia podobne ako Alžbeta hovoriť: „odkiaľ mám to šťastie, že si prišiel, že prišla matka môjho Pána“, lebo my všetci sa stávame Božími matkami, ak sme sa rozhodli žiť Božie Slovo.

Pápež Benedikt XVI. hovorí: „Ján Pavol II. nazval Máriu eucharistickou ženou. A naozaj, Panna Mária, Matka Božia, nás učí, čo to znamená vstupovať do spoločenstva s Kristom. Ona ponúkla Ježišovi svoje vlastné telo, vlastnú krv a stala sa živým stánkom Slova. Dovolila, aby jej telo i duch prenikla jeho prítomnosť. Matka Božia putuje s Ježišom. Návšteva Panny Márie u Alžbety bola istým spôsobom prvou eucharistickou procesiou v histórii ľudstva. S Ježišom, ktorého práve prijala do svojho lona, sa Mária vydala na cestu a navštívila svoju staršiu sesternicu Alžbetu.... Pravá radosť kresťanov spočíva v tom, že prijímajú Ježiša a prinášajú ho iným. Nasledujme Máriu, túto úžasne hlbokú eucharistickú dušu a napodobňujme ju. Potom sa aj náš život stane Magnifikatom.“

Sv. Beda Ct. sa takto vyjadruje o cirkevnom zvyku modliť sa pri Vešperách Magnificat: „A tak sa v svätej Cirkvi vžil veľmi dobrý a spasiteľný zvyk, že všetci každý deň pri večerných chválach spievajú popri psalmódii jej chválospev, lebo takáto častá pripomienka Pánovho Vtelenia roznečuje vo veriacich srdciach plameň nábožnosti a častejšie uvažovanie o príklade jeho matky upevňuje ich v čnosti. A vhodne sa to deje večer, aby sa naša myseľ, unavená po dni a zaujatá všelijakými myšlienkami, pred odpočinkom vnútorne sústredila.“

09. O Božom Slove

Keď chceme hovoriť o Božom Slove musíme si uvedomiť, že týmto termínom označujeme dve skutočnosti: Božie Slovo ako II. Božskú Osobu, teda Logos a Božie slovo ako inšpirovanú zbierku kníh. Prvé je vydychované Duchom Svätým, druhé je inšpirované Duchom Svätým. Obidve nesú v sebe tú istú informáciu. Úplnejšou informáciou je Božie Slovo ako II. Božská Osoba, ale v zásade nemôže byť medzi nimi rozpor. Sv. Augustín hovorí: „Uvedomte si, že je to jedno a to isté Slovo, ktoré sa rozprestiera po celom Písme Sv., a že je to, to isté Slovo, ktoré zaznieva v ústach všetkých svätých pisateľov; to Slovo, ktoré, pretože bolo na počiatku Boh u Boha, nepotrebuje slabiky, lebo nepodlieha času.“ Boh v celom Písme Sv. nevyslovuje nič iné, než len jediné Slovo, svoje Slovo, v ktorom sa zdieľa úplne celý.

Židia, Božie Slovo označujú termínom Tóra a takto sa vyslovujú o úcte k Tóre: „Tóra je naša Najsvätejšia Sviatosť. Tóra to je päť kníh Mojžišových, krasopisne a bez chybičky napísaných rukou osvedčeného pisára v hebrejskom jazyku a na belostnom pergamene z hovädzej kože... Jeho obidva konce sú zavinuté na dvoch drevených valčekoch, ktoré nazývame „Strom života“.... Zvitky Tóry prechováame v modlitebne vo svätostánku za nádhernou oponou. Keď počas bohoslužieb v sobotný deň a počas sviatkov prenášame knihu synagógou, stávame pred ňou zo svojich miest s väčšou úctou než iné národy pred svojimi kráľmi. Dotýkame sa jej rúcha a bozkávame ho.... Ak sa stane zvitok z nejakého dôvodu k predčítaniu nepoužívateľný, pochováame ho na cintoríne s náležitými poctami. Boh sa vtelil do Tóry a jej svätých písniem a tak sa nám odovzdal. Skôr ako bol svet, bola Tóra, tajomný Boží Zákon. Boh, Tóra a Izrael je to isté a jedno.“

Všimnime si zvláštne označenie valčekov, na ktorých je Tóra navinutá: „strom života“. Kniha Genézis pri opise pádu prarodičov hovorí menovite o dvoch stromoch, strom poznania Dobra a Zla a strom Života. Aj z tejto súvislosti môžeme pochopiť, že stromom života je Zjavené Božie Slovo, Boží zákon a teda ješť zo stromu poznania dobrého a zlého, môže znamenať, pohrdnutie Božím Zákomom.

Tento židovský postoj k Božiemu Slovu môžeme doplniť. Toto Slovo sa nevtelilo len do Svätých písniem, ale sa stalo človekom a prebývalo medzi nami. Nachádzame tu i odvážne tvrdenie, že Boh, jeho Slovo a jeho ľud je to isté. Aj tu môžeme potvrdiť, že sme Tajomným telom Krista, keď prijímame Slovo a keď ho žijeme. A tak ako my uchováame sviatosť Oltárnu v Bohostánku, tak Židia uchováajú v Synagóge Božie Slovo. Ako je Kristus prítomný v Eucharistii, tak je prítomný aj v Písme Svätom.

Podobný postoj nachádzame aj u sv. Františka z Assisi: „Pretože ten, kto je z Boha, počúva Božie Slovo, máme aj my, ktorí sme zvláštnym spôsobom ustanovení ku božej službe, nielen poslúchať a robiť, čo Boh hovorí, ale aj opatrovať nádoby a ostatné predmety používané pri Bohoslužbe, ktoré obsahujú jeho Slovo. Skrže Božie Slovo do nás hlboko preniká Vznešenosť nášho Stvoriteľa. Preto napomínam všetkých svojich bratov a povzbudzujem ich v Kristovi, aby ak nájdú kdekoľvek napísané Božie Slovo, zachádzali s ním čo najúctivejšie, a pokiaľ to závisí na nich, zbierali ich a ukladali, ak ich nájdú na nedôstojných miestach alebo niekde pohodené a tak v nich ctili Pána, ktorý ich vyslovil. Mnoho vecí sa totiž posväcuje Božím Slovom, a mocou Slova Kristových sa deje aj premenenie na oltári.“

Pravá úcta voči Kristovi nespočíva len v tom, že adorujeme jeho Najsvätejšie Telo, ale pravá úcta spočíva v tom, že sa mu snažíme porozumieť a poslúchať jeho príkazy. Sväté prijímanie nespočíva v tom, že otvorím svoje ústa po tom, čo som povedal „Amen“ ku Kristovmu Telu. Nemám prijímať Ježiša ako predmet, ale ako živú osobu. Vo svätom a životodarnom prijatí Božieho Syna ide predovšetkým o to, aby sa II. Božská osoba, stala mojím Životom. Toto je prvý a základný princíp svätého prijímania. To znamená: prijať Ježiša ako svojho Pána a Spasiteľa. Je to zároveň základný predpoklad duchovného boja. Ak nie je Kristus v nás, určite prehráme zápas s diablom a platí to aj naopak: Sv. Pavol prehlasuje: „Kristus vo vás, nádej slávy“.

Sv. Augustín nazýva Božie Slovo - sacramentum audibile - sviatosť počutia. Túto sviatosť môžeme mať vo svojom dome, a môžeme si ju vysluhovať aj sami. Čítanie Božieho Slova je duchovným svätým prijímaním. Skrže toto Slovo vstupuje do nás Boží Duch. Je to sviatosť svätého ovplyvňovania. Napriek tomu naše náboženstvo nie je „náboženstvom knihy“ ako Judaizmus. Kresťanstvo je náboženstvom Božieho Slova, ale „nie slova písaného a nemého, ale Slova Vteleného a Živého“. (Sv. Bernard z Clairvaux) Aby slova nezostávali mŕtvou literou, je treba, aby Kristus, Otcovo Slovo, nám skrže Ducha Svätého „otvoril myseľ, aby sme rozumeli Písmu“ (Lk 24,45)

Jánovo evanjelium začína tvrdením: „Na počiatku bolo Slovo a Slovo bolo u Boha a to Slovo bolo Boh.“ Boh je nám poznateľný len preto, že vyslovuje svoje Slovo. Vo svojom Slove zjavuje svoju podstatu. Boh ako absolútne dokonalá bytosť, sa vo svojom Slove dokáže úplne vysloviť a to až natoľko, že môžeme povedať: Božie Slovo je Boh z Boha, Svetlo zo Svetla. Bez toho, aby z neho niečo ubudlo, alebo mu niečo pribudlo, plodí Slovo. Dáva Informáciu o Sebe. Toto Slovo je stále plodené a milované. A týmto Slovom tvorí svet a v tomto Slove sa Boh dáva svojmu stvoreniu.

A týmto Slovom je Boží Syn, jeden zo svätej Trojice, ktorý je jednej podstaty s Otcom, preexistuje pred stvoreným svetom. Je Živou Osobou a zároveň Nezrušiteľným a Neodvolateľným Slovom. Božie Slovo je Cesta, Pravda a Život, je zároveň absolútne dokonalým Božím Činom. Božie Slovo stojí v základoch stvoreného sveta, lebo všetko povstalo Božím Slovom a stojí aj v základoch ľudského svedomia. Je večným Božím Zákom, ktorým sa má riadiť celý stvorený svet. Obsahuje v sebe celú pravdu o Bohu ale i o stvorenom svete. Je živou a osobnou Informáciou.

Našu dobu zvykneme nazývať epochou informatiky. Informatika je veda o PC, ale predovšetkým veda o prenosoch informácii. Informatika nám odhaľuje niektoré zákony duchovného sveta. Napr. že: „Informácia sa odovzdávaním nestráca“. V materiálnej oblasti platí, že ak niečo dám, nutne to strácam, stávam sa chudobnejším, v duchovnom svete to tak nie je. Ten, kto dáva informáciu, neprichádza o ňu, a ten, kto ju prijíma sa obohacuje. Platí to pre vzdelávanie, platí to pre kopírovanie. Napr. ak mám dobrý operačný systém, môžem ho inštalovať na množstvo PC, bez toho, aby som o neho sám prišiel. Božie Slovo sa zjednocuje s človekom a my ho prijímame, a skrže Slovo sme premieňaní a rastieme do podoby Otca, ale z Neho nič neubúda a naopak, my sme obohatení Bohom. Vidíme, že plodnosť v Bohu nezostáva len v ňom samom, ale v tejto Božej plodnosti je Spása sveta, ktorá je v účasti na Božej prirodzenosti. Človek sa do tejto Božej plodnosti môže zapojiť prirodzeným plodením, ale ešte viac hlásaním evanjelia, lebo nič by nám neosožilo, že sme sa narodili ako ľudské deti, keby sme sa súčasne, skrže prijatie Slova, nestali Božími deťmi.

V liste Hebrejom čítame: „Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrže prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi, ktorého ustanovil za dediča všetkého a skrže ktorého stvoril aj svet. On je odlesk jeho slávy a obraz jeho podstaty a udržuje všetko svojím mocným slovom.“ (Hebr 1,1-3) Vrchol tohto Božieho vyslovenia tvorí Vtelenie. Božie Slovo sa stalo telom a prebývalo medzi nami ako Pravý Boh a Pravý človek. Boh sa zjavil ako človek a tým ukázal, že ľudská duša môže do seba pojať Božie Slovo a človek sa vtedy stáva skutočným Božím obrazom, Theoforom – Bohonosičom.

V 1 Sol 2,13 apoštol Pavol hovorí o tom ako treba prijať Božie Slovo, aby prinieslo úžitok: „Preto aj my neprestajne vzdávame vďaky Bohu za to, že keď ste od nás prijali Božie Slovo, ktoré sme hlásali, neprijali ste ho ako ľudské slovo, ale, aké naozaj je, ako slovo Božie; a ono pôsobí vo vás veriacich.“ Nakoľko človek je omylný a hriešny, prijímame ľudské slová s určitou rezervou. Apoštol hovorí o tom, že prijali jeho hlásanie, ako Božie Slovo a ono v nich pôsobí. To, že „pôsobí“, má viacero príčin. Pôsobí preto, lebo je Živé a Účinné, teda pôsobí z vlastnej svojej podstaty a pôsobí tiež preto, lebo bolo prijaté vierou, teda preniklo do vnútra skrže vieru, ktorá si je istá. Len takto prijaté Božie Slovo môže naplno rozvinúť svoju účinnosť vzhľadom k nám.

Zaujímavým a takmer infromatickým spôsobom vyjadruje túto pravdu sv. Augustín: „Hľadám teda spôsob, akým by sa k tebe dostalo a v tvojom srdci usídlilo Slovo, ktoré v mojom srdci už existuje. Použijem k tomu hlas a týmto hlasom k tebe prehovorím. Zvuk hlasu prenáša k tebe zmysel Slova. Keď zvuk hlasu preniesol k tebe zmysel Slova, zvuk síce pominie, avšak Slovo, ktoré k tebe preniesol, je už v tvojom srdci, bez toho aby opustilo moje.“ (Z kázania sv. Augustina; Sermo 293, 3)

U Boha nie je rozdiel medzi slovom a činom. Boh to čo hovorí, súčasne tvorí. Božie Slovo je živou a účinnou skutočnosťou a to natoľko, že ak sa mu svojou vôľou nepostavíme na odpor, tak sa v našich životoch presadí. Panna Mária nás učí správne postojovi voči Božiemu Slovu, ktoré je zároveň príkazom ale aj činnou mocou. Nehovorí sebavedome: „Ja to urobím!“, ani pochybovačne: „To sa nedá!“, ale pokorné a odovzdané: „Nech sa mi stane podľa tvojho Slova“. Boh je dosť mocný, aby v nás dokonal svoje Slovo. Od nás sa žiada, aby sme chceli a zmýšľali, ako zmýšľa On.

Môžeme hovoriť o dvoch úrovniach života, v ktorých sa odohráva náš rast. A to o nevedomej - biologickej, ktorá sa deje bez našej vôle. Nedá sa povedať „proti našej vôli“, pretože túto úroveň života sme dostali skôr ako sa dalo hovoriť o našej vôli. Druhú úroveň by sme mohli označiť ako vedomú, slobodnú. Akonáhle existuje naša osoba, obdarená slobodnou vôľou, môže si vybrať, či chce na duchovnej úrovni rásť do podoby Božieho Syna, stať sa Božím obrazom, rásť z nelásky do Lásky. Sv. Augustín to vyjadruje slovami: „Ten, ktorý ťa stvoril bez teba, nespasí ťa bez teba!“ Tento vedomý, duchovný život uskutočňujeme slobodne, vždy keď žijeme Božie Slovo.

V duchovnom živote ide o stále väčšie a hlbšie stotožnenie so Slovom Božím. Božie Slovo nám postupne odhaľuje všetky oblasti, ktoré ešte nie sú v nás pod Božou mocou. Sv. Augustín hovorí, že „Božie Slovo sa nám najprv bude javiť ako nepriateľ našej duše, kým nepochopíme a nezbadáme, že je príčinou našej Spásy.“ Snáď by sme to mohli prirovnať k lekárovi, ktorý nás operuje a o ktorom si môžeme myslieť, že nám robí zle, ale nakoniec uznáme, že ten boľavý zásah bol potrebný k nášmu uzdraveniu. Božie Slovo nám zjavuje, kde a ako sa ešte líšim od Božieho Syna, kde ešte žijem v zajatí hriechu. Ak sa snažím žiť Božie Slovo, žije vo mne Boží Syn.

Slovo Božie sa môže na svojej ceste prenikania do nášho života zastaviť v nás na dvoch miestach. Prvou chybou je ak sa zastaví v hlave a neprejde do srdca. Druhou chybou je, ak zo srdca neprejde do rúk, do činov. Ak sa Božie Slovo na svojej ceste v nás zastaví, či už v hlave alebo v srdci a neprejde do rúk, vyvíja nepríjemný tlak, ktorý nás môže dusiť a ochromovať, namiesto toho, aby nám dávalo život. Ale každé slovo, ktoré skrze sluch a myseľ vstúpilo do srdca a z neho prešlo do činov, nám dáva ešte väčšiu vieru a odvahu k nasledovaniu. Sv. Benedikt učí, že láska rastie v konaní. Takto sa Slovo stáva telom a prebýva medzi nami.

Ježiš zjavuje moc, ktorá pramení do ľudského života, skrze spojenectvo s Bohom. Jeho srdce je podstatne zjednotené s Božím Slovom. Božie Slovo je ako operačný systém, ktorý si musíme vo vlastnom záujme nainštalovať na svoje srdce, aby sme sa stali pre Boha prijateľní. A tak ako pred inštaláciou je dobré prečítať si načo daný systém slúži, čo vyžaduje a čo spôsobuje, tak aj my ak chceme Ježiša prijať, musíme najprv poznať Božie Slovo, aby sme vedeli k čomu hovoríme svoje „Áno“. A tak, ako pred prijatím nového operačného systému prebieha formácia disku, ktorá zmaže všetky predošlé súbory, tak sa aj my musíme zriecť svojho predošlého spôsobu života, hriechnej existencie zameranej len na seba, aby sa v nás krása tohto nového operačného systému, ktorý sa nazýva „Kristus – Bohočlovek“, mohla úplne prejaviť.

Na záver myšlienku sv. Bernarda: „Duša hľadá Slovo, s ktorým by súhlasila pre svoju nápravu, ktorým by sa osvietila pre poznania, na ktoré by sa oprela, aby bola silná, ktorým by sa napravila, aby bola múdra, ktorému by sa podrobila, aby bola krásna, s ktorým by sa zasnúbila, aby bola plodná, ktoré by požívala, aby bola blažená. Slovo sa stalo telom a prebýva už v nás. Prebýva vierou v našich srdciach, prebýva v našej pamäti, prebýva v myšlienke a zostupuje až k obrazotvornosti.“

10. Svedectvo, istota viery a istota Spásy

V Sk 2. kap. sa sv. Peter prihovára zástupu slovami: „Nech s istotou vie celý dom Izraela, že toho Ježiša, ktorého ste vy ukrižovali, Boh urobil aj Pánom aj Mesiášom.“ Sv. Peter vydáva svedectvo s istotou. Jeho svedectvo vyrastá z viery, ktorá si je istá svojím presvedčením. Len takto podané svedectvo má moc otriasť ľudským srdcom. Kresťanské svedectvo sa predovšetkým týka zmeny bytia, skrze prijatie Ježiša Krista. Svedectvo o tom, že Boh žije v nás. Boh i ľudia si viacej ako našu náuku všímajú naše bytie. Samozrejme, že predpokladom správneho bytia je správna náuka, jedno s druhým súvisí. Prijímam Božie Slovo, ale skrze Slovo prijímam Božieho Ducha. A Duch Boží rozhoduje o kvalite bytia.

Vydávanie svedectva vyplýva z pevnej koncepcie kresťanského života. Na otázku: „Čo znamená podľa teba byť kresťanom?“, môžeme dostať rôzne odpovede. V našom prostredí veľmi často počujeme odpoveď: „Byť kresťanom znamená, byť pokrstený, chodiť v nedeľu do kostola, veriť v to, čo učí cirkev, plniť prikázania, prijímať sväté sviatosti.“ Teda vo vedomí ľudí, ktorí takto odpovedajú, byť kresťanom je záležitosť určitej praxe, či určitých podmienok, ktoré človek musí splniť. Podmienok často formálnych, vonkajších, ba možno azda aj povedať, organizačných. „Patrím do organizácie, ktorá sa nazýva katolícka cirkev, teda musím plniť určité požiadavky“.

Avšak je možné sa iným spôsobom presvedčiť, čo pre niekoho znamená: „byť kresťanom“, keď položíme otázku takto: „Ktorú udalosť vo svojom živote považuješ za najdôležitejšiu?“ Ak počujeme: „Najdôležitejšou udalosťou v mojom živote bolo poznanie Ježiša a jeho prijatie ako Pána a Spasiteľa“, tak môžeme položiť druhú otázku: „Čo podľa teba, môžeš najväčšieho urobiť pre druhého človeka, aby si mu pomohol?“ Môžeme dostať odpoveď: „Môžem pomôcť tým, že mu sprostredkujem stretnutie s Kristom, aby aj on poznal Krista a tiež ho prijal, ako Pána a Spasiteľa“. Teda, ak ktosi takto odpovedá, môžeme povedať, že takýto človek je kresťanom.

Musíme priznať, že tieto dva ukázané postoje sa od seba značne rozlišujú. O prvom postoji je ťažko povedať, že ho charakterizuje vedomie toho, že k podstate kresťanského života patrí vydávanie svedectva, lebo ak niekto takto chápe kresťanstvo, ten nie je schopný vydávať svedectvo, ten v najlepšom prípade bude druhého agitovať, aby vstúpil do tej istej organizácie, do ktorej patrí on a plnil požadované podmienky, pretože sa mu to môže ráz zísť, ak nie v tomto živote, tak možno po smrti.

A samozrejme veľmi dobre vieme, že tam, kde ľudia takto chápu podstatu kresťanstva, tam chýba svedectvo a kresťanský život nemá v sebe žiadnu dynamiku, je statický, skostnatený a mŕtvy. V takomto prostredí chyba snaha o šírenie evanjelia, tam chýba snaha získať iných pre Krista. Keby kresťania v prvotnej cirkvi takto chápali svoje kresťanstvo, nikto z nás by nebol dnes kresťanom, lebo kresťanstvo by nemohlo pretrvať až do dnešných čias. A vtedy obrovské množstvo ľudí žijúcich na tomto svete by nemalo žiadnu šancu stať sa kresťanmi. Cirkev by možno existovala v Jeruzaleme ako určité náboženské vedomie dedené po predkoch.

Nedá sa pochybovať o tom, že musíme dnes znovu prehĺbiť úsilie o kresťanský život, aby sa i pre nás stalo samozrejmosťou, že kresťan na otázku o najdôležitejšej veci v jeho živote, hovorí o stretnutí s Kristom a o prijatí ho za svojho Pána a Spasiteľa i o svojej túžbe, aby ľudia, ktorým praje dobro, urobili to isté. Zatiaľ musíme priznať, že máme ďaleko k takémuto chápaniu kresťanského života. Východní kresťania považuje za skutočného svedka a apoštola, len toho, kto sa očistil od zlého a dosiahol kvalitu kontemplatívnej modlitby, v ktorej sa stretol so Vzkrieseným Kristom. Protestantská pastoračná prax zase vyžaduje aspoň u niektorých denominácii, aby človek, ktorý má byť apoštolom, prežil najprv krst Duchom Svätým. Tieto dve skutočnosti vyjadrujú zrejme to isté, tú istú skutočnosť a to osobné zjavenie sa Krista tomu, kto ho úprimne a celým srdcom hľadá. Bez Neho a bez poznania Jeho nemôžeme vydávať svedectvo.

Toto je dôvod našej neschopnosti vydávať svedectvo alebo slabosti nášho svedectva. Je veľa ľudí, ktorí sa považujú za kresťanov, majúcich sa sebou už niekoľko rokov alebo možno desiatky rokov kresťanského života, ktorí však neprivedli ku Kristovi žiadneho človeka. Niektorí urobili výpočet, z ktorého vyplýva nasledujúci fakt, že v tradičných kresťanských spoločenstvách treba približne 1.000 laikov a 4 duchovných, aby bol počas 1 roku privedený jeden človek ku Kristovi. Tak hrozne malý výsledok.

Viera je osobné (bytosťné) prilnutie celého človeka k Bohu, ktorý sa zjavuje. Viera je nadprirodzený Boží dar. Človek potrebuje vnútornú pomoc Ducha Svätého, aby uveril. „Veriť“ je ľudský úkon, vedomý, dobrovoľný, ktorý plne zodpovedá dôstojnosti ľudskej osoby. „Veriť“ je cirkevný úkon. Viera cirkvi predchádza, rodí a udržuje a živí našu vieru. Cirkev je matka všetkých veriacich. „Nikto nemôže mať Boha Otcom, ak nie je jeho matkou cirkev“. „Veríme všetkému, čo je obsiahnuté v Božom Slove, písanom alebo tradovanom, a čo cirkev predkladá ako Božie zjavenie.“

Sv. Peter ohlasuje s istotou, že toho Ježiša, ktorého sme ukrižovali, Boh urobil aj Pánom aj Mesiášom. Boh ho urobil aj Pánom aj Mesiášom, lebo On je naozaj riešením všetkých ľudských problémov. Ježiš naplnil Boží zámer s človekom, naplnil oprávnené Božie očakávanie voči človeku a v ňom sa Boh zmieril s človekom. Ježiš zomrel namiesto mňa. Moje zomieranie by však neprinieslo Spásu.

Zatiaľ čo Skutky apoštolské v 2. kapitole hovoria o istote viery a z nej prameniaceho svedectva, v evanjeliu podľa sv. Jána v 10. kapitole Pán Ježiš prehlasuje: „Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený“. Tento výrok hovorí o Spáse, dokonca môžeme povedať o istote Spáasy. V tejto súvislosti si treba vyjasniť problém vyvolávajúci spory katolíckej a niektorých protestantských cirkví, a to problém istoty Spáasy. Niekedy sa stretneme u niektorých protestantských cirkví s otázkou, ktorá pre nás katolíkov zneje veľmi zvláštne: „Si už spasený?“ I svätý Pavol akoby nahrával tomuto tvrdeniu: „Milosťou, ste spasení a nie zo skutkov“.

Karol Rahner vo svojom „Teologickom slovníku“ píše: „Istota spáasy je pojem reformačnej teológie a označuje natoľko pevnú vieru v ospravedlivenie, že táto viera už nepripúšťa žiadnu pochybnosť o konečnej Spáase človeka. Istotu Spáasy tohoto druhu označuje katolícka teológia ako absolútnu istotu spáasy. Takto chápaná istota spáasy bola zamietnutá Tridentským koncilom, lebo kresťanovi síce na jednej strane nie je dovolené v žiadnom prípade a teda absolútne pochybovať o tom, čo naozaj Boh v Ježišovi Kristovi uskutočnil, a o všeobecnej spasiteľnej Božej vôli, z druhej strany to však nevyučuje pochybnosť o vlastnom stave spáasy.“

Príčinou sporov je nepresne rozlišovanie pojmov: „istota viery, istota Spáasy z Božej a z ľudskej strany a milosť vytrvania dokonca!“ Keď chceme hovoriť o Spáase, musíme rozlišovať: Istota je v tom, že Boh chce spasiť všetkých ľudí, istota je v tom, čo Boh skrze Krista pre nás urobil. Ježiš predsa na kríži záväzne prehlasuje, že dielo Spáasy človeka „je dokonané!“. Neistota je jedine z našej strany. Sv. Augustín tvrdí: „Ten, ktorý ťa stvoril bez teba, nespasí ťa bez teba.“ Boh chce, aby sme ako osoby obdarené rozumom a slobodnou vôľou vošli do skutočnosti Spáasy, aby sme vedome a dobrovoľne prijali to, čo nám On ponúka. Môžeme to urobiť v každej chvíli. Boh totiž nikdy neodvoláva svoje Slovo. Preto teológia sviatosti potvrdzuje, že sviatosti pôsobia „ex opere operato“, to znamená, že nepôsobia mocou ľudskej zásluhy a ľudského úsilia zo strany vysluhovateľa, ale mocou samotného spasiteľného diela Kristovho, ktoré sa aktualizuje vo sviatostiach. Od nás Boh očakáva vedomý a slobodný čin viery. Toto Božie očakávanie môžeme splniť vďaka Duchu Svätému, ktorý v nás pôsobí, skrze našu slobodnú vôľu.

Teda ak stojíme pred Bohom a jeho Slovom a sme povolaní k viere v nich, tak našou odpoveďou môže byť jedine neochvejná viera, ktorá si je istá. Pán Ježiš hovorí: „Ja som brána. Kto vojde cezo mňa, bude spasený!“ Keby sa nás v tejto súvislosti sám Ježiš opýtal tak, ako sa kedysi opýtal Lazarovej sestry: „Kto verí vo mňa, nezomrie naveky. Veríš tomu?“ (Jn 11,25-26), čože mám vtedy odpovedať?

Možná je len jedna správna odpoveď: „Verím!“ Si si istý svojou vierou? Nemôžem inakšie odpovedať ako: „Som si istý?“ „Či si si istý svojou Spásou?“ V tejto súvislosti – samozrejme! Teda aby som to správne sformuloval: „Ak pôjdem cestou, ktorou je Ježiš“, alebo: „Ak vstúpim bránou, ktorou je Ježiš, budem spasený!“ Z Božej strany je Spása istá, ako možnosť a ako prísľub, ale z ľudskej strany je možné zlyhanie. Nemyslím teraz na morálne zlyhanie ako prejav slabosti človeka voči hriechu, ktorý v ňom prebýva, ale myslím na zlyhanie ako odpad od viery, ako odchod z odovzdanosti. Toto je problém „vytrvalosti do konca“. Pán Ježiš predsa na inom mieste hovorí: „Kto vytrvá do konca, ten bude spasený!“

Tu je ťažisko sporu medzi nami a protestantmi. Spása v Božom svete je skutočnosťou, my ju však musíme dovoliť v sebe uskutočniť a musíme v tom vytrvať až do konca pozemského života. Niektorí protestanti sa dopúšťajú chyby, keď opovážlivo hovoria: „už som spasený“. Ešte žijú vo vyhnanstve, ďaleko od Pána a preto môžu zlyhať. Vidíme, že aj Písmo pozná také prípady, keď ktosi uveril v Krista, ale odpadol od neho: apoštol Judáš, Demas, kováč Alexander.

Avšak chcem upozorniť, že aj opačný extrém je blud a s tým sa stretáme skôr v našom katolíckom prostredí. Často sa stáva, že ľudia, ktorí denne chodia do kostola, počúvajú a veria Božiemu Slovu a snažia sa ho aj žiť, často žijú tak, ako by v nič nemohli dúfať. Napr. starénka, ktorá sa celý život usilovala žiť kresťanský, mi povedala, že nevie, či bude spasená alebo zatratená. A to nie je správna odpoveď. Sv. Pavol učí, že „v nádeji sme spasení“ (Rim 8,24). Blud je žiť bez očakávania blaženej nádeje, ako to nakoniec v každej sv. omši vyznávame: „Očakávam splnenie blaženej nádeje!“ V liste Filipanom píše sv. Pavol: „s bázňou a chvením pracujte na svojej spáse.“ Sú určité znaky, ktoré ukazujú či ideme po ceste Spáasy. Sú to znaky nového života, o ktorých nachádzame zmienku na viacerých miestach Písma. Reálnym znakom je ovocie Ducha Sv.: „Láska, radosť, pokoj“.

Nachádzame sa v podobnej situácii, ako človek, ktorý v predpredaji kúpil lístky na predstavenie a teda musí len dodržať čas predstavenia a prísť. Je to iná situácia, ako ísť do kina a nemať ešte lístky. Keď mám viacej lístkov vo vrecku, môžem veselo a odvážne pozývať druhých na predstavenie. Ak ich ešte nemám, bola by to trúfalosť a mohlo by to skončiť fiaskom. Asi takto by sme mohli vyjadriť našu istotu spáasy. Ak sme uverili v Krista, ak sme sa dali pokrstiť, ak sme ho vierou prijali, ak sme sa mu úplne odovzdali a snažíme sa žiť v moci Ducha Svätého Božie Slovo, vtedy máme očakávať, splnenie blaženej nádeje. Podobne ako človek, ktorý má lístky, môžeme a máme pozývať druhých ku Spáase.

Na záver ešte jeden výrok sv. Františka, ktorý nám pomôže pochopiť, ako to je zo Spásou a nami: „Svätec svojich bratov často uisťoval, že duchovná radosť je najistejším prostriedkom proti nástrahám a lestiam zlého ducha. Hovoril totiž: „Diabol najviac jasá, keď môže Božiemu služobníkovi vyrvať radosť ducha. Nosí so sebou prach a podlá ľubovôle ho hádže do záhybov svedomia, aby pošpinil čistotu svedomia a rýdzosť života. Ak je však srdce naplnené duchovnou radosťou, márne strieka had svoj jed. Zlí duchovia nezmôžu nič proti Kristovmu služobníkovi, keď ho zastihnú plného svätej radostnosti. Ak je však myseľ malátna, bez útechy a smutná, ľahko sa stane korisťou smútku alebo márných radovaniek.“

Preto sa svätec snažil žiť radostne a zachovával si pomazanie ducha i olej radosti. Bedlivo sa vystríhal sklúčenosti, ako by to bolo najväčšie zlo. Akonáhle spozoroval, že vstupuje do jeho duše, rýchlo sa ponoril do modlitby. Hovoril totiž: „Božieho služobníka môžu niektoré veci zmiašť, ale vtedy sa má rýchlo ponoriť do modlitby a pred Najvyšším Otcom zotrvať tak dlho, až sa mu zasa vráti radosť zo Spáasy. Ak zotrvá v zádumčivosti, ťažkomyselnosti, zakorení sa v ňom ono babylonské zlo, ktoré srdca nahlodá akoby hrdzou, ak nebude slzami ihneď vyhladené.“ (Fr. Pr. Str. 244/125) Chcem len dodať, že sv. František pozná čosi ako „radosť zo Spáasy“ a to je zážitok Božej blízkosti, ktorý človek môže prežiť v modlitbe.

11. O Láске k Bohu

Sv. František stručne vyjadrujú, čo znamená milovať Boha: „Bud' vôľa Tvoja, ako v nebi tak i na zemi, aby sme Ťa milovali celým srdcom, keď na Teba budeme stále mysliet; celou dušou, keď po Tebe budeme stále túžiť; celou myslou, keď k Tebe budeme smerovať všetky svoje úmysly a vo všetkom budeme hľadať tvoju česť, a celou svojou silou, keď dáme všetku svoju energiu a schopnosti duše i tela do služby Tvojej lásky a nikam inam, a aby sme milovali svojho blížneho ako samí seba, keď strhneme všetkých, ako sme len schopní, k Tvojej láske a keď sa budeme radowať z dobra druhých ako z vlastného, budeme mať účasť na ich utrpení a neublížime nikomu.“

Text prikázania Lásky k Bohu, ktorý židia označujú slovom „Shema (Počúvaj)“ tvorí zároveň základnú židovskú modlitbu, ktorá do dnešného dňa zaznieva z domácností zbožných židov každé ráno a večer - má teda veľký význam v židovskej tradícii. Ide tu vlastne o liturgický text, ktorý je určený na to, aby sa stále opakoval, aby si ho človek pripomínal. Božie Slovo má v sebe náboj - potenciál, ktorý sa trvalým opakovaním v človeku uvoľňuje. Príkaz nachádzame v Deuteronomiu: „Počúvaj, Izrael: Pán, náš Boh, je jediný Pán! Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojim srdcom, celou svojou dušou a celou svojou silou. A tieto slová, ktoré ti ja dnes hovorím, budú v tvojom srdci, budeš ich opakovať svojim synom a hovoriť o nich, či budeš sedieť vo svojom dome alebo cestovať, či budeš líhať alebo vstávať. Priviažeš si ich ako znamenie na ruku a budeš ich mať ako pásku na čele medzi očami. Napíšeš ich na veraje svojho domu a na svoje brány.“ (Dt 5,4-9)

Boh, ktorý dal prvé prikázanie, Sám miluje človeka, ktorého stvoril. Človek dostal úžasnú možnosť i schopnosť milovať Boha. Ten, ktorého poznávame rozumom ako Rozumného Stvoriteľa, chce byť poznávaný srdcom ako Láska. Možno nás zarazí skutočnosť, že sa hovorí o láske k Bohu ako o príkaze. Keby sme neboli postihnutí hriechom, v čistote srdca by sme poznávali Boha a prežívali by sme nesmiernu vďačnosť a lásku voči Tomu, ktorý nás stvoril. Po dedičnom hriechu sa rozum človeka zatemnil a vôľa sa naklonila k zlému. Preto sa nám musí prikazovať, tak ako sa prikazuje chorému človeku, musia sa nám prikazovať veci, ktoré slúžia k nášmu dobru, lebo naša chuť je pokazená. Chutí nám zlo, ale keď ho urobíme, sme nešťastní. Dobro nám nechutí, ale keď sa prekonáme, nachádzame svoje šťastie. Preto sa nám prikazujú veci úplne normálne, aj keď pre nás postihnutých dedičným hriechom, nie úplne samozrejme.

Základným predpokladom akejkoľvek lásky je prvá podmienka: „Počúvaj!“. Nedá sa hovoriť o láske, kde nie je ochota počúvať a poslúchať. V našom jazyku sú to vlastne dve slová, ktoré vyjadrujú toto jedno: „počúvať a poslúchať“. Pán Ježiš hovorí, že základom lásky k nemu je „poslušnosť jeho príkazom!“ Nie cit ale vôľa je rozhodujúca. Teda „počúvaj a poslúchaj!“ V absolútnej miere to platí o láske k Bohu, relatívne aj o našich medziľudských vzťahoch. Koľko manželstiev i komunít stroskotá práve na tejto neochote počúvať sa navzájom. Sme tak zabraní do seba, že naše vyslobodenie začína týmto príkazom: „Počúvaj!“ Pokánie spočíva v ochote počúvať, čo mi chce povedať Pán.

Hovorili sme, že sa jedná o prikázanie lásky k Bohu. Možno nás prekvapí skutočnosť, že pri hlbšom štúdiu zistíme, že to vlastne v pravom význame slova nie je príkaz, lepšie by bolo hovoriť o norme, zákonitosti, ktorá platí medzi človekom a Bohom. Shema popisuje princíp, ktorý platí medzi počutým Božím Slovom a jeho pôsobením v nás. Pri gramatickom rozbere hebrejského textu objavíme zaujímavú skutočnosť. V danom texte nachádzame jedine sloveso v tvare rozkazovacom, ostatné slovesá v spôsobe oznamovacom. Jediné sloveso v rozkazovacom tvare je práve ono prvé slovo „Počúvaj!“ (Počúvaj a poslúchaj) Všetky ďalšie sú v tvare oznamovacom. Máme ich teda chápať nie v zmysle príkazu „miluj!“, ale skôr v zmysle niečoho, čo sa s nami stane, keď vierou prijme do seba Božie Slovo: „budeš milovať“.

Prvým z dôsledkov počutia a poslúchania je, že miluješ Boha, ďalej, že máš Jeho Slovo vo svojom srdci, v duši, v myslí, text pokračuje: vstupuješ ho svojim synom a dcéram to znamená ide to z teba von, a tiež je to vidieť okolo teba - na tvojich verajach, bránach ... Totiž kto Boha počúva, ten ho miluje! V texte sa uvádza, že následkom ľudského počúvanie Boha sa v nás objaví Láska, ktorá pramení zvnútra.

Keď som hovoril o Božom Slove, tak som spomenul, že týmto termínom označujeme dve skutočnosti: Božie slovo ako inšpirovanú zbierku kníh, teda Bibliu, ale zároveň Božie Slovo ako II. Božskú Osobu, teda Logos. Týmto Slovom je Boží Syn, jeden zo svätej Trojice, ktorý je jednej podstaty s Otcom, skrze Neho a pre Neho bolo všetko stvorené. A toto Božie Slovo je Živé a Účinné. Keď ho počúvame a vierou prijímame, vstupuje do nášho srdca a naša duša sa začne rozvíjať k dokonalosti. Ježiš je Život našej duše. Až vtedy človek miluje Boha, pretože Boh je Láska a bez Neho žiadna skutočná láska nie je možná.

Pán Ježiš hovorí: „Ak ma milujete, budete zachovávať moje prikázania. A ja poprosím Otca a On vám dá iného Tešiteľa, aby zostal s vami naveky – Ducha Pravdy“. Tak ako platí o viere, že je z počutia Božieho Slova, tak Láska je z uskutočňovania Božieho Slova. Láska je snahou žiť Božie Slovo. Poslušnosť Božiemu Slovu je láskou k Bohu, lebo On sa zjavil vo svojom Slove a nemá iný charakter ako ten, ktorý nám zjavuje Ježiš. Je láskou aj k sebe samému, pretože naša Spása, naša dokonalosť a naše určenie je: „byť božím obrazom“. Toto úsilie o lásku spôsobí, že sám Boh – Láska, príde a obnoví v človeku svoj príbytok a z naplnenia prísľubu Božieho prebývania v človeku pramení naša Večná Blaženosť. A je to súčasne aj láska k ľuďom, lebo všetci a dokonca aj celá príroda očakáva „zjavenie sa Božích Synov“, že sa skrze nás zjaví dobrota Božieho Slova.

Druhé slovko hovorí o tom, komu je toto prikázanie adresované: „Izrael!“ Slovo Izrael sa prekladá ako Boží bojovník. Ak sa chceme Bohu páčiť musíme v tomto svete prijať duchovný zápas ako spôsob života, bez zápasu so sebou, so zlými duchmi, bez zápasu s duchom tohto pomýleného sveta, nemôžeme hovoriť o láske k Bohu. My všetci máme byť Izraelom a stávame sa ním natoľko, nakoľko zápasíme so zlom z lásky k Bohu. Zápas s hriechom má zmysel, lebo jeho ovocím je návrat do prvotného stavu Bohočlovečenstva. Boží prísľub týkajúci sa prebývania v človeku, je veľmi silnou motiváciou v zápase s hriechom. Len vtedy môžeme pravdivo povedať Bohu: „Milujem Ťa“, keď sa chránim hriechu v akejkoľvek podobe. A všetko sa môže stať hriechom, ak nás to chce vzdialiť od Boha.

Vždy sme pokúšaní. U detí je to pokušenie sladkosti, u mladých zasa pokušenie zmyselnosti, pre nás v strednom veku pokušenie bohatstva a kariéry a pre ešte vekom starších pokušenie moci a lakomstva. Pokušenie ešte nie je hriechom, hriechom sa stáva až keď ho začneme nasledovať. My totiž nie sme povinní zhrešiť. I keď naše vnútro postihnuté hriechom veľmi silne rezonuje s pokušením, niekedy až tak, že sa nám zdá, že toto je naša pravá prirodzenosť a že odmietnutie pokušenia znamená našu smrť, predsa, ak sa začneme otvárať Bohu a jeho Duchu, mení sa aj naše vnútro a naša prirodzenosť. Začína nám chutiť dobro. Boh dáva nášmu pokušeniu iný zmysel. Sv. František hovorí, že „Každé prekonané pokušenie je akoby snubný prsteň, ktorým sa Pán zasňuje s dušou svojho služobníka“. Z Božej strany sa nám pokušenie javí ako otázka na lásku k Bohu a prekonané pokušenie je dôkazom tejto lásky k Bohu, naším vyznaním. Božou odpoveďou je Duch Svätý, Láska rozliata v našich srdciach.

Čo má človek počuť? „Pán, náš Boh, je jediný Pán!“ Slovo Pán je prekladom slova Adonaj, ktoré zasa tvorí v hebrejských textoch náhražku za sväté Božie meno JHWH, ktoré Židia z veľkej bázne a úcty zbytočne nevyslovovali. V dobe cirkvi sa tento istý titul dáva Ježišovi, lebo „Ježiš je Pán“. Náš Boh je jediný Boh a nikto a nič nemá právo na úctu pred ním. V pôvodnom texte je užité slovo jedináčik. Náš Boh je jedináčik. A tým chcel Mojžiš povedať, že máme na ňom lipnúť tak, ako lipnú rodičia na svojom jedináčikovi.

Boh jeden, jediný, alebo tiež jedinečný je ten, ktorý nás vyvádza z Egypta, z otroctva hriechu. To znamená, že s ním máme konkrétnu osobnú skúsenosť. Zážitok nielen osobný, ale aj kolektívny. Boh je ten, ktorý sa prejavuje v tom, že vyvádza človeka z Egypta. Tu je možné tiež povedať, že tvar hebr. slova pre číslovku jeden „echat“, môže mať aj iný význam a to význam v 1. os. „Ja“ - Je to teda Pán, ktorý tvorí jednotu medzi Bohom a človekom. On sám je tou Jednotou a On ju aj tvorí. Zjednocuje počúvajúceho človeka so sebou a zjednocuje počúvajúcu obec veriacich so sebou a tiež medzi sebou. Boh hovorí a tým zjednocuje počúvajúcich ľudí.

Môžeme si ešte položiť otázku: O čo ide, keď sa hovorí, že si Božie slovo uviažeš na ruku, alebo si ich napíšeš na veraje domu? Opakovanie, vstúpanie, o ktorom sa tu hovorí nie je opäť záväzným príkazom pre človeka. Naopak aj tu ide o akúsi prirodzenú reakciu človeka, ktorý je toho plný a preto to tak robí. Pretože je človek plný do neho vloženého Slova a lásky k Bohu, tak kadiaľ chodí, je to z neho cítiť. Akonáhle človek počuje a je naplnený Božím slovom a láskou je to na ňom jednoducho vidieť. Láska preniká naše ruky, prechádza do konania dobrých skutkov. Ako na rukách, tak na tvári, na dome, na bráne pravdepodobne sa myslí na brány mesta - aj v meste, kde ľudia počúvajú Boha je to vidieť. To, ako je to vidieť, ako sa to prejavuje, o tom text nehovorí, len konštatuje, že tomu tak je. Nemôže to zostať skryté.

Pán Ježiš dopĺňa toto prvé prikázanie ešte o ďalší rozmer. Najskôr povie: „Počúvaj a budeš milovať Boha“ a potom dodá - „tým tiež miluješ blížneho!“ Milovanie Boha nie je oddeliteľné od milovania človeka. Teda do človeka počúvajúceho Boha, je vložené Božie Slovo a to Slovo preniká zvnútra jedinca von a to nielen k hraniciam vlastných dverí, alebo brán, ale aj za ne - k ďalším ľuďom, domom. Jedine takto sa dá robiť evanjelizácia, pretože jedine taký človek má svoju skúsenosť s Bohom a má v sebe svedectvo o Božej moci.

Iného, väčšieho prikázania, ako sú tieto niet. To hovorí Pán Ježiš a je to skutočne Slovo Boha. Milovať Boha znamená milovať život, lebo On je Život. Mimo neho niet Života. Kto miluje Boha, miluje sám seba, lebo kráča cestou k nesmierne blaženej večnosti. Láska k Bohu nás činí vrcholne slobodnými, ale aj vrcholne plodnými, lebo ovocím tejto lásky je Kristus v nás, naša normalita. Nemilovať Boha znamená kráčať cestou smrti do záhuby na svoje nešťastie a na svoju hanbu.

A tak ako sa Božie prikázania týkajú celého života, tak aj láska k Bohu preniká celým životom človeka, celou bytosťou: srdcom, dušou i myslou. Boh, ktorý nás nesmierne a nekonečne prevyšuje, nám dovoľuje a dokonca nástojčivo prikazuje: „Mysli na mňa! Túž po mne! Teš sa na mňa! Miluj ma!“ Nám je dovolené na neho myslieť! Nám je prikázané po ňom túžiť! Ten, ktorý všetko stvoril, chce, aby si ho miloval. Máme ho milovať celou myslou. My sami si uvedomujeme seba len čiastočne. Boh nás svojou myšlienkou tvorí a udržuje v bytí. On je základom pre každé vedomie a poznanie. Všetky naše myšlienky sú mu zrejmé. Preto je dôstojné a správne zo všetkých svojich myšlienok urobiť modlitbu. Nemyslieť monologický ale dialogický. Nemyslieť tak akoby Boh nebol svedkom každej myšlienky, ale všetky myšlienky smerovať k Nemu. Je veľmi boľavé, keď je Božia pozornosť stále upriamená na človeka a človek myslí akoby Boh nebol svedkom jeho myšlienok. Nemyslieť na Boha je hriech. Veď je to vlastne súčasť prvého prikázania. Milovať Boha celou myslou.

Sv. Gregor Nazianský (326-390) nám zanechal túto myšlienku o modlitbe: „Ustavične ži v modlitbe a vždy ďakuj Bohu za všetko, čokoľvek sa s tebou deje. Nech tvoj rozum neprestane myslieť na Boha a jazyk sa chráni od hriechu. Niečo iné je láska k múdrosti, a iné je pamätanie na Boha. Pamätať na Boha je nutnejšie ako dýchanie a ak sa možno tak vyjadriť, okrem toho ani nemáme nič iné robiť, len rozjímať dňom i nocou, večer, ráno i napoludnie rozjímať a vzdychať a velebiť Pána v každom čase, ležiac i stojac či kráčajúc po ceste (Dt 6,7) a aj pri práci pamätať na Boha a týmto pamätaním rásť v čistote.“

12. Narodenie Pána

Dnešný deň stojíme pred tajomstvom Bohorodičky a zároveň pred tajomstvom vyvolenia Izraela. Prečo Boh vyvolil k takémuto úžasnému poslaniu dcéru tohto ľudu. Sv. Pavol v liste Hebrejom hovorí: „Lebo vierou podmaňovali kráľovstva, prislúhovali spravodlivosť, dostali od Boha prislúbenia.“ (Hebr 11,33) Vladimír Solovjev upozorňuje na niektoré črty tohto národa, ktoré vzbudili Boží záujem: „Židia vynikajú hlbokou religiozitou, nábožnosťou, oddanosťou Bohu až do úplnej sebažertvy. Je to národ Zákona a prorokov, mučeníkov a apoštolov. Pravý Boh urobil z Izraela svoj národ preto, že Izrael prijal Pravého Boha za svojho. Keď sa patriarchovia a vodcovia židov oddelili od modlárskeho pohanstva a svojou vierou sa pozdvihli nad poverčivosť chaldejskej mágie a aj nad chytrosť Egypta, stali sa hodnými Božieho vyvolenia. Boh si ich vyvolil, zjavil sa im, uzavrel s nimi zväzok. Je to vo svetových dejinách jedinečný jav, lebo u nijakého iného národa náboženstvo nenadobudlo takú formu spojenectva alebo zmluvy medzi Bohom a človekom.

Naše náboženstvo sa začína osobným vzťahom medzi Bohom a človekom v dávnovekej zmluve s Abrahámom a Mojžišom a utvrdzuje sa čo najužším osobným spojením Boha a človeka v Novej zmluve Ježiša Krista, v ktorom obe prirodzenosti prebývajú bez splynutia ale i bez rozdelenia. Tieto dve zmluvy Stará a Nová, nie sú dve rozdielne náboženstvá, ale len dva stupne jedného a toho istého bohoľudského náboženstva. Toto jedine pravé bohoľudské, židovsko - kresťanské náboženstvo sa uberá priamou a kráľovskou cestou medzi dvomi krajnými omylmi pohanstva, v ktorom ráz človeka pohlcuje božstvo (v Indii), inokedy samo božstvo sa mení na tieň človeka (v Gréckej a Rímskej mytológii).“

Tajomstvo Bohorodičky nám hovorí o veľkosti človeka v Božích očiach. Človek môže byť partnerom v láske k Bohu. A táto láske k Bohu je vrcholne plodná a jej ovocím je - Ježiš Kristus. Evanjelium nám ukazuje, že sa človek môže stať Božou matkou. Sv. František prehlasuje: „Sme Kristovými matkami, keď ho nosíme v srdci a vo svojom tele božskou láskou a čistým a úprimným svedomím. Rodíme ho svätými skutkami, ktoré majú druhým žiariť ako príklad!“ O Barnabášovi sa píše v 11 kap. Sk, že bol „plný Ducha Svätého a viery“. Viera, ktorá stojí na počiatku nášho posvätenia a spôsobuje, že v Duchu Svätom prijímame Krista, tá istá viera má viesť k prejavom Ducha Svätého navonok. Ten, ktorého sme skrze vieru prijali sa chce vierou prejavíť našimi skutkami.

Aj o Panne Márii platí, že hoci Krista rodí ako samostatnú bytosť, nikdy ho neprestáva vlastniť ako svoj Život. Môže povedať: „Nežijem už ja, ale žije vo mne Kristus!“ Mária ho nielen porodila, ale ho stále žije a to až natoľko, že všetko, čo sa s ním deje ako s jej synom, sa veľmi bytostne dotýka jej samotnej, nielen ako jeho biologickej matky, ale ešte viac ako matky jeho mystického tela. Máriino Božské materstvo sa realizuje v dvoch rovinách, telesnej a duchovnej. Mária je nielen Božou Matkou, pretože nosila telesne Boha vo svojom lone, ale tiež preto, že ho najskôr počala vierou vo svojom srdci. Cirkevný učiteľ Origenes hovorí: „Čo mi prospeje, že sa Kristus raz narodil v Betleheme, ak sa nenarodí vierou v mojej duši.“

Keď hovorí Písmo Sväté o Márii, neustále vyzdvihuje dva základné momenty, ktoré v obecnej ľudskej skúsenosti, definujú materstvo ženy. Je to počatie a pôrod. Anjel zvestuje Panne Márii v evanjeliu podľa Lukáša: „Počneš a porodiš syna“. Tieto dva momenty nachádzame aj v evanjeliu podľa Matúša. Izaiášovo proroctvo, ktoré toto všetko predpovedá, sa vyjadruje tak isto: „Panna počne a porodí syna“. Aj pri tejto príležitosti sa potvrdzuje, že Západné i Východné kresťanstvo, každé zvlášť, vlastní po jednom kľúči k plnému pochopeniu a otvoreniu tohto tajomstva Bohorodičky. Názov užívaný v latinskej cirkvi „Dei Genitrix“ vyzdvihuje skôr moment počatia z Boha. Počatie je spoločné, týka sa otca i matky. Názov „Theotokos“, ktorý používa grécka cirkev, vyzdvihuje skôr moment pôrodu, ktorý je výlučne vecou matky.

Bohorodička je titul, ktorý naplnil úžasom liturgiu cirkvi. Cirkev si prisvojovala údiv židovského ľudu, aký nastal vo chvíli, keď sa Božia sláva zniesla v podobe oblaku do chrámu a svoj údiv nad Pannou Máriou vyjadrila podobným zvolaním: „Ten, ktorého nemôžu obsiahnuť nebesia, uzatvoril sa do tvojho lona a stal sa človekom.“ Otcovia hovorievali: „Marino lono je svadobným lôžkom, na ktorom došlo ku svadbe Boha s ľudstvom“ alebo „miestom, v ktorom sa Boh zjednotil s človekom“. Otcovia ju nenazývali Bohorodičkou preto, že by v nej mala pôvod Božská prirodzenosť Slova ale preto, že sa z nej narodilo sväté telo, obdarené rozumovou dušou, s ktorou sa spojilo Božie Slovo tak, že s ňou vytvorilo jedinu osobu.

Mária nie je Bohorodičkou v tom, zmysle, že by bola existovala skôr ako II. Božská Osoba a bola príčinou jej zrodu. Veď v Kréde vyznávame, že Boží Syn je Boh z Boha, Svetlo zo Svetla, splodený nie stvorený jednej podstaty s Otcem. Ak hovoríme o Márii ako Bohorodičke, tak tým vyznávame, že skrze ňu vstúpila II. Božská osoba, teda Božie Slovo do nášho ľudského sveta a do našej ľudskej prirodzenosti. Mária je jediná v celom tvorstve, ktorá môže Ježiša osloviť tým istým spôsobom ako Otec: „Ty si môj Syn, ja som ťa dnes splodila!“ Sv. Ignác Antiochijský hovorí so všetkou prostotou, že: „Ježiš je z Boha a z Márie“, ako keď mi povieme o niekom, že je synom toho a tej.

Titul Bohorodička nám hovorí o Božej pokore. Boh prijal závislý spôsob existencie, aby nás učil, čo to je pokora. Ľudia vo svojej pýche bojujú proti tomu, aby museli uznať, že sú na niekom závislí, že bez vôle rodičov by tu vôbec neboli. Porovnajme to s Božou pokorou, ktorá chce prijať toto závislé bytie. Človek chce vo svojej pýche hľadať Boha, kdesi veľmi vysoko a nepozoruje, že Boh sa vo svojej pokore znížil. Boh sa mlčky sprítomňuje v útrobach ženy. Boh zostupujú priamo do srdca hmoty, lebo slovo matka, lat. „mater“, je odvodené od „matéria“. Boh, ktorý sa stáva telom v lone ženy, je ten istý, ktorý sa sprítomňuje v srdci hmoty, v Eucharistii. Sv. Irenej tvrdí, že kto neverí v zrodenie Boha z Panny Márie, nemôže veriť ani v Eucharistiu.

Keď si Boh zvolil túto cestu prostredníctvom ľudskej matky, aby sa sám mohol zjaviť, pripomenul ľudskej pochabosti, ktorá vidí zlo tam, kde nie je, a nevidí ho tam, kde je, že všetko je čisté. Prehlásil, že všetko, čo stvoril, je sväté. Posvätil a vykúpil nielen abstraktnú prirodzenosť, ale tiež ľudské narodenie a celú hmotnú existenciu. Predovšetkým zjavil Boh dôstojnosť ženy ako takej. „Keď sa naplnil čas, poslal Boh svojho Syna, narodeného zo ženy“ (Gal 4,4). Keby Pavol prehlásil „narodeného z Márie“ išlo by len o životopisný údaj. Keď však prehlásil: „narodeného zo ženy“, dodal svojmu prehláseniu univerzálny a nesmierny dosah. Sama žena, každá žena, bola povýšená v Márii k takejto neuveriteľnej výške.

Matka nie je titul ako iné tituly, ktoré sa človeku dávajú zvonka, ale nespôsobujú v ňom žiadnu vnútornú zmenu. Žena sa stane matkou a tým získa skúseností, ktoré ju navždy poznamenajú v celej bytosti, telesne i duševne. Telesne je to skúsenosť počatia, tehotenstva a pôrodu; na duchovnej úrovni získava nové vedomie o sebe, o svojom poslaní a o svojich schopnostiach. Prežíva novú formu lásky voči bytosti, ktorú nosí pod srdcom. Žena, keď sa raz stala matkou, je matkou naveky. Jej dieťaťu je určené, aby žilo naveky ako samostatná bytosť vďaka svojej matke a aby sa k nej chovalo tak, ako k matke.

Dogma o Bohorodičke bola definovaná ako reakcia na blud patriarchu Nestória, ktorý tvrdil, že Máriu nemôžeme nazývať Božou matkou, ale len matkou Kristovou, teda len ľudskou matkou človeka Ježiša. V tejto dogme ide o uznanie pravdy, že Kristus je od prvého momentu počatia Pravý Boh ale aj Pravý človek a je teda vo vlastnom slova zmysle jej synom, ale neprestáva byť Synom Božím. A teda aj ako Syn Boží prijal Máriu za svoju ľudskú matku a ona sa takýmto spôsobom stala Matkou Vteleného Slova. Mária je teda živou bránou, skrze ktorú zostúpil Boh medzi nás na túto zem. Preto tvrdíme, že Ježiš je človek, lebo sa narodil z Márie, ktorá je ľudským tvorom.

Titul Bohorodička zároveň svedčí o Ježišovi, že je zároveň pravý Boh. Mária je Bohorodičkou len vtedy, keď v okamžiku pôrodu ten, ktorý sa rodí, je súčasne Bohom i človekom. Tento titul hovorí o hlbokej jednote medzi Bohom a človekom, ktorá sa uskutočnila v Ježišovi, hovorí o tom ako sa Boh pripojil k sebe človeka najhlbšou jednotou aká existuje na svete, totiž jednotou osoby. Týmto spôsobom je titul Bohorodička akousi ochranou, ktorá nás chráni od toho, aby sme v Ježišovi oddeľovali Božstvo od človečenstva.

Sám titul „Bohorodička“ stačí, aby sa na ňom zakladala Marina veľkosť a aby zdôvodňoval poctu, ktorá sa jej vzdáva. Žiadny iný a väčší titul už nie je a nemôže byť. Titul Bohorodička je i dnes príležitosťou k stretnutiu a spoločnou základňou všetkých kresťanov. Z neho je možné vychádzať, aby sme dosiahli zhody o tom, aké miesto zaujíma Mária vo viere. Toto je jediný ekumenický titul nielen podľa práva, pretože ho definoval ekumenický koncil v Efeze, ale i faktický, pretože ho uznávajú všetky kresťanské cirkvi.

Martin Luther hovorí: „V titule „Bohorodička“ je obsiahnutá všetka jej česť. Nikto nemôže povedať jej alebo o nej nič väčšieho, i keby mal toľko jazykov, ako je stebiel trávy, hviezd na nebi a piesku v mori. I naše srdce má uvažovať, čo to znamená byť Matkou Boha.“ „Článok, ktorý tvrdí, že Mária je Bohorodičkou, platí v cirkvi od začiatku a Efezský koncil ho nevyhlásil ako niečo nové, pretože je to pravda, obsiahnutá už v evanjeliu a v Písme svätom. Tieto slová (Lk 1,31-32) - „Počneš a porodíš syna a dáš mu meno Ježiš. On bude veľký a bude sa volať synom Najvyššieho,“ a (Gal 4,4) - „Ale keď prišla plnosť času, Boh poslal svojho Syna, narodeného zo ženy, narodeného pod zákonom“, zastávajú veľmi pevne názor, že Mária je skutočne Bohorodičkou.“ A vo formule viery zloženej po jeho smrti čítame: „Veríme, učíme a vyznávame, že Mária je právom nazývaná Bohorodičkou a že ňou skutočne je.“

Ak človek nežije duchovným životom, môže sa mu zdať, že pri počatí Božieho Syna išlo len o historickú udalosť. Ak však žije duchovným životom, začína chápať, že „počatie z Ducha Svätého“ v každom z nás a „narodenie Krista“ do našich skutkov je stále aktuálnou vecou. To, čo sa deje pri dobrej spovedi a ak to pokračuje dobrým predsavzatím, môžeme pokojne nazvať „počatie Krista z Ducha Svätého“. Duchovne počína Krista každý, kto chce zmeniť svoj život k lepšiemu. Mária aj nám všetkým ukazuje, čo je príčinou jej Bohomaterstva? Je to jej viera Bohu a poslušnosť Božiemu Slovu. Je potrebné s istotou viery prijať Božie Slovo a uskutočniť ho v každodennom živote, aby sa aj do nás vtelilo Božie Slovo. Aby sa Božie Slovo znovu stalo telom v nás a skrze nás. Aby to Slovo vyžiarilo z našich bytostí vo forme dobrých myšlienok, slov i skutkov. Pretože len takto sa môžem stať tým, čím mám byť - obrazom Boha.

Ak sa rozhodneš zmeniť svoj život a zaradiť sa medzi chudobných a pokorných, ktorí podobne ako P. Mária sa snažia nájsť milosť u Boha, nesmieš sa starať o to aby si sa zapáčil ľuďom. Musíš sa vyzbrojiť odvahou, pretože ju budeš potrebovať. Sv. Bonaventúra hovorí, že prídu za tebou tvoji predošlí priatelia a budú ťa presviedčať, že to, čo na seba berieš je príliš tvrdé, že to nikdy nedokážeš, že si pokaziš zdravie, že riskuješ svoje dobré meno a obľúbenosť u ľudí. Na všetky tieto pokušenia treba odpovedať s vierou ako sv. Augustín: „Mohli iní, mohli iné, prečo ty nie Augustíne!“

Zakončím túto úvahu slovami sv. Augustína: „Matka ho nosila v lone, my ho nosíme v srdci. Panna otehotnela keď sa v nej vtelil Kristus, naše srdce nech otehotnie vierou v Krista. Ona porodila Spasiteľa, naša duša nech porodí Spásu a chválu. Nech nezostanú naše duše neplodné, ale nech sa stanú plodnými pre Boha.“

13. Bohočlovek

Sv. František uvažuje: „Otec »prebýva v neprístupnom svetle« (1 Tim 6,16), »Boh je duch« (Jan 4,24) a »Boha nikto nikdy nevidel.«(Jan 1,18). Pretože Boh je duch, je viditeľný len v duchu; lebo »Duch oživuje, telo nič neosoží.« (Jan 6,63). Avšak ani Syn, pokiaľ je rovný Otcovi, nie je nikomu viditeľný ináč ako Otec, ani nie ináč ako Duch Svätý. Preto sú zavrnutí všetci, ktorí síce videli Pána Ježiša Krista v jeho človečenstve, avšak nevideli ho a neuverili v neho podľa ducha a božstva, že je pravý Syn Boží.“

Zvykneme hovoriť, že Ježiš Kristus je jedinou Božou odpoveďou na hriech človeka. Bl. Duns Scotus ale tvrdí, že Syn Boží by sa stal človekom, aj keby človek nebol zhrešil. V jeho Reportata Parisiens nájdeme: „Domnievať sa, že by sa Boh vzdal tohto diela, keby Adam nebol zhrešil, by bolo úplne nerozumné! Hovorím preto, že pád nebol príčinou Kristovho predurčenia a že keby nepadol nikto - ani človek, ani anjel - Kristus by za tejto hypotézy bol predurčený tak isto.“ (in III Sent., D7, 4).

Táto možno trochu prekvapujúca myšlienka sa rodí z toho, že podľa Bl. Duns Scota je Vtelenie Božieho Syna zamýšľané Bohom Otcom v pláne lásky už od večnosti ako dovŕšenia stvorenia a umožňuje každému stvoreniu v Kristovi a skrze Neho, aby bolo naplnené milosťou a vzdávalo tak chválu a slávu Bohu na veky. Duns Scotus, hoci si uvedomoval, že Kristus nás v dôsledku prvotného hriechu skutočne vykúpil svojím Umučením, Smrťou a Zmŕtvychvstaním, zdôrazňuje, že Vtelenie, ktoré je najväčším a najkrajším dielom Dejín Spásy, nie je podmienené žiadnu náhodilou skutočnosťou, ale že pôvodným zámerom Boha je konečné zjednotenie všetkého stvorenia sa sebou samým v osobe a v tele Syna.

Celé Dejiny spásy ukazujú, že Boh do nášho ľudského sveta vstupuje skrze človeka, doslova môžeme povedať v závislosti na človeku. Svet, ktorý nám Boh dal, je skutočne naším svetom a Boh sa v ňom chce prejaviť skrze našu vieru, nádej a lásku, skrze to, čo sme konali dobré. Niekedy obviňujeme Boha z toho, že nezasahuje do sveta postihnutého zlom, ale toto je naša parketa, za ktorú nesieme pred tvárou Božou zodpovednosť.

Katechizmus na otázku, prečo sa Slovo stalo telom, odpovedá: „S Nicejsko - carihradským vyznaním viery, odpovedáme a vyznávame: „On pre nás ľudí a pre našu spásu, zostúpil z nebies a mocou Ducha Svätého vzal si telo z Márie Panny a stal sa človekom.“ Slovo sa stalo telom, aby nás spasilo, keď nás zmierilo s Bohom. Slovo sa stalo telom, aby sme tak poznali Božiu lásku: „Lebo tak Boh miloval svet, že dal svojho jednorodného Syna, aby nikto, kto v neho verí, nezahynul, ale mal život večný“ (Jn 3,16). Slovo sa telom stalo, aby bolo naším vzorom svätosti: „Vezmite na seba moje jarmo a učte sa odo mňa.“ (Mt 11,29). Sv. Irenej volá: „Pre toto sa Božie Slovo stalo človekom a Boží Syn sa stal Synom človeka, aby sa človek spojil s Božím Slovom a bol prijatý za syna, tak sa stal Božím Synom.“ Sv. Atanáž: „Lebo On sa stal človekom, aby sme sa my stali Bohmi.“ A do tretice Sv. Tomáš Akvínsky: „Keďže Boží Syn chcel, aby sme aj my mali účasť na jeho Božstve, prijal našu prirodzenosť, stal sa človekom, aby ľudí urobil Bohmi.“

Cirkev, preberajúc slová sv. Jána: „Slovo sa telom, stalo“ (Jn 1,14) nazýva „Vtelením“ tú skutočnosť, že Boží Syn prijal ľudskú prirodzenosť, aby v nej uskutočnil našu spásu. Viera vo Vtelenie Božieho Syna je rozpoznávacím znakom kresťanskej viery. Jedinečná udalosť Vtelenia Božieho Syna neznamená, že Ježiš Kristus je čiastočne Boh a čiastočne človek, ani že je výsledkom nejasného zmiešania božského s ľudským, stal sa skutočne človekom a pritom zostal skutočne Bohom. Ježiš Kristus je Pravý Boh a pravý človek, lebo pravý človek je Bohočlovek. Ježiš je človek, v ktorom sa dokonale uskutočnil Boží plán, o ktorom platí, že je Božím obrazom, Zjavením Boha. Skrze jeho ľudské telo sa stáva Neviditeľný - viditeľným, Abstraktný - konkrétnym, Nepochopiteľný sa stáva zrozumiteľným a Ten, ktorého nemôže objat celý vesmír sa stáva objateľným.

Ježiš ako Bohočlovek nám zjavuje pravdu, že ľudská prirodzenosť je schopná prijať Boha. Boh a človek nie sú navzájom konkurenti, ale Boh – Láska chce byť náplňou ľudského života. Boh nič skutočne ľudského v človeku neničí. Moderne by sme mohli povedať, že ľudská prirodzenosť skrze prijatie Boha, upgraduje. Neprestáva byť sama sebou, ale dosahuje kvalitu vyššieho stupňa. Skutočnosť Vtelenia ukazuje, že Boh chce prebývať v ľudskej prirodzenosti a nezriekol sa tohto plánu napriek ľudskému zlyhaniu. Skutočná dokonalosť človeka je v Bohu. Spása spočíva v tom, čo Ježiš celou svojou bytosťou zjavuje: Novú zmluvu človeka s Bohom uzavretú v Jeho tele a krvi.

V Ježišovi sa nám Boh Otec zjavuje zrozumiteľným spôsobom. Ježiš hovorí: „Kto vidí mňa, vidí Otca.“ Krásnu úvahu o tomto poslaní Božieho Syna nachádzame u sv. Ireneja v traktáte: „Proti bludom“: „Nik nemôže poznať Otca bez Božieho Slova, čiže bez Synovho zjavenia, a ani Syna bez Otcovej priazne. Otcovu priazeň však dovŕšil Syn: Otec posielal, Syn je poslaný a prichádza. A Otca, ktorý je pre nás neviditeľný a nevymedziteľný, poznáva jeho vlastné Slovo a hoci je nevysloviteľný, Ono nám ho vyslovuje. A zasa naopak: iba Otec poznáva svoje Slovo. Aj jedno aj druhé zjavil Pán. A preto Syn svojím zjavením zjavuje pravdu o Otcovi. Lebo zjavenie Syna je pravda o Otcovi: veď skrze Slovo sa zjavuje všetko.... Veď to neviditeľné u Syna je Otec a to viditeľné u Otca je Syn. Syn v službe Otcovi zdokonaľuje všetko od začiatku až do konca a bez neho nik nemôže poznať Boha. Lebo pravda o Otcovi je Syn, pravda o Synovi je v Otcovi a skrze Syna sa zjavila. A preto Pán povedal: „Nik nepozná Syna, iba Otec, ani Otca nepozná nik, iba Syn a tí, ktorým to Syn zjaví.“ To „zjaví“ nebolo povedané iba do budúcnosti, akoby Slovo začalo zjavovať Otca až vtedy, keď sa narodilo z Márie, ale vzťahuje sa všeobecne na celý čas. Syn je od počiatku pri svojom stvorení a zjavuje Otca všetkým, ktorým chce, kedy chce a ako chce Otec.“

Trošku iným spôsobom tú istú pravdu hlása sv. Justín vo svojej apológii: „Uviedli sme svedectvá prorokov, aby sme dokázali, že Ježiš Kristus je Syn a vyslanec Boží, že existoval najprv ako Slovo, že sa niekedy zjavil v podobe ohňa, niekedy v podobe nehmotných bytostí, teraz však z Božej vôle sa stal kvôli ľudskému pokoleniu človekom a rozhodol sa vytrpieť všetko, čo mu na podnet démonov prichystali nerozumní Židia.

Nikto nepozná Otca, iba Syn a nikto nepozná Syna, iba Otec, a komu by to chcel Syn zjaviť. Židia sa vtedy domnievali, že k Mojžišovi hovoril Otec veškerenstva a zatiaľ to k nemu hovoril Boží Syn, ktorý je nazývaný anjelom a vyslancom Božím. Preto ich právom pokáral prorocký Duch i samotný Kristus, že nepoznali ani Otca, ani Syna. O Synovi hovoria, že je to Otec, a tým dokazujú, že nepoznajú, ani Otca, ani nevedia, že Otec všetkého má Syna. Syn je Božie Slovo, Boží prvorodený a preto taktiež Boh. Kedysi sa v podobe ohňa či nehmotnej bytosti zjavil Mojžišovi a ostatným prorokom. Teraz v dobe vašej vlády, ako sme už povedali, sa z vôle Otca, skrze Pannu stal človekom, aby spasil tých, ktorý v neho veria, trpel pohrdanie a súženie, aby svojou smrťou a zmŕtvychvstaním premohol smrť.“

Prvé bludy nepopierali natoľko Kristovo božstvo ako skôr to, že Kristus je pravý človek (gnostický doketizmus). Kresťanská viera už od apoštolských čias zdôrazňovala skutočné vtelenie Božieho Syna. V treťom storočí musela Cirkev vyhlásiť proti Pavlovi zo Samosaty na koncile v Antiochii, že Ježiš Kristus je Boží Syn prirodzenosťou a nie adopciou. I. Nicejský koncil v r. 325 vyznal, že Boží Syn „je splodený, nie stvorený, jednej podstaty (homoúsios) s Otcom“ a odsúdil Ária, ktorý tvrdil, že „Boží Syn povstal z ničoho“ a že má inú podstatu ako Otec. Nestoriánska heréza učí, že obidve Kristové prirodzenosti – ľudská i božská - majú svoj vlastní subjekt (osobu). Videla v Kristovi ľudskú osobu, spojenú s božskou osobou Božieho Syna. Panna Maria tak podľa tohto učenia nie je „Bohorodička“, ale len „Kristorodička“. Cirkev však vyznáva jediný subjekt (osobu), a to osobu Božieho Syna, ktorá zjednocuje ľudskú i božskú prirodzenosť Ježiša Krista. III. ekumenický koncil v Efeze v r. 431 vyznal:

„Slovo tým, že hypostatický (vo svojej osobe) zjednotilo so sebou telo oživené rozumovou dušou, stalo sa človekom. Kristova ľudská prirodzenosť nemá iný subjekt ako božskú osobu Božieho Syna, ktorý si túto prirodzenosť vzal a urobil svojou pri počatí.

Monofyziti tvrdili, že ľudská prirodzenosť ako taká, prestala v Kristovi existovať, lebo ju na seba vzala osoba Božieho Syna. Proti tomuto bludu sa postavil IV. ekumenický koncil v Chalcedóne r. 451 keď vyznal: „Nasledujúc svätých Otcov, všetci súhlasne učíme vyznávať, že jeden a ten istý Syn, náš Pán Ježiš Kristus, je dokonalý v božstve a dokonalý v ľudskej prirodzenosti, skutočne Boh a skutočne človek z rozumovej duše a tela, jednej podstaty s Otcom, čo do božstva a jednej podstaty s nami, čo do ľudskej prirodzenosti, podobný nám „vo všetkom okrem hriechu“ (Hebr 4,15), zrodený z Otca pred všetkými vekmi, čo do božstva a v posledných dňoch pre nás a pre našu spásu (zrodený) z Márie Panny, Bohorodičky, čo do ľudskej prirodzenosti.“ Jeden a ten istý Kristus, jednorodný Syn a Pán, sa má uznávať v dvoch prirodzenostiach, bez zmiešania, bez premeny, bez rozdelenia, bez odlúčenia.

Po Chalcedónskom koncile niektorí urobili z Kristovej ľudskej prirodzenosti akýsi osobný subjekt. V. ekumenický koncil v Carihrade v roku 553 proti ním vyznal „jednu hypostazu (osobu), ktorou je náš Pán Ježiš Kristus jeden zo svätej Trojice“, teda všetko v Kristovej ľudskej prirodzenosti sa má pripisovať jeho božskej osobe ako jej vlastnému subjektu, nielen zázraky, ale aj utrpenie, ba aj sama smrť: „Náš Pán Ježiš Kristus, ktorý bol ukrižovaný v tele, je pravý Boh, Pán Slávy a jeden zo Svätej Trojice“ Je skutočne Božím Synom, ktorý sa stal človekom, naším bratom, pri čom neprestáva byť Bohom, naším Pánom. Liturgia sv. Jána Zlatoústeho spieva: „O jednorodný Syn a Božie Slovo, hoci si nesmrteľný, pre našu spásu si láskavo vzal telo zo svätej Bohorodičky a vždy Panny Márie, bez zmeny si sa stal človekom a bol ukrižovaný, o Kriste, Bože, ktorý si svojou smrťou zničil smrť, ktorý si jedným zo Svätej Trojice, oslávený s Otcom a Duchom Svätým, spas nás.“

Apolinár z Laodicey tvrdil, že Slovo v Kristovi zaujalo miesto duše. Cirkev proti tomuto bludu vyhlásila, že večný Syn prijal aj ľudskú rozumovú dušu. Ľudská duša, ktorú prijal Boží Syn, je obdarená pravým ľudským poznaním, ktoré nemohlo byť samo o sebe neobmedzené: uskutočňovalo sa v historických podmienkach svojho jestvovania v priestore a čase. Preto, keď sa Boží Syn stal človekom, platilo: „že sa vzmáhal v múdrosti, veku a v obľube“ (Lk 2,52), že sa dokonca musel pýtať na to, čo sa v ľudských podmienkach treba naučiť. Ľudská prirodzenosť Božieho Syna, nie sama od seba, ale vďaka svojmu zjednoteniu so Slovom, poznala a prejavovala v sebe všetko, čo patrí Bohu. Je to predovšetkým dôverné a bezprostredné poznanie, ktoré má vtelený Boží Syn o svojom Otcovi. Syn aj vo svojom ľudskom poznaní dával najavo božskú schopnosť prenikať do tajov ľudských srdc. Kristus svojím ľudským poznaním, spojeným s božskou Múdrostou v osobe vteleného Slova, plne poznal večné plány, ktoré prišiel zjaviť.

Cirkev na VI. ekumenickom koncile v Carihrade v roku 681 vyhlásila, že Kristus má dve vôle a dve prirodzené činnosti, božskú a ľudskú, ktoré si neodporujú, ale spolupracujú tak, že Slovo, ktoré sa stalo telom, i chcelo ľudský v poslušnosti svojmu Otcovi všetko, čo s Otcom a Duchom Sv. božský rozhodlo pre našu spásu. Kristova ľudská vôľa „nasleduje jeho božskú a všemohúcu vôľu, neodporuje jej, ani sa jej nevzpiera, ale skôr sa jej podriaďuje.“

Keďže Slovo sa stalo telom, keď vzalo na seba pravú ľudskú prirodzenosť, malo Kristovo telo presnú podobu. Z tohto dôvodu môže byť Ježišov ľudský zjav aj zobrazený. Na VII. ekumenickom koncile v Nicei v r. 787 cirkev uznala za oprávnené, aby sa Ježišov zjav zobrazoval na svätých ikonách. On si natoľko osvojil črty svojho ľudského tela, že keď sú namalované na svätom obraze, možno ich uctievať, lebo veriaci, ktorý uctieva obraz, uctieva v ňom osobu toho, ktorý je na ňom znázornený. Na rozdiel od nášho západného ponímania náboženského obrazu sa maliari ikon snažili uchovať tradovanú podobu Krista, Panny Marie i Božích svätých.

14. O dobrých skutkoch

Sv. Augustín nás poučuje: „Kto uzná svoje hriechy a odsúdi ich, súhlasí už s Bohom. Boh odsudzuje všetky hriechy: a ak ich odsúdiš i ty, spájaš sa s Bohom. Človek a hriešnik, to sú dve rozdielne skutočnosti: človek je Božie dielo, hriešnik je tvoje dielo, človeče znič, čo si urobil ty, aby Boh spasil, čo učinil On. Keď ťa začne mrziť, čo si vykonal, vtedy začínajú tvoje dobré skutky, pretože si odsúdil svoje zlé skutky. Dobré skutky začínajú uznaním zlých skutkov. Konáš pravdu a prichádzaš ku Svetlu.“ (Sv. Augustín, In Evang. Joh. tract. 12,13)

Keď sa ľudia pýtajú Pána: „Čo máme robiť, aby sme konali Božie skutky?“ Ježiš im odpovedal: „Boží skutok je veriť v toho, ktorého on poslal.“ Druhým predpokladom skutočne dobrého skutku je viera v Krista. Ozajstné dobré skutky sú dôsledkom vnútornej premeny človeka, ktorá je ovocím viery. Sv. Pavol hovorí: „Prinášajte ovocie dobrých skutkov.“ A na inom mieste: „Lebo spasení ste milosťou skrze vieru; a to nie je z vás, je to Boží dar: nie zo skutkov, aby sa nik nevystatoval. Ved' sme jeho dielo, stvorení v Kristovi Ježišovi pre dobré skutky, ktoré pripravil Boh, aby sme ich konali.“ (Ef 2,8-10)

Boh nám vo svojej добрote vytvoril príležitosť konať dobré skutky. Boh je tak dobrý, že On dáva chcieť aj konať. Pri dobrých skutkoch je dôležitý motív, prečo ich robíme. Či nám ide o uskutočnenie Božej lásky alebo o hľadanie seba. Skutok je len vtedy skutočne dobrý, keď je konaný v Duchu Svätom. A keď sa nám podarí skryť dobrý skutok pred nami samými, vtedy je to dokonalý skutok. To je zmysel slov: „Nech tvoja ľavá ruka nevie, čo robí pravá, aby tvoja almužna ostala skrytá, a odmení ťa tvoj Otec, lebo On vidí aj v skrytosti.“

K podstate kresťanstva patrí vyznanie navonok a to sa deje slovom i skutkom. Kresťanské dobré skutky má charakterizovať skrytosť a štedrosť. Nejde natoľko o vonkajšiu skrytosť, lebo ozajstné dobro sa dá len ťažko skryť. Pán Ježiš na inom mieste hovorí: „Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali za to Boha v nebesiach.“ Ježiš kladie dôraz na to, aby sme nekonali dobre skutky kvôli ľudskému obdivu. Každý dobrý skutok je akciou navonok a nedá sa zabrániť, aby si ho niekto nevšimol. Keby sme toto chceli docieľiť, asi by sme sa zriekli konania akéhokoľvek dobrého skutku, ale takto to Ježiš určite nemyslí. Ide o skrytosť nášho dobrého skutku pred nami samými. Aby sme nekonali dobré skutky kvôli ľudskému obdivu a na posilnenie svojho ega. Aby každý dobrý skutok poslúžil ku zjaveniu Božej dobroty. Aby sme si stále uvedomovali, že Boh je pôvodca všetkého dobra. Dokonca i toho dobra, ktoré sa deje prostredníctvom našej slobody a našimi rukami.

Naše sebestvo je tak veľké, že sa chce priživiť i na tak svätých veciach, ako je almužna, modlitba a pôst. Najlepšie si to overíme, keď sa nám uznanie nedostane. Pán Ježiš nehovorí „nedávajte almužnu, nemodlite sa a nepostite sa!“. Žiada, aby sme to nerobili kvôli ľuďom. Stále je potrebné zostávať vnútorne chudobný. Nepribližovať sa k Bohu s vedomím vlastnej záslužnosti. Vnútorne pokánie sa môže prejavovať veľmi rozmanitým spôsobom. Sväté písmo a cirkevní Otcovia zdôrazňujú predovšetkým tri formy: pôst, modlitbu a almužnu, ktoré prejavujú obrátenie vo vzťahu k sebe, vo vzťahu k Bohu a vo vzťahu k iným.

„Mnohí mi v onen deň povedia: „Pane, Pane, či sme neprorokovali v tvojom mene? Nevyháňali sme, v tvojom mene zlých duchov a neurobili sme v tvojom mene veľa zázrakov?“ Vtedy im vyhlásim: „Nikdy som vás nepoznal; odídte odo mňa vy, čo páchate neprávosťou!“ Čo nám chce týmto Ježiš povedať? Hovorí nám pre zmenu o ľuďoch skutkov. Ľudia prorokujúci, vyhánajúci zlých duchov, ľudia činiaci zázraky v Ježišovom mene, to všetko sú predsa ľudia skutkov. Prečo sa zrazu aj títo ľudia objavili na listine obžalovaných.

Určité riešenia ponúkne táto myšlienka od sv. Františka: „Pán povedal Adamovi: „Zo všetkých stromov záhrady smieš jesť, ale zo stromu poznania dobra a zla nesmieš jesť“ (Gn 2,16-17). Z každého rajského stromu teda mohol Adam jesť a nezhešil, dokiaľ sa neprevinil proti poslušnosti. Lebo ten je zo stromu poznania dobrého a zlého, kto si privlastňuje svoju vôľu a vychvaľuje sa všetkým tým dobrom, ktoré Pán v ňom hovorí a pôsobí, a tak sa mu našepkávaním diabla a prestúpením zákazu dostáva ovocie poznania zla; za to neujde trestu.

Cím sa teda môžeš chváliť? Keby si bol tak chytrý a múdry, že by si mal všetky vedomosti a dokázal prekladať všetky jazyky a prenikať veci nebeské, predsa sa tým všetkým nemôžeš chváliť. Veď jediný zlý duch vedel viac o nebeských veciach a ešte dnes vie o veciach pozemských, než všetci ľudia dohromady, vyjmúc keby niekto dostal mimoriadne poznanie najvyššej múdrosti od Pána. Práve tak, keby si bol krajší a bohatsší než všetci ostatní a keby si trebárs aj zázraky konal a diablov vyhánal, to všetko je proti tvojej prirodzenosti a nijak ti nepatrí a vôbec sa tým nemôžeš chváliť.“

Naozaj je to tak, že nikto si nemôže tieto skutky privlastňovať, aj keď sa dejú skrze neho. Žiadny charizmatik nemôže pravdivo povedať: „Ja som uzdravil niekoho. Ja som vyhnal diabla.“ To, že som sa modlil a Boh ma vyslyšal, ešte neznamená, že som to urobil ja. Tieto skutky presahujú ľudskú prirodzenosť a vždy ich môžeme pripísať jedine Bohu. A teda aj keď sa dejú skrze nás, nie sú v pravom slova zmysle našimi skutkami. Skutočne naše skutky, za ktoré nás Boh raz pozve k sebe, sú omnoho menej vznešené a dostupné každému: „Bol som hladný a dali ste mi jesť. Bol som smädný a dali ste mi piť. Bol som pocestný a pritulili ste ma ...“

Boh v našom živote hľadá predovšetkým ovocie Ducha a to je vnútorná premena človeka. Ovocie Ducha sa v nás objaví, ako dôsledok odovzdanosti Kristovi, viery ako odovzdanosti. Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, šťastie. Najistejším znakom Božej prítomnosti v nás je láska. Ak skutky vychádzajú z iného motívu ako z lásky k Bohu a k blížnemu, potom sú poškvrnené. Môžu to byť dokonca i zázračne skutky, skutky, ktoré svedčia o našej veľkej viere, ale ak v nich chýba láska, nikdy sa v nich neudeje dokonalé uzdravenie celého človeka. Tieto, akoby zázraky, sa môžu stať osídлом pre slabé duše. Tým nechcem protirečiť Božiemu Slovu, ktoré hovorí, že tieto skutky sú znamením veriacich v Krista. Pán Ježiš nás chce však upozorniť na to, že ani viera nestačí, ak nevedie k láske, teda k plneniu Božej vôle. Zázraky môžu byť manifestom Božej moci, ale to najdôležitejšie je Láska.

Často sa práve my, ktorí sa snažíme o duchovný život, dopúšťame chyby, že chceme nájsť Boha len prostredníctvom meditácie. A keď sa nám to nedarí, pokúšame sa objaviť chybu v tom, že meditácia nebola dostatočne hlboká. Snažíme sa o ešte hlbšiu meditáciu. A ak ani napriek tomu Boha neobjavíme, začneme podliehať akémusi sklamaniu z duchovného života. Duchovný človek môže mať pomýlenú tendenciu odísť z tohto sveta, dišpenzovať sa od všetkých starostí. Nechcem tým tvrdiť, že neexistuje špeciálne povolanie v cirkvi, teda povolanie do úplnej samoty, ale aj tu cirkev uznáva, že do samoty môže človek vstúpiť, až keď už žil určitú dobu v spoločenstve a aktívnym spôsobom života. Dá sa povedať, že až po určitej dobe činného života. Do samoty sa nemá odchádzať zo vzdoru voči ľuďom, ale z lásky k Bohu i k ľuďom.

Sv. Benedikt a po ňom ďalší duchovní učitelia hovoria, že o podstatu duchovného života sa nejedná v niekoľkých chvíľach tichej meditácie, ale duchovný život sa formuje priamo vo všednom a pracovnom prostredí. Práve efektívna práca je testom pravosti duchovného života. Jeden americký psychiater zrovnával skúsenosti z duchovného života sv. Terézie z Avilly so skúsenosťami jednej svojej pacientky trpiacej schizofréniou. Čo sa týka rôznych vízií a videní boli si obidve veľmi podobné. Avšak podstatný rozdiel bol v tom, že jeho pacientka sa uzatvárala stále viac a viac do svojho vnútorného sveta. Sv. Terézia naopak uvádzala svoje vnútorné skúsenosti do svojho každodenného života. Bola spoločenská a podávala ohromné pracovné výkony. Zvládanie všedného dňa je najistejším skúšobným kritériom rozlišujúcim medzi mystikom a neurotikom.

Pán Ježiš v evanjeliu hovorí: „Nech tak svieti vaše svetlo pred ľuďmi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca na nebesiach.“ Tento výrok nás znovu privádza k prvotnému určeniu človeka: „Človek bol stvorený preto, aby bol Božím obrazom.“ Dokonca nám dáva to isté označenie ako sebe: „Vy ste svetlom sveta!“ Či si to uvedomujeme alebo nie, ľudia podvedome očakávajú, že im čosi z Božej dobroty zjavíme. Možno nie natoľko peknými rečami, ako zmeneným bytím a konaním dobra. Človek je akoby smerovkou, ktorá ukazuje na Stvoriteľa. Keď ľudia vidia dobré skutky, vedie ich to k viere v Dobro, k viere v Boha, v Lásku.

Avšak konanie dobra má spätné účinky aj na nás samých. Tak nám to zasa vykresľuje Božie Slovo skrze proroka Izaiáša: „Lám hladnému svoj chlieb, bedárov bez prístrešia zaved' do svojho domu. Ak uvidíš nahého, zaodej ho a pred svojím bližným sa neskrývaj. Vtedy ako zora vyrazí tvoje svetlo a rana sa ti rýchlo zahojí. Pred tebou pôjde tvoja spravodlivosť a Pánova sláva za tebou.“ Všetky tie veci, o ktorých hovorí prorok, že ich máme konať, sú vlastne skutky milosrdenstva. Samozrejme treba zdôrazniť, že milosrdenstvo nespočíva v tom, aby som dával peniaze tomu, o kom s istotou viem, že ich za rohom prepije v najbližšej krčme. Takisto nie je milosrdenstvo podporovať človeka, ktorý môže a nechce pracovať i keby sa jednalo o vlastných príbuzných. Tam hovorí Božie Slovo jednoznačne: „Kto nepracuje, nech ani neje!“ U sv. Augustína nachádzame výstižnú myšlienku na túto tému: „Môžeme byť krutí, keď odpúšťame, a milosrdní, keď trestáme“.

Božie Slovo hovorí: „Pred svojím bližným sa neskrývaj!“ A Boží prísľub, ktorý sa dotýka tejto požadovanej zmeny nášho chovania je: „Vtedy ako zora vyrazí tvoje svetlo!“ Staneš sa tým, čím máš podľa vôle Božej byť. Staneš sa Svetlom sveta. Dokiaľ tomu tak nie je, nie si svetlom sveta, aj keď sa nazývaš „kresťan“. Boží prísľub sa dotýka ešte inej oblasti: nášho zdravia a to fyzického ale aj psychického: „rana sa ti rýchlo zahojí!“ Skutky milosrdenstva často vedú k psychickému uzdraveniu a často aj k fyzickému zdraviu. Božie slovo hovorí, že na rany pyšného, nieto lieku. A s počudovaním sa pýta: „Ako chceš dosiahnuť milosrdenstvo od Boha, keď ty sám sa nechceš zlútovať nad svojím bližným?“

Boží prísľub, s ktorým sa stretáme u proroka Izaiáša sa dotýka aj oblasti našich modlitieb: „Vtedy budeš volať a Pán ti odpovie, budeš kričať a on ti povie: Tu som!“ Človek sa s realitou Živého Boha stretá v konkrétnych dobrých skutkoch. Práve vtedy, keď koná dobro, si začína jasnejšie uvedomovať realitu Boha. Rastie v ňom niečo, čo nazývame skúsenostná viera. Po prvotnej fáze duchovného života, ktorá spočívala, že Boh nás sýtil mannou útechy, nastupuje druhá, kde nám Boh ponúka prežiť radosť z dávania. Na jednom mieste Pán Ježiš hovorí, že je blaženejšie dávať ako prijímať a je to skutočne tak. Na každú našu múdru almužnu odpovedá Boh radosťou v našom svedomí. Svedomie nám Boh nedal prednostne a pôvodne na to, aby nám nepríjemne vyčítalo, ale preto, aby sme sa s ním, ktorý je Radosťou Dávania, vo svojom svedomí stretli. Ak hľadáš duchovné uzdravenie buď pozorný ku svojmu svedomiu. Všetko, čo ti hovorí, rob, a nájdeš to, čo ti prospeje. Sv. Gregor Nysenský tvrdí: „Nijakou vlastnosťou sa nepripodobníme Bohu tak, ako milosrdenstvom“.

Sv. František nám vo svojom testamente zanechal túto svoju skúsenosť: „Pán dal mne, bratovi Františkovi, aby som takto začal robiť pokánie: Keď som bol ešte zajatý v hriechoch, zdalo sa mi neznesiteľne hrozné, ak som sa mal stretnúť s malomocnými. Preto má sám Pán zaviedol medzi nich a preukazoval som im skutky milosrdenstva. A keď som od nich odchádzal, potom to, čo sa mi zdalo hrozné, premenilo sa na radosť pre dušu i telo. Potom som už dlho neváhal a opustil som svet.“

15. Pamäť

V úvodných Zdravasoch k bolestnému ružencu sa modlíme na tri úmysly: Ktorý nech osvecuje náš rozum, upevňuje našu vôľu a posilňuje našu pamäť: Modlíme sa za Božie svetlo pre rozum, lebo po prvotnom hriechu sa rozum človeka zatemnil. Prestal vnímať Boha - Večné Svetlo, ako zdroj všetkého správneho poznania. Na rozdiel od iných živočíchov, ktorý hneď po svojom vyliahnutí akosi vedia, čo je pre nich dobré a čo im škodí, človek sa všetko musí učiť. Toto má vplyv i na ľudskú vôľu. Vôľa, ktorej pôvodné určenie je smerovať k Absolútnemu Dobru, a je teda akýmsi duchovným kompasom, tým že sa rozum zatemnil a stratil Večný Obzor, sa začala kloniť k čiastočným dobrám, ktoré sa ale vo vzťahu k Bohu javia ako zlo. Všetko sa stáva zlom, čo nás zdržuje na ceste k Bohu.

A toto všetko má dopad i na našu pamäť. Pamäť je veľkým Božím darom a určitým predobrazom i zárodokom Večnosti v nás. Pamäť, ktorej pôvodným určením je hromadiť múdrosť a skúsenosť s dobrom a tak viesť človeka k stále väčšej múdrosťi, vďačnosti a z toho plynúcej lásky, ktorá nás uschopňuje stretnúť sa s Absolútnym Dobrom, po hriechu sa práve táto pamäť stáva boľavým miestom, miestom hromadenia skúseností so zlom, miestom, ktoré môže byť zdrojom horkosti a zatrpknutosti. Každá skúsenosť so zlom spôsobuje trpkosť, ktorá sa hromadí v našej pamäti. Naša pamäť potrebuje uzdravenie, aby bola schopná Lásky.

Povieme si niečo o modlitbe osobných spomienok. Modlitba osobných spomienok je odovzdanie svojich spomienok Ježišovi. Ak chceme prežiť uzdravenie pamäti a oslobodenie srdca pre Lásku, treba si postupne premietnuť svoj život a hľadať v ňom všetko to, čo je nestrávené, čo nás, obrazne povedané, tlačí v žalúdku. Malo sa to stať príčinou nášho rastu, ale my sme to nestrávili a neprijali. Ak spustíme film svojich spomienok, zistíme, že určité veci bolia i po dlhom čase, ktorý od ich reálneho zážitku uplynul. Práve tieto udalosti musíme znovu prežiť pod božím pohľadom. Vzor pre túto modlitbu môžeme nájsť v knihe „Vyznania“.

„Vyznania“ sú vlastne Augustínovou autobiografiou ale písanou pod vedením lekára, ktorým je Kristus. Toto znovu prežívanie svojho života pod Kristovým pohľadom, má uzdravujúci účinok. Naše spomienky nie sú len strnulými fotografiami minulosti v nejakom zažltnutom obrázkovom albume, ale sú zhodnotením vyvolaného zážitku, ktorý pulzuje v podvedomí, plný farebných detailov z minulosti, ale ovplyvňuje naše postoje k súčasným situáciám, k iným ľuďom, udalostiam a veciam. Postoj je tou silnou hodnotou, ktorá sa z nejakej udalosti zakorenila do našej pamäti. A práve postoje môžu silne vplývať na všetky prítomné rozhodnutia človeka. Ak pri takomto spomínaní zistíme, že spomienka, na ktorú sme 25 rokov nepomysleli, sa zrazu z podvedomia vyplaví ako živá a pretekajúca citom, môžeme si byť istí, že svojou vnútornou silou pôsobila v našich rozhodnutiach počas celých 25 rokov.

Modlitba osobných spomienok zreteľne pôsobí v tom centre, kde človek rozhoduje o svojom živote. Ak sa tento uzdravujúci proces uskutoční s väčším množstvom spomienok, osobnosť modliaceho sa stane schopnejšou lásky a vďaky, pretože nahromadené spomienky sa stávajú súčasťou našej osobnosti. Akonáhle si človek uvedomí, odkiaľ pramenia jeho nesprávne reakcie, získava už nad nimi aspoň čiastočnú kontrolu. A čím viac sme si vedomí sami seba, tým lepšie chápeme, koho v modlitbe odovzdávame Pánovi.

Modlitba osobných spomienok je znovuprežívanie vlastných zážitkov v prítomnosti Krista, takže modliaca sa osoba znovu prijme svoj život, ale teraz už oveľa zrelším spôsobom. Očami Kristovými lepšie pochopíme aj svoje neúspechy. V zdieľaní spomienok s Kristom sa modliaca osoba s ním hlbšie zjednocuje, podobne ako tí, ktorí spolu chodia, sú si stále bližší tým, že sa jeden o druhého viacej zaujíma a že si vzájomne zdieľajú svoje osobné hodnoty, postoje, nádeje, prežité utrpenie i radosti. Vzájomné zdieľanie prináša do denných aktivít a rozhodnutí hmatateľnejšie Kristovu prítomnosť.

V tejto modlitbe ide o to, vpustiť Krista do týchto najzraniteľnejších oblastí, kde sme slabí a kde najviac trpíme. Každý človek má v sebe dve osoby, tú lepšiu všade ukazuje, ale má v sebe ešte tú druhú, za ktorú sa hanbí a bojí sa k nej priznať a predsa sa v určitých spontánných reakciách objaví. V tomto zmysle je modlitba spomienok nebezpečnou procedúrou, lebo dovolí tomu druhému človeku sa ozvať. A práve tento človek potrebuje Spasiteľa.

Pod vedením Ducha Svätého modlitba osobných spomienok ticho píše na srdce modliacej sa osoby jej autobiografiu. Človek si postupne privlastňuje svoju minulosť a viac si uvedomuje seba samého. Modlitbu, ktorá sa začala pasívnym otvorením sa Kristovmu Duchu, vedie sám Kristus. On je sprievodcom pri objavovaní a hodnotení spomienok. Modliaci sa pomaly začína vidieť seba samého tak, ako ho vidí Kristus, teda reálnejšie a s väčšou láskou.

Jednu etapu k uzdraveniu našej pamäti nám naznačuje autor listu Hebrejom: „Syn môj, nepohrdaj Pánovou výchovou, ani neklesaj, keď ťa on karhá. Lebo koho Pán miluje, toho tresce, a šľahá každého, koho prijíma za syna.“ Ako chápeme všetko to, čo nás v živote postretlo? Chápeme to, ako dielo slepého osudu, ako súbeh náhodných udalostí, alebo prijímame vo viere pravdu o tom, že náš život je Bohom riadený, vrcholne rozumný, výchovný proces? Ak veríme v Boha Otca, tak musíme veriť aj v to, že náš život nie je dielom neosobného osudu, ale že sme v každej chvíli objektom Božej pedagogiky. I keď to vyzerá tak, že si svoj život riadime my sami, predsa platí, že hlbší zmysel udalostiam nášho života dáva Božia múdrosť. Výchovu môžeme posudzovať až podľa konečného efektu a tým je v našom prípade Večnosť. Mali by sme prechádzať svojím životom spolu s Kristom, ako to robí sv. Augustín vo svojich „Vyznaniach“. Teda prvým stupňom k uzdraveniu našej pamäti je uvedomenie si a uznanie tejto Božej múdrosti, ktorá sa prejavuje vo všetkom, čo sme zažili.

V knihe Sirachovej nachádzame túto múdrosť: „Chcem spomínať na Pánovo dielo, rozhlasovať budem, čo som videl.“ (Ekl 42,15) Keď sa pokúšam písať svoje spomienky, zisťujem, že i keď to prednostne robím pre druhých, sám mám z toho osoh. Tu nejde o môj ľudský „nepodarený život“. Na ten spomínam za každým vo svätej spovedi: „...vyznávam, že som veľa zhrešil myšlienkami slovami a skutkami a zanedbávaním dobrého...!“ V týchto spomienkach ide o to, čo koná Boh. Teda aj ja sa snažím spomínať na Pánovo dielo. A som prekvapený, keď za mnohými udalosťami, odhaľujem láskavú Božiu ruku. Pri tom si znovu ujasňujem Božie vedenie napriek alebo práve aj prostredníctvom mojich zmätkov. Pamäť ma zmysel, ak vedie dušu k vďačnosti a láske. Spomienka na Boha je v tejto záhrade spomienok ako Slnko na oblohe. Bez neho ostáva všetko temné a nezmyselné. Ale všetko nadobúda zmysel, ak ma to vedie k Bohu.

Pamäť sa ale netýka len vecí minulých. Pamäť nám slúži v procese vzdelávania. Pamäť nám umožňuje, aby Božie Slovo prebývalo v nás. Sv. Bernarda učí: „Duša hľadá Slovo, s ktorým by súhlasila pre svoju nápravu, ktorým by sa osvietila pre poznania, na ktoré by sa oprela, aby bola silná, ktorým by sa napravila, aby bola múdra, ktorému by sa podrobila, aby bola krásna, s ktorým by sa zasnúbila, aby bola plodná, ktoré by požívala, aby bola blažená. Slovo sa stalo telom a prebýva už v nás. Prebýva vierou v našich srdciach, prebýva v našej pamäti, prebýva v myšlienke a zostupuje až k obrazotvornosti.“

Inou dôležitou funkciou pamäte je pamätanie na Boha. Svätý Gregor Nazianský (r. 326-390) nám zanechal tieto myšlienky: „Ustavične ži v modlitbe a vždy ďakuj Bohu za všetko, čokoľvek sa s tebou deje. Nech tvoj rozum neprestane myslieť na Boha a jazyk sa chráni od hriechu. Jedno je láska k múdrosti, druhé je pamätanie na Boha. Pamätať na Boha je nutnejšie ako dýchanie, a ak sa možno tak vyjadriť, okrem toho ani nemáme nič iné robiť, len rozjímať dňom i nocou (Ž 1,2), večer, ráno i napoludnie rozjímať a vzdychať (Ž 54,18) a velebiť Pána v každom čase (Ž 33,1), ležiac i stojac či kráčajúc po ceste (Dt 6,7) a aj pri práci pamätať na Boha a týmto pamätaním rásť v čistote.“

Boha máme milovať i celou myslou. My si uvedomujeme samých seba len čiastočne. Boh nás svojou myšlienkou tvorí a udržuje v bytí. On je základom pre každé vedomie a poznanie. Všetky naše myšlienky sú mu zrejmé. Preto je dôstojné a správne zo všetkých svojich myšlienok urobiť modlitbu. Nemyslieť monologický ale dialogický. Nemyslieť tak akoby Boh nebol svedkom každej myšlienky, ale všetky myšlienky smerovať k Nemu. Je veľmi boľavé, keď je Božia pozornosť stále upriamená na človeka a človek myslí akoby Boh nebol stálym svedkom jeho myšlienok. Nemyslieť na Boha je hriech. Veď je to vlastne súčasť prvého prikázania.

Aby som bol trochu konkrétnejší. Keď chodím po domove dôchodcov so svätým prijímaním, skoro všade nachádzam zapnutú televíziu. Nič ma tak neteší, ako keď nájdem niekoho s ružencom v ruke, alebo pri čítaní Písma, alebo si púšťa nejaký zbožný program. Modlitba má byť stálym krikom k Bohu. Koreňom duchovného života je spojenie s Bohom, teda modlitba. Jedno ruské príslovie hovorí: „Kto sa nemodlí, ten sa nespasí!“ Stále sa snažme o spojenie s Bohom vo svojich myšlienkach, slovách i skutkoch a potom prinesieme úrodu.

„Svetlo pravého poznania je vedieť bez omylu rozlíšiť dobré od zlého. Keď sa ono uplatní, vtedy cesta spravodlivosti, ktorá vedie myseľ k Bohu – slnku spravodlivosti, vovádza túto myseľ ďalej do nekonečného svetla poznania, že už potom spoľahlivo hľadá lásku. Tí, čo bojujú, musia si ducha stále chrániť pred návalom vášní, aby rozum rozlišoval prichádzajúce myšlienky a dobré, ktoré posielal Boh, ukladal do zásobárne pamäti, zlé zasa a diabolské vyhadzoval zo skladiska prírody. Lebo keď je more pokojné, rybári dovidia až na dno, takže im neunikne takmer ani jedna ryba. Ale keď ním zmietajú vetry, divá búrka zakryje to, čo v nerušenom tichu štedro ukazovalo. A vtedy je všetko rybárske umenie márne.

Ale iba Duch Svätý môže očistiť myseľ. Lebo ak nevojde on, silný, a nepremôže zlodeja, nik mu nebude môcť vziať korisť. Je teda potrebné, aby sme si pri všetkom pokojom duše chránili Ducha Svätého, inými slovami, aby sme vždy mali pri sebe zažatú lampu poznania. Lebo keď ona stále žiari vo svätyni duše, nielenže sa odhalia tie prudké a temné útoky zlých duchov, ale aj veľmi oslabnú, keď ich prekvapí toto sväté a slávne svetlo.“ (Z kapitol biskupa Diadocha Foticenského O duchovnej dokonalosti)

O prorokyni Anne hovorí evanjelista Lukáš: „Dňom i nocou slúžila Bohu.“ Keď sa človek modlí, slúži Bohu tým, že dovoľuje svojou odovzdanosťou, aby Boh mohol konať v ňom svoje dielo. Keď sa modlíme, dávame sa Bohu k dispozícii a tým mu slúžime. Vtedy On do nás vtláča svoj obraz. V modlitbe nás premieňa na svoj obraz. Anna sa modlila dňom i nocou, teda môžeme povedať „ustavične“, lebo len ustavičná modlitba človeka privedie až k Božiemu trónu. Modlitba je ako mávanie krídel. Keď prestaneš mávať, už neletíš, ale klesáš dolu. Anna svojou modlitbou slúžila Bohu.

Oodovzdajme Bohu i svoju pamäť, ako to vo svojej modlitbe vystihuje sv. Ignác z Loyoly: „Vezmi, Pane a prijmi celú moju slobodu, moju pamäť i rozum a všetku moju vôľu. Čokoľvek mám a čo vlastným, Tvoje je všetko, Pane, Ty si mi to všetko dal, Tebe to, Pane, odovzdávam. Nakladaj s tým úplne podľa svojej vôle. Daruj mi svoju lásku a svoju milosť a to mi postačí.“ Toto je odovzdanosť, ktorá privedie človeka ku Spáse. A táto odovzdanosť musí byť trvalá.

K tejto ustavičnej spomienke na Boha sa môžeme dopracovať i skrze Ježišovu modlitbu. Starci z hory Athos, ktorí majú skúsenosť s modlitbou Ježišovou, nám odkazujú: „Všetko hrdinstvo je v úplnom vyhnaní každej hriešnej myšlienky a všetkých hlúpych spomienok touto Ježišovou modlitbou. Základom tohto asketického hrdinstva je jednoduchý psychologický fakt, že náš rozum, keď sa obráti k božskému rozumu, nemôže byť zamestnaný žiadnou myšlienkou a vzdáľuje sa od každého poznania i zmyslových či myšlienkových obrazov.“

16. Obetovanie Pána – (Lk 2,22-40)

V západnej liturgii sa toto tajomstvo nazýva „Obetovanie Pána“. Je to naše tajomstvo, lebo my, zasvätení Bohu, žijeme tajomstvo obetovania, odovzdania, sme zasvätení a obetovaní. Vo východnej liturgii sa nazýva sviatkom „Stretnutie Pána“ a to na pamiatku toho, že sa starac Simeon v malom dieťati stretol s Ježišom v chráme a rozpoznal v ňom Spasiteľa sveta. Aj my sme dnes prišli na stretnutie s Ježišom v Eucharistii a v spoločenstve Cirkvi. V tomto zamyslení by som sa chcel pozrieť aj na pozadí dnešného tajomstva na skutočnosť, ktorá je základom posvätenia človeka.

Všetci sa rodíme s dedičným hriechom. Tento hriech je dôsledkom prvotného hriechu, v ktorom sa už prví ľudia, podľa otcov žijúci na úrovni Bohočloveka, rozhodli zobrať život do vlastných rúk a žiť pre seba a podľa seba. Tým stratili Božie priateľstvo a ostal im len život z vlastných síl. Z tohto základného hriechu bezbožnosti pramení bezmocnosť voči zlu. Boh sa vzdialil z ľudského života, lebo k takémuto svojvoľnému životu nedal ani svoj súhlas a ani svoje požehnanie a ani svoju záruku. Všetci, ako dedičia prvotného hriechu, sa rodíme vo zvláštnom stave: na tróne nášho srdca sedí naše Ego. Náš základný hriech a prvotný predmet Božieho hnevu je naša bezbožnosť, teda fakt, že sa rodíme ako bytosti bez Božej Lásky v srdci. A táto bezbožnosť sa prejavuje aj v odmietnutí oslavy Boha a vďačočinenia, gr. eucharistein.

Evanjelium na príklade starca Simeona nám odhaľuje niektoré duchovné zákony, ktoré nám môžu pomôcť prehĺbiť naše osobné prežívanie eucharistie. Sväté prijímanie sa po latinsky nazýva „comunio“, čo v našom jazyku znamená „zjednotenie“ alebo „spojenie“. Zmyslom svätého prijímania je teda zjednotenie s Ježišom. Ide o zjednotenie na všetkých úrovniach ľudskej bytosti. V slávnych katechézach sv. Cyrila Jeruzalemského čítame: „Pod spôsobom chleba je ti dávané telo a pod spôsobom vína krv, aby si účasťou na tele a krvi Kristovej mal s Ním telesné a pokrvné príbuzenstvo“. „Telo a krv“ v hebrejskom myslení predstavujú celú realitu Ježišovej bytosti. V eucharistii sa Boh prejavuje ako matka. Deväť prvých mesiacov svojho telesného života sme prežili presne týmto spôsobom, žili sme z tela a krvi svojej matky. Skrze eucharistiю sa stávame príbuznými s Ježišom.

K tomu, aby sme mohli prežiť s niekým plné zjednotenie, nestačí len telesná blízkosť a telesný kontakt, ale potrebujeme poznať jeho myšlienky, slová, city a túžby. Musíme sa najprv stať učeníkmi Božieho Slova. Preto pred každým svätým prijímaním je najprv ohlasované Božie Slovo. Ono nám zjavuje Boží charakter. Ak s ním súhlasíme a ak ho chceme, spôsobuje prienik Ducha Svätého do nás. Sv. František Assiský učí, že: „skrze Božie Slovo hlboko do nás preniká Vznešenosť nášho Stvoriteľa“.

Pred svätým prijímaním sme vyzvaní povedať svoje „Áno“ k „Božiemu Slovu“. Ak ho nehovoríme a odvažujeme sa prijímať, páchame svätokrádež. Sv. František z Assisi učí: „Preto len ten, kto má Ducha Pánovho, ktorý prebýva v jeho verných, prijíma najsvätejšie Telo a Krv Pána, všetci ostatní, ktorí nemajú z toho Ducha a odvažujú sa prijímať jedľa a pijú si odsúdenie“. Znovu zdôrazním, že ak so Slovom Božím nesúhlasíme a odvažujeme sa prijímať, vtedy páchame svätokrádež. Prijímame síce Telo a Krv Ježiša, ale nie v tom Duchu, v ktorom sa nám dáva. Nie sme živý tým istým Duchom ako Kristus. Toto nás v pravom slova zmysle vylučuje od svätého prijímania: odmietnutie obrátenia, záľuba v hriechoch a nechota prijať Božie postoje zjavené v Písme a nie vedomie hriechnosti a nehodnosti. Predsa priamo v liturgii priznávame a vyznávame: „Pane, nie som hoden!“

Ak chceme existovať v Duchu Svätom, musíme svoju bytosť zharmonizovať so Slovom Božím. Duch Svätý je činný v nás v tej miere, nakoľko myslíme, chceme a konáme ako Ježiš. Ak Božiemu Slovu neprotirečíme, zjednocujeme sa s Kristom tým istým Duchom, začíname existovať v tom istom Duchu ako Ježiš, v Duchu Svätom, v milosti posväcujúcej. A Duch Svätý je vhodným Ovzduším pre Život, ktorý nám Otec v Ježišovi dáva, a ktorý právom od nás očakáva.

Evanjelium hovorí, že Simeon prišiel do chrámu vedený Duchom Svätým. Mnoho detí denne prinášali rodičia do chrámu. Ale len toto jedno dieťa bolo v Duchu Svätom zvláštne rozpoznané. Duch Svätý zjavil Simeonovi, že toto je Spasiteľ svete. V podobnej situácii sa nachádzame aj my, keď ideme na sväté prijímanie. Vidíme oplátku podobnú iným oplátkam. Navonok sa ničím nelíši od iných. To čo vidíme svojimi zmyslami je znak. Zmysly dokážu zachytiť len znak, ale to čo sa skrýva v tomto znaku, to môže vidieť len naša viera. Vieru v srdci dokáže vzbudiť len Duch Svätý. Duch Svätý nám zjavuje a vnútorne nás v tom uisťuje, že toto je naozaj Kristus, že je to jeho Pravé a Životodárne Telo.

Znovu nechám prehovoriť Sv. Františka: „Preto sú zavrnutí všetci, ktorí síce videli Pána Ježiša v jeho človečenstve, avšak nevideli ho v jeho a neuverili v neho, podľa Ducha a božstva, že je pravý Syn Boží. Práve tak sú zavrnutí i všetci tí, ktorí síce vidia sviatosť Kristovho Tela, ktoré je posvätné sprítomňované v rukách kňaza na oltári skrze slová Pána pod spôsobom chleba a vína, ktorí však nevidia podľa ducha a božstva, že je to skutočne najsvätejšie Telo a Krv nášho Pána Ježiša Krista, ako to dosvedčuje sám Najvyšší, keď hovorí: „Toto je moje telo, to je moja krv novej zmluvy“ a „Kto je moje telo a pije moju krv má život večný.“

A pretože Simeon mal Ducha Svätého a On v ňom vzbudil vieru, preto dokázal rozpoznať v dieťati očakávaného Spasiteľa a vyznal svoju vieru. Ďalším predpokladom svätého prijímania, je vedenie Duchom Svätým, ktorý vzbudzuje v srdci človeka vieru v Ježišovo Slovo. Ježiš hovorí: „Toto je moje telo“ a ja verím, lebo Duch Svätý mi to zjavuje. Niekedy zabúdame na to, že viera je istota v tom, že Božie Slovo je Pravda. Viera je bezpečnejšia a istejšia ako všetky ľudské poznatky, lebo sa zakladá na slovách samého Boha, ktorý nemôže klamať.

Sv. František znovu hovorí: „Nuž „ľudia, ako dlho chcete mať nechápavé srdce“, prečo nechcete poznať pravdu a „veriť v Syna Božieho“? Hľa, denne sa ponizuje, ako kedysi zostúpil z „kráľovského trónu“ do života Panny, denne k nám prichádza v pokore, denne zostupuje z Otcovho lona v rukách kňaza na oltár. A ako sa ukázal svätým apoštolom v skutočnom tele, tak sa nám dnes ukazuje vo svätom chlebe, a ako oni, keď sa na neho dívali, videli len jeho telo, ale verili, že je Pán a Boh, pretože na neho hľadeli duchovným zrakom, tak i my, keď vidíme telesným zrakom chlieb a víno, hľadíme a veríme, že je to jeho pravé a živé najsvätejšie Telo a Krv.“

Prijatie Ježiša v Eucharistii sa podobá manželstvu. Dokonca v tradícii cirkvi je to naznačené aj tým, že k prvému svätému prijímaniu sa obyčajne pristupuje vo svadobnom obleku. A podobne ako manželstvo aj sväté prijímanie je len vtedy skutočne sväté, ak je trvalým, zodpovedným a plodným vzťahom. Ak sme tento vzťah porušili, máme ho vo vlastnom záujme, čo najskôr obnoviť skrze ľútosť a Sviatosť zmierenia. Dve osoby, ktoré sa milujú, musia navonok vyjadriť, že sa chcú stretnúť a že sa chcú prijať navzájom. Vonkajšie gestá, symboly, slová vyjadrujú lásku ale láska je vnútornou silou, ktorá spôsobuje, že sa jedna osoba odovzdáva druhej. Podobne sa môže a má uskutočniť naše stretnutie s Bohom skrze Ježiša v Eucharistii. V Ježišovi nám Boh Otec zjavuje Lásku, vyzýva nás na stretnutie so Sebou.

Človek je dokonalý, keď je zjednotený s Bohom, skrze Božie Slovo a Telo Kristovo. Najprv teda aj my musíme prijať Božie Slovo, musíme mu uveriť, uveriť v moc Božiu a v dobrotu Boha, ktorý sa s nami chce stretnúť a s nami spojiť. Vôľou sa prikloniť k Slovu Božiemu. Rozhodnúť sa odpovedať Bohu v hĺbke svojej bytosti, dobrovoľne, vedome: „Chcem žiť pre Boha!“

Pred sv. prijímaním sa obyčajne modlíme Modlitbu Pána, Otče náš, ktorá je vždy naším konečným aktom prípravy na sväté prijímanie. Pretože predstavuje Kristovu vlastnú modlitbu znamená, že akceptujeme Kristovu myseľ ako našu myseľ, Jeho modlitbu k Otcovi ako našu modlitbu, Jeho vôľu, Jeho túžbu, Jeho život – ako naše. Pán Ježiš sa každému z nás prihovára: „Hľa stojím pred dverami a klopem. Kto počúvne môj hlas a otvorí mi dvere, vojdem k nemu, budem večerať s ním a on so mnou“ (Zj 3,20).

To klopanie je výzva k viere na pozdvihovanie: „Hľa, Baránok Boží.“ Otvorenie treba v Duchu dokonať, otvoriť sa jemu a jeho vôli. Bez viery neexistuje žiadne zjednotenie, ale ide o svätokrádež. Požíva sa chlieb, nepoznajúc vierou, že je to Kristus. Vtedy sa nejedná o comunio, vtedy nenastane zjednotenie, lebo ono môže nastať len medzi osobami ako vedome stretnutie vo viere a láske, čiže v Duchu Svätom. Ak tu nie je viera, sviatosť neprináša ovocie. Preto je toľko ľudí, ktorí mnoho rokov možno aj každodenne prijímajú Pánovo Telo, ale v ich živote sa nič nemení.

Najprv prijímame Ježiša v Slove, potom v modlitbe, potom vo sviatosti, potom to pokračuje v živote, pretože sa usilujeme chodiť s Pánom, ktorého sme prijali. Chodiť s Pánom, to znamená, ustavične brať ohľad na toho, ktorého sme prijali, a ktorý v nás zostáva, pokiaľ ho ťažkým hriechom nevyhostíme. Toto je zjednotenie „comunio“, ktoré má obsiahnuť celý náš život. Len takto môžeme zvíťaziť nad sebou a vytvoriť spoločenstvo tých, ktorí sa narodili z Boha.

Prijímam sviatostný znak, v ktorom je skutočne prítomný Ježiš ako osoba. Ale len vierou to môžem vidieť. Tu my nepomôže ani rozum, ani zmysly. Tu my môže pomôcť len viera. To znamená: „Oprieť sa o Slovo Božie“. Sám Kristus hovorí: „Toto je moje Telo“. Môžem sa tiež oprieť o svedectvo kňaza, ktorý svoju vieru vyjadruje vtedy, keď mi hovorí: „Telo Kristovo“. A toto svedectvo vydáva v mene cirkvi, ktorá už dve tisícročia žije z tohto tajomstva. A ten, ktorý prichádza, má vedome povedať svoje „Amen“ = „Verím a chcem prijať Ježiša ako osobu, chcem mu odovzdať svoju bytosť, aby ma mohol v láske pretvoriť“. To „amen“ treba vysloviť v Duchu Svätom: „Viem o tom, lebo Duch Svätý mi to zjavil. Chcem mať Syna Božieho, chcem mať Život“.

Sv. Augustín nás poučuje: „Ak ste telo Kristovo a jeho údy, je na oltári Pána predkladané vaše tajomstvo a vy prijímate svoje tajomstvo. Odpovedáte: „Amen“ na to, čo prijímate, a touto svojou odpoveďou to podpisujete. Ved' sa ti hovorí: „Telo Kristovo“, a ty odpovedáš: „Amen“. Búd teda údom Kristovým, aby tvoje Amen bolo úprimné.“ Prijat' ho môžem len natoľko a v tej miere, nakoľko sa mu sám odovzdám. K láske patrí prijatie osoby druhého i výdaj seba samého. Niekedy práve tento rozmer chýba v našom svätom prijímaní. Prijatie osoby môže nastať len v akte vzájomného odovzdania. Dať svoj život, svoju bytosť, aby som získal Božský Život.

O sv. Františkovi z Assisi sa hovorí, že: „Všetky tkaniva jeho bytia horeli láskou pre sviatosť Pánovho Tela, a nedokázal si sám vysvetliť, ako mohol On mať voči nám takú blahosklonnosť a lásku. Pokladal za znamenie chladného pohrdania, keby nebol prítomný aspoň jednej svätej omše za deň, keď k tomu mal možnosť. Často prijímal s takou oddanosťou, že i druhých k oddanosti strhával. Túto vznešenú sviatosť obklopoval takou úctou, že prinášal v obetu všetky svoje údy, a keď obetovaného Baránka prijímal, obetoval mu svojho ducha v ohni, ktorý stále horel na oltári srdca“ (2 Cel 20).

17. Bolesť a utrpenie.

Pápež Lev XIII. v encyklike „Rerum novarum“ hovorí o utrpení tohto času nasledovne: „Časné veci nie je možné správne pochopiť a ohodnotiť, ak sa duša nepozdvihne k inému životu, totiž k večnému; bez neho sa pravé poznanie mravného dobra nevyhnutne stráca, ba celé stvorenie sa stáva nepreniknuteľným tajomstvom. To, čo nám diktuje sama príroda, je v kresťanstve dogmou, na ktorej ako na základnom kameni spočíva celá stavba náboženstva: že totiž ten pravý život človeka je život budúceho veku. Boh nás totiž nestvoril pre tieto krehké a pominuteľné dobrá, ale pre dobrá nebeské a večné: a zem nám dal ako miesto vyhnanstva, nie ako vlasť... Ježiš Kristus hoci nás vykúpil hojným vykúpením, neodstránil rozličné súženia, ktorými je pretkaný život tu na zemi. Avšak premenil ich na podnety k čnostiam a na predmet zásluh: až do takej miery, že žiaden Adamov syn nemôže dosiahnuť nebo, ak nesleduje jeho krvavé stopy.“ Svet sa zvíja v pôrodných bolestiach Novej a Vyššej skutočnosti.

A predsa nie sme určení pre bolesť a trápenie. Boh nás stvoril pre seba a On je Blaženosť Bez Konca. Ježiš sa predstavuje ako Vzkriesenie a Život. Celý náš svet leží v nekonečnom Oceáne Všemohúceho Blaženého Života. Ale aby sa aj pre nás tento Oceán stal zdrojom Posvätenia a Uzdravenia, musíme svoju vôľu, myslenie, chcenie a konanie zharmonizovať s Božím Slovom. Sv. Augustín sa modlí: „Keď sa celkom primknem k tebe (Bože), nikdy nepocítim bolesť ani trápenie; môj život oživne, lebo bude naplnený tebou“. (Confessiones 10,28,39)

Utrpenie prišlo ako dôsledok nášho odchodu od Boha. Smrť je odvrat od života, ničota, ku ktorej speje každý, kto odmieta Boha, Život. Božie Slovo hovorí: „Nehorlite za smrť na bludisku svojho života, nepriťahujte si skazu činmi svojich rúk, pretože Boh nestvoril smrť, neteší sa zo záhuby žijúcich. Veď on stvoril všetko pre bytie: tvory sveta sú tu pre Spásu a nieto v nich nijakého jedu záhuby, podsvetie tiež nepanuje na zemi. Lebo spravodlivosť neokúsi smrť..“ (Mudr 1,12-15) Izaiáš ohlasuje: „Zničí smrť navždy a Pán, Jahve, zotrie slzu z každej tváre a hanbu svojho ľudu odstráni z celej zeme, lebo Pán hovoril.“ Smrť a jej prejavy sú niečím do čoho sa človek zamotal pádom do hriechu.

Búrime sa proti utrpeniu. Považujeme ho za škandál Stvorenia. Ale už po prirodzenej stránke má utrpenie svoj zmysel. Upozorňuje na to, že sa v nás deje čosi zlé. Bez bolesti zubov by sme nešli k zubárovi. A možno by nám zhnulo celé dásno a my by sme hnili a ani by sme nevedeli, že nám hrozí zánik. Utrpenie je signálom, že nekráčame po ceste života. Pôvodný a prirodzený zmysel ľudskej bolesti je v tom, aby človeku signalizovala, že schádza z cesty zdravia a života. Niektoré formy bolesti vnímame tými istými receptormi, ktorými vnímame aj príjemné veci. Existuje utrpenie, ktoré je „vratné“, ktoré má zmysel práve v tom, že núti človeka k návratu na cestu života, ale existuje aj utrpenie „nevratné“, ktoré signalizuje už len rozpad.

Toto dočasné a vratné utrpenie nás má chrániť pred utrpením večným a nevratným. Ak zmeníme štýl svojho života, znovu môžeme žiť zdravo bez bolesti. Utrpenie potrebuje človek, aby sa znovu vrátil na cestu života. Lebo aj v ľudskom tele je to tak, že ak niekto tieto signály nerešpektuje a nerobí nič pre svoje zdravie, nastane akýsi zlom, keď sa už nedá nič robiť a nastupuje utrpenie, ktoré by sme mohli označiť ako nezmyselné. Utrpenie, ktoré je sprievodným znakom a dôsledkom rozkladu a smrti. Od tohto utrpenia nás práve toto dočasné chce zachrániť.

To, čo sme hovorili o ľudskom tele a jeho utrpení, to isté platí aj o ľudskej duši. Aj tu existuje dočasné trápenie, akási depresia, ktorá ukazuje, že nejdeme po cestách života, ale živoríme v hriechu. Ak tieto malé depresia neriešime, prerastú do večného trápenia, z ktorého už nebude úniku. Riešenie nie je v tom, že si bolesť svojej duše tlmím alkoholom, drogami alebo práškami. Riešenie spočíva v skutočnom pokání. Pokánie má základ v nasledovaní Ježiša. On je cesta, On je Pravda ale On je i Život.

Človek, pri svojom stvorení dostal Boží zákon ako návod pre večný život, ale tým, že ho odmietol a v každom hriechu znovu odmieta, likviduje sám seba. Boh nepotrebuje ľudské utrpenie ale poslušnosť. Ak by potreboval ľudské utrpenie, tak by celá lekárska veda bola hriechom, ale Božie Slovo sa takto vyjadruje o lekárovi: „Maj vo vážnosti lekára, lebo ho potrebuješ, veď ho stvoril Najvyšší na pomoc iným. Lebo uzdravenie pochádza od Boha.. Najvyšší vytvoril zo zeme liečivé byliny a múdry muž ich nebude odmietať.. Nimi mierni lekár bolesti.. a Boh dal tiež iné masti na liečenie, aby jeho diela nezahynuli. Lebo uzdravenie na zemskej povrchu je od Boha.

Synu, pri chorobe sa nezanedbávaj, ale modli sa k Pánovi a uzdraví ťa. Odvráť sa od hriechu a nech sú tvoje ruky priame; a očisti si srdce od každej nepravosti! Obetuj na lúbeznú vôňu obeť z čistej múky! Ale aj lekárovi daj možnosť, aby zasiahol, lebo nato ho stvoril Pán.. Kto sa však dopustí hriechu pred svojím Stvoriteľom, upadne do rúk lekára.“ (zrov. Sir 38,1-15) Nemoc a utrpenie vždy patrili k najťažším problémom, ktoré človek skúša v tomto živote. V chorobe človek spoznáva svoju bezmocnosť, svoje obmedzenia a svoju konečnosť. Každá nemoc nám dáva tušiť smrť. Nemoc môže viesť k úzkosti, k uzatváraniu sa do seba, niekedy až k zúfalstvu a revolte proti Bohu.

Naše choroby nie sú pre Boha problémom. Ježiš nám zjavuje Božiu moc, ktorá kriesi mŕtvych. Kristov súcit s nemocnými a jeho mnohé uzdravenia chorých každého druhu sú výrazným znamením toho, že „Boh navštívil svoj ľud“ (Lk 7,16) a že sa celkom priblížilo Božie kráľovstvo. Ježiš žiada nemocných, aby verili. Pri uzdravovaní používa vonkajšie znaky: slinu, vkladanie rúk, blato a umývanie. Nemocní sa ho snažia dotknúť, „lebo vychádzala z neho sila, ktorá uzdravovala všetkých“ (Lk 6,19).

Kristus dáva svojim učeníkom účasť na svojej súcitnej službe biednym a chorým: „Oni šli a hlásali, že treba robiť pokánie. Vyhnali mnoho zlých duchov, pomazali olejom veľa chorých a uzdravovali ich“ (Mk 6,12-13). Po zmŕtvychvstaní Pán obnovuje toto poslanie: „v mojom mene ...na chorých budú vkladať ruky a tí ozdravejú“ (Mk 16,17-18). Duch Svätý udeľuje niektorým kresťanom zvláštnu charizmu uzdravovania, aby ukázal silu milosti Zmŕtvychvstalého. Ale často sa ani najusilovnejšími modlitbami nedosiahne uzdravenie všetkých telesných chorôb, lebo Boh dokáže aj z nášho utrpenia vydolovať dobro.

Vo sviatostiach sa Kristus „dotýka“ nás, aby nás uzdravoval. Keď sa obraciame k Bohu nachádzame spásu duše i tela. Obraciame sa k Bohu vtedy, keď zachováme jeho slovo a priamo sa ho dotýkame v Eucharistii. Kristus dojatý toľkým ľudským utrpením nielen dovoľuje, aby sa ho dotýkali nemocní, ale ich biedy berie na seba: „On vzal na seba naše slabosti a niesol naše choroby“ (Mt 8,17). Na kríž vzal Kristus celú ťarchu zla, sňal „hriechy sveta“ (Jn 1,29), pričom nemoc je len ich dôsledkom. Toto sú základne princípy biblického uzdravovania, alebo uzdravovania na základe viery.

V chorobe nás nelikviduje Boh, ktorý je Život a chce život, ale likviduje nás nespravodlivý hnev. Tam kde sa človek zrieka hnevom a nenávisťou, tam kde sa človek rozhodne vedome odpúšťať, tam nachádza uzdravenie. Božie Slovo hovorí: „Ak človek prechováva hnev proti blížnemu, ako si potom žiada od Boha, aby bol zdravý? Pre človeka seba podobného nemá milosrdenstva, a pritom oroduje za svoje hriechy? Prechováva v sebe hnev, hoci sám je iba človekom, a pritom prosí o zľutovanie u Boha? Veď kto iný môže jeho hriechy uzmierniť? Mysli na koniec (všetkého) a zanechaj nepriateľstvo, lebo hniloba a smrť ti hrozia, ako to ustanovil (Boh)“. (Sir 28,3-7)

Odpustenie je zároveň aj cestou k psychickému a fyzickému zdraviu. Stretol som sa s prípadom metastáz, ktoré začali ustupovať po tom, ako sa dotyčná osoba celkom obrátila ku Kristovi a začala aktívne pracovať na zmierení so svojimi blížnymi. Boh nestvoril smrť a neteší sa smrti živých. Boh chce zdravých ľudí. Hľadajme cestu uzdravenia, aby sme urobili dobre sebe a Bohu česť. Ak niekto neprístupuje ku sviatostiam, hlavne ku sviatosti zmierenia a sv. prijímaniu, tak sa jeho bytosť stáva ľahkou korisťou a cieľom rôznych démonov, ktorí spôsobujú choroby.

Preto si ešte všimnime pozitívne hodnoty utrpenia. Môže pomáhať človeku v dozrievaní: pomáhať mu rozpoznať, čo je v živote dôležité. Nemoc často človeka donúti hľadať Boha a navrátiť sa k nemu. Keď nás niečo bolí, máme si položiť ruku na boľavé miesto a pýtať sa, čo mi chce Boh skrze túto bolesť povedať. Už proroci tušia, že utrpenie môže mať vykupiteľský význam. Bl. Duns Scotus dokonca tvrdí, že prijatie utrpenia môže byť jedným z výrazov lásky voči Bohu. V láske voči Bohu máme prekročiť svoj egoizmus. Preto môže táto láska aj bolieť.

Ako sa na túto problematiku dívali apoštoli. Sv. Peter prehlasuje: „Keď teda Kristus podstúpil bolestné utrpenie, i vy sa vyzbrojte tou istou myšlienkou: Ten, kto trpel v tele, skoncoval s hriechom“ (1 Pt 4,1). Keď Písmo sväté hovorí o hriechu, nemyslí len hriešny skutok, ale zlého ducha, ktorý v a po ťažkom hriechu ovláda človeka. Od tohto nás môže úplne oslobodiť len Kristus v Eucharistii a vďačne prijaté utrpenie. Diabol je ako sebecký spoločník, ktorý nás opúšťa v tom momente, keď sa dostaneme do nejakej biedy. Utrpenie od tej doby, čo ho podstúpil a posvätil Boží Syn, má tajomnú moc roztrhať sieť vášni a vyhnať hriech z našich údov.

Nejde o to, aby sme utrpenie umelo vyhľadávali, alebo sami sebe spôsobovali, ale jedná sa o to, aby sme s novým duchom prijali utrpenie, ktoré nám nadelil sám život. Evanjelium hovorí: „Kristus musí trpieť“ a každý, kto to aspoň trochu myslí s Bohom vážne, zistí, že po dedičnom hriechu nie sme schopní pokročiť vo svätosti, ak netrpíme. V tomto je aj zmysel pôstu, o ktorom si ešte budeme hovoriť. Ale toto utrpenie treba prijať v novom eucharistickom duchu. Čo to je? Presne to, čo počúvame každý deň pri sv. omši: „Pán Ježiš v tú noc, keď bol zradený, vzal chlieb, vzdával vďaky, lámal chlieb a hovoril: „Toto je moje telo, ktoré sa obetuje za vás.“ Ak ste prežili zradu od blízkeho človeka, viete ako to bolí. Ježiš práve v takúto noc, vzal chlieb a dobrorečil, vzdával vďaky.

Sv. Pavol ponúka ešte iný pohľad: „Bratia, teraz sa radujem v utrpení, ktoré znášam pre vás a na vlastnom tele dopíňam, čo ešte chýba Kristovmu umučeniu pre dobro jeho tela, ktorým je Cirkev.“ (Kol 1,24) Ide tu o zvláštny druh utrpenia, ktoré by sme mohli označiť ako „utrpenie pre spravodlivosť“. Vidí v ňom možnosť spolupracovať s Vykupiteľom. Netrpí pre svoje hriechy, ale pre hlásanie evanjelia a takéto utrpenie je blahoslavené samotným Ježišom. Pavol učí, že Kristus stále žije vo svojej Cirkvi a Cirkev je jeho tajomným telom. Ježiš ako človek trpel a bol pochovaný, vstal zmŕtvych. Všetko sa to udialo v historickom čase a konkrétnom priestore. Ale Cirkev ako tajomné Kristovo telo, trpí a bude trpieť dokiaľ bude na svete hriech. My všetci musíme na seba prijať určitý diel utrpenia, ktorým sa vykupuje svet.

Sv. Pavol hovorí: „Bratia, myslím, že utrpenia tohoto času nie sú hodny porovnania s budúcou slávou, ktorá sa na nás má zjaviť.“ Veľmi často nás utrpenie tohto času deptá, pretože zabúdame na túto Slávu. Slávu Vzkrieseného Pána, ktorá očakáva aj nás. Toto utrpenie, i keď sa nám zdá veľké, je v porovnaní s tým, čo nám Boh pripravil, úplne malicherné. Niečo, čo ani nemožno zrovnávať, čo sa nedá zrovnávať, teda niečo, čo sa vôbec neprežíva na tej istej úrovni. Utrpenie, ktoré prežívame v tomto čase sa dotýka nášho teľa a našej duše, ale radosť, ktorú dáva Boh je účasťou na Duchu Božom, účasťou na nestvorenej skutočnosti.

O sv. Františkovi je napísané toto: „Tých niekoľko dní, ktoré mu ešte chýbali k návratu domov, využil na to, aby Boha chválil a svojich milovaných bratov vyzýval, aby chválili Krista s ním. On sám, nakoľko mohol, spieval tento žalm: „Veľkým hlasom k Pánovi volám, o milosť nahlas Pána prosím...“ Tiež všetky ostatné tvory vyzýval ku chvále Boha a slovami piesne, ktorú predtým zložil, ich vyzýval, aby Boha milovali. Dokonca i smrť, pre všetkých hroznú a nenávidenú, vyzýval ku chvále. Šiel jej radostne v ústrety a pozýval ju ako hosťa. Lekárovi povedal: „Len odvahy, brat lekár, povedz mi, ako blízko je už smrť, veď je len bránou k životu.“ Bratom povedal: „Až uvidíte, že umieram, položte ma nahého na zem a tak dlho nechajte po smrti, než sa prejde mília.“ A prišla jeho hodina a pretože sa na ňom všetky Kristove tajomstvá naplnili, vzniesol sa blažene k Bohu.“

18. Cirkev

Skôr ako budem hovoriť o Cirkvi všeobecne, pozrime sa v krátkosti na význam Cirkvi v osobnej zbožnosti sv. Františka, ako ju vnímal vo svojej dobe a zaznamenal vo svojich spisoch. Niekedy sa v súčasnom ponímaní jeho osoby stretávame so snahou ukázať Františka ako reformátora, ktorý stojí vysoko nad Cirkvou alebo dokonca proti Cirkvi, keď sa však začítame do jeho výpovedi, alebo do výpovedi autentických svedkov jeho života a jeho myslenia, nájdeme v nich takú hlbokú a čistú vieru, že ešte aj dnes môžeme z nej čerpať. Jeho postoj k Cirkvi najlepšie vyjadruje oslovenie, ktoré často užíval, keď o nej hovoril: „Svätá matka Cirkev Rímska.”

Vieme, že i v jeho dobe bolo mnoho vecí v Cirkvi, ktoré vzbudzovali pohoršenia a viedli ku vzniku rôznych siekt. Medzi duchovenstvom sa objavovali až do neba volajúce nešváry a hriechy. Možno nám na tomto historickom pozadí napadne otázka: „Z čoho pramenila Františkova úcta voči Cirkvi a zvlášť k biskupom a kňazom, ktorí žijú v jednote s katolíckou cirkvou? Či František nevidel, alebo nechcel vidieť to, čo tak rozhorčovalo Katarov a Albigéncov?”

Najlepšie jeho vzťah k Cirkvi vysvetľujú slová, ktoré nám ostali zachované v jeho Testamente, kde píše: „Potom mi Pán dal a dáva takú dôveru ku kňazom, ktorí žijú podľa svätej rímskej Cirkvi, kvôli ich sväteniu, že i keby ma prenasledovali, chcem sa k ním utiekať. A keby som mal takú múdrosť ako Šalamún a našiel by som najúbohejších svetských kňazov na farách, na ktorých pôsobia, nechcem kázať proti ich vôli. Voči ním a všetkým ostatným chcem mať bázeň, chcem ich milovať a ctiť ako svojich pánov. A nechcem posudzovať ich hriechy, lebo v nich poznávam Božieho Syna a sú mojimi pánmi. Robím to preto, lebo z Najvyššieho Syna Božieho telesným zrakom na tomto svete nevidím nič, iba Najsvätejšie Telo a Najsvätejšiu Krv, ktoré sami prijímajú, a len oni iným vysluhujú. A tieto najsvätejšie tajomstvá chcem nadovšetko uctievať, vážiť si ich a uchovávať na vznešených miestach. Kdekoľvek nájdem najsvätejšie mená a jeho slová napísané na nevhodných miestach, chcem ich pozbierať a prosím, aby sa zbierali a uložili na čestnom mieste. A všetkých teológov a tých, čo nám ohlasujú sväté Božie slová, máme si ctiť a vážiť ako tých, čo nám dávajú ducha a život.”

Možno žasneme nad hĺbkou úcty sv. Františka ku kňazom a k Cirkvi. František prehlasuje, že túto úctu dostal od Pána ako milosť. Táto úcta nachádzala svoje zdôvodnenie v kňazskom svätení. Od okamihu vysviacky sa človek stáva tým, skrze ktorého prichádza Kristus denne na oltár, stáva sa tým, skrze ktorého Pán odpúšťa hriechy, stáva sa tým, ktorý vysluhuje Božie Slovo, skrze ktoré sa deje premenenie na oltári. František si pri hľadaní svojho povolania necháva od kňaza poslávať Božím Slovom. S rovnakým postojom vyznal: „Na počiatku môjho obrátenia vložil Pán svoje Slovo do úst Assiskému biskupovi, aby mi radil a posilňoval ma v Kristovej službe” (Zrk. dok. 10) Toto je pohľad akým sa sám Kristus díva na svoju Cirkev.

Slovo „cirkev“ grécky „ekklesia“, znamená „náboženské zhromaždenie“. Tento termín sa často používal v gréckom preklade SZ pre zhromaždenie, ktoré sa zišlo pred Bohom na vrchu Sinaj, kde Izrael dostal Zákon a kde si ho Boh vyvolil za svoj svätý ľud. Tým, že sa prvé kresťanské spoločenstvo nazvalo „ekklesiou“, vyjadriť, že sa považuje za dediča tohto zhromaždenia. Výraz „Kyriake“, od ktorého je odvodené aj slovenské „Cirkev“, znamená „patriaca Pánovi“. Cirkev je ľud, ktorý patrí Pánovi, žije zo Slova a z Kristovho Tela a tak sa stáva Kristovým Telom.

Kresťania prvých dôb hovorili: „Svet bol stvorený kvôli Cirkvi.” Boh stvoril svet pre spoločenstvo so sebou samým a ono sa uskutočňuje „zvolávaním“ ľudí ku Kristovi. Cieľom všetkých vecí je Cirkev a samotné bolestné zmeny, ako je pád anjelov a hriech človeka, Boh dovolil iba ako príležitosť a prostriedok, aby rozvinul celú mieru lásky, ktorou chcel zahrnúť svet. Zhromažďovanie Božieho ľudu sa začína v okamihu, keď začne hriech ničiť spoločenstvo človeka s Bohom i spoločenstvo ľudí navzájom. Zhromaždenie Cirkvi je reakciou Boha na chaos, ktorý spôsobil hriech.

Sv. Pavol používa spojenie „Cirkev v Bohu Otcovi a v Pánu Ježišovi Kristovi:“ To je duchovná adresa Cirkvi. Duchovný svet má tiež svoj „zemepis“. Cirkev tvorí spoločenstvo ľudí, ktorí sa zhromaždili v Bohu Otcovi, ktorý sa zjavil v našom Pánovi Ježišovi Kristovi. Boh je tajomným stredom všetkých týchto ľudí. Nie je to nejaký neznámy a abstraktný Boh, ale Otec nášho Pána Ježiša Krista.

Niektorí kresťania sa domnievajú, že Spása je odmenou za dobrý život na tejto zemi a Cirkev sa grupuje z vybranej elity, z akejsi lepšej klasy. Pravda je však taká, že Cirkev je Božím ústavom Spásy pre hriešnikov a Spása je božou operáciou, ktorú potrebuje každý človek, keď chce vstúpiť do Božieho Kráľovstva. Cirkev, ak je a má byť naozaj Cirkvou Kristovou, je a musí byť súčasne Cirkvou hriešnikov. Ježiš prijíma hriešnikov a jedáva s nimi a preto aj hriešnici, ktorí prestávajú milovať svoj hriech, môžu a majú prijať Krista. Cirkev je zároveň: spoločnosť vystrojená hierarchickými ustanovizňami a tajomné Telo Kristovo; viditeľné zhromaždenie a duchovné spoločenstvo; Cirkev pozemská a Cirkev oplývajúca nebeskými darmi. Tieto dimenzie vytvárajú spolu jedinú zložitú skutočnosť, ktorá pozostáva z ľudského a božského prvku. Sv. Bernard z Clairvaux sa o Cirkvi vyjadruje takto: „Si čierna, ale krásna, dcéra jeruzalemská, i keď ťa špatí námaha a utrpenie dlhého vyhnanstva, predsa ťa krášli nebeská krása.“ (Sv. Bernard, In Canticum sermones 27,14)

Ježiš hovorí o veľmi dôvernom spoločenstve medzi Ním a veriacimi: „Ostaňte vo mne, ako ja ostávam vo vás... Ja som vinič, vy ste ratolesti“ (Jn 15,4-5). Alebo: „Kto je moje telo a pije moju krv, ostáva vo mne a ja v ňom“ (Jn 6,56). Ježiš nenechal svojich učeníkov ako siroty. Tým totiž, že udelil svojho Ducha, vytvára z nás tajomne svoje Telo. Boh svoje Vtelenie začal počatím Ježiša z Ducha Svätého a Panny Márie, ale ešte ho neskončil. Celá Cirkev je a má byť jeho telom. Cirkev to je snaha Božieho Slova, predĺžiť svoje Vtelenie do každej ľudskej bytosti. Práve preto nás Ježiš pozýva, aby sme mali účasť na jeho Tele a Krvi. Tak úzko chce byť s nami spojený.

Existujú ľudia, ktorí sa počítajú za kresťanov a zároveň útočia na cirkev, akoby cirkev bola predovšetkým vecou pápeža, biskupov, kňazov a rehoľníkov. Cirkev je predovšetkým Kristovou vecou. A každý ju vníma takú, aká je v ňom samom. Sv. Pavol hovorí: „Kristus vo vás, nádej slávy!“ Ak nie je v nás Kristus, žijeme mimo cirkvi, aj keď chodíme do kostola. Len ak žijeme z Kristovho tajomstva, začíname chápať a vnímať krásu Cirkvi.

Zvieratá hneď po narodení, vytvárajú súdržné prírodne spoločenstvá, ale ľudia po prvotnom hriechu netvorí od prirodzenosti spoločenstvo. Ako náhle človek stratil spojenie s Bohom, rozrušili sa aj väzby medzi ľuďmi navzájom. Veľmi skoro po prvotnom hriechu sa objavila prvá manželská kríza a neskoršie dokonca nasledovala bratovražda. Ľudia si natoľko prestali rozumieť, že to viedlo až k babylonskému pomäteniu jazykov. Môžeme si položiť otázku: „Prečo si ľudia prestali rozumieť?“ Preto, lebo prestal vnímať a uznávať Božie Slovo ako princíp svojho života a každý sám seba urobil normou pre seba i svet. Ľudia prestali myslieť, chcieť a konať rovnako.

Naša Spása spočíva v tom, aby sme trón svojho života odovzdali tomu, komu právom patrí a tým je Božie Slovo, II. Božská osoba. Ide o to, aby sme prijali Ježiša ako svojho Pána. Spoločenstvo a teda aj živá cirkev, môže vzniknúť len tam, kde sa Božie Slovo, II. Božská osoba znovu stáva stredom ľudských bytostí. Len tí, ktorým nejde o Ego, ale o Boha a jeho Slovo, sa skutočne dokážu zjednotiť, rovnako myslieť, rovnako chcieť. Spoločenstvo sa objavuje tam, kde sú všetci zjednotení tým, že Kristus je ich stredom a Životom.

Nejedná sa len o spojenie so sviatostným Kristom, ale ide aj o vzájomne spojenie veriacich v láske. Skrze eucharistiu sa stávame príbuznými. Eucharistia utvára Cirkev. Tí, ktorí prijímajú Eucharistiu, sú veľmi dôverne spojení s Kristom. Rovnakým putom ich Kristus spája so všetkými veriacimi v jednom jedinom Tele, Cirkvi.

Prijímanie obnovuje, posilňuje a prehľbuje toto privtelenie k cirkvi, ktoré už bolo uskutočnené prostredníctvom krstu. Krstom sme boli povolaní utvoriť jedno jediné telo, Eucharistiou sa naplňuje toto povolanie.

Dokiaľ Božie Slovo nezaujme v našich životoch centrálnu postavu, dotiaľ si nemôžeme rozumieť a ani vytvoriť spoločenstvo. Spoločenstvo je však niečo iné ako len chodenie do kostola. Pokiaľ nežijeme úplne pre Krista, sme jeden pre druhého nebezpeční svojou hriechnosťou. Prvý krok k tomu, aby sme mohli vytvárať spoločenstvo, je prijať Božie Slovo ako normu pre svoj život a základ svojho posvätenia. Stať sa ľuďmi, ktorí majú v srdci Boží zákon. Potom sa budeme navzájom chápať a budeme mať aj rovnaký cieľ. Tri roky Ježiš formoval apoštolov Božím Slovom a vytváral z nich spoločenstvo, až potom s nimi slávil Eucharistiu.

My sme si zvykli na to, že kostol je obyčajne studený a ľudia v ňom sú a obrnení, preto sem až tak netiahne ľudí z vonku. Spoločenstvo sa objavuje tam, kde sú všetci zjednotení tým, že Kristus je ich stredom, rovnako chcú, rovnako myslia, rovnako milujú, ako Ježiš. Bez tohto streda nás nič nespája. Preto prijímame Ježiša v Slove, v modlitbe, vo sviatosti, potom to pokračuje v živote, pretože sa usilujeme chodiť s Pánom. A to znamená ustavične brať ohľad na toho, ktorého sme prijali. Toto je comunio, ktoré má obsiahnuť celý náš život. Len takto môžeme zvíťaziť nad sebou a vytvoriť spoločenstvo, teda živú Cirkev.

„Keď na sviatky Pána veriaci prijímajú telo Syna, zvestujú si navzájom radostnú zvesť, že je nám darovaný závdavok života, ako keď anjel povedal Márii Magdaléne: „Kristus vstal z mŕtvych!“ Naozaj už teraz život a vzkriesenie sú udelené tomu, kto prijíma Krista“ (Sýrsko - antiochijska antifóna). Východné cirkvi, ktoré nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, slávia Eucharistiu s veľkou láskou. Nakoľko tieto odlúčené cirkvi predovšetkým vplyvom apoštolskej postupnosti majú platné kňazstvo a Eucharistiu, ktorá ich s nami tesne spája, isté spoločenstvo vo svätých veciach, teda v Eucharistii, za vhodných okolností a so súhlasom cirkevnej autority je nielen možné, ale dokonca sa doporučuje.

Cirkevné spoločenstvá vzniknuté z reformácie, odlúčené od katolíckej cirkvi, neuchovali pôvodnú a úplnú podstatu eucharistického tajomstva, predovšetkým preto, že im chýba sviatosť kňazstva a z toho dôvodu nie je pre nás možné vzájomné eucharistické prijímanie s týmito spoločenstvami. Napriek tomu, keď si tieto spoločenstvá pri večeri Pánovej pripomínajú jeho smrť a vzkriesenie, vyznávajú, že je to znamenie života v spoločenstve s Kristom, a očakávajú jeho slávny príchod. Preto i voči týmto symbolom treba mať úctu. Ak sa vyskytne naliehavá potreba, môžu podľa úsudku diecézneho biskupa katolícki kňazi udeľovať eucharistiu, zmierenie a pomazanie i iným kresťanom, ktorí nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, ale len vtedy, keď o to sami úplne dobrovoľne požiadajú. V takých prípadoch je nutné, aby prejavili katolícku vieru, čo sa týka týchto sviatostí, a aby mali požadovanú dispozíciu.

19. O Duchu Svätom

V poslednom príhovore sa chcem zamyslieť nad vrcholným tajomstvom kresťanskej viery a to nad významom Zoslania Ducha Svätého. Na Sviatok Turíc oslavuje Židia Dožinky, čiže ďakujú Bohu za prvú úrodu a zároveň si pripomínajú dar Zákona, ktorý bol daný Mojžišovi na vrchu Sinaj. A ako je zjavenie Božieho zákona na Sinaji podstatným základom Judaizmu, tak je podstatným základom kresťanského náboženstva dar Ducha (Božia milosť), ktorý zostúpil na apoštolov na Turíce. A tak, ako sa na Turíce v Izraeli zbiera prvá úroda, tak je aj dar Ducha prvou úrodou Kristovho Vykúpenia. Bez Ducha Svätého zostáva Kresťanstvo na úrovni Židovstva. Bez Ducha Svätého nie je a neexistuje žiadna vnútorná zmena človeka. Človek zostáva vnútorné zlý, aj keď pod vplyvom Kristovho učenia jasnejšie rozlišuje medzi dobrom a zlom. Chápe čo je dobré, ale nemá v sebe silu k nasledovaniu.

Duch Svätý je bytostná dobrota Boha. Prvý človek v raji žil z Ducha Svätého, lebo Boh pri jeho stvorení vdýchol do jeho nozdier svoj Dych, svoju Dobrotu. Ale prvotný hriech zničil v nás tento Boží Dych, tento Boží život. Svätý Pavol v Liste Rimanom takto vystihuje našu situáciu po prvotnom hriechu: „Kristus zomrel v určenom čase za bezbožných, keď sme boli ešte bezmocní!“ Bezbožnosť a bezmocnosť skutočne veľmi dobre vystihujú situáciu v našom vnútri, v ktorej sme sa narodili. My všetci sme takto škaredo postihnutí. Táto bezbožnosť nespočíva v tom, že by sme Boha odmietali, ale v tom, že my všetci sa na tento svet rodíme bez vnútornej dobroty a duchovnej moci, ktorou bol Adam obdarený predtým než zhrešil, pretože táto moc je z Boha

Zamerajme pozornosť na človeka. Často si zamieňame dva pojmy a to slušnosť a dobrotu. To, čo väčšina ľudí pozná ako dobrý život, je lepšie označovať ako slušný život. To, že navonok nerobíme nič zlé, ešte nesvedčí o našej добрote. Aký človek skutočne je, sa ukáže až vtedy, keď ho niečo zaskočí a musí reagovať spontánne, keď stráca zábrany, či už vplyvom alkoholu, drog, bolesti alebo aj stareckej demencie. A zvyčajne práve tieto reakcie nie sú správne a ani dobré. Demencia človeka postupne zbavuje „naučeného“, vedomostí ale aj chovania, a zostáva mu len to, čo je v hĺbinách jeho ducha. A to môže byť desivé, ale to môže byť aj krásne. Záleží na tom, či sa otvoril Kristovi, či prijal Ducha Svätého, ktorý uzdravuje v človeku jeho deformovanú spontánnosť.

Pozrime sa na Ježiša na Kríži. Biblická archeológia nám potvrdzuje, že tí, ktorí boli odsúdení na ukrižovanie, sa často rúhali a kliali. V ukrutných bolestiach sa zjavovalo ich vnútro. Môžeme položiť otázku: „Prečo Ježiš nereagoval podobne?“ Teológia nás poučuje, že bol pravým človekom vo všetkom nám podobný, okrem hriechu. Ježiš netrpel menej ako lotri ukrižovaní spolu s ním a predsa nereagoval ako oni. Sv. Peter takto opisuje správanie Krista na kríži: „Keď mu zlorečili, on nezlorečil; keď trpel, nehrozil, ale vkladal všetko do rúk toho, ktorý súdi spravodlivo.“ (1 Pt 2,23) Jeho umieranie bolo tak evidentne iné, že stotník, ktorý pravdepodobne častejšie asistoval pri popravách, konštatoval: „Tento človek bol naozaj Boží Syn.“ (Mk 15,39)

Mal azda iné telo ako my? Vieme, že telo, ktoré prijal z Panny Márie, bolo ozajstné ľudské telo. Teda problém nie je v ľudskom tele, problém je v duchu, ktorý ho ovláda. Ježiš sa počal z Ducha Svätého, ale o nás všetkých platí to, čo hovorí žalmista: „v hriechu ma počala moja matka“. Problém spočíva v duchu, ktorý nás ovláda. Keď Písmo hovorí o hriechu, nemá na mysli len zlý skutok, ako to zvykneme chápať my, ale hriech chápe ako zlého ducha, ktorý na človeka číha a chce ho ovládať. Každý spáchaný a v spovedi nevyznaný hriech nás viac a viac otvára zlému duchu. Duch sa v našom živote prejavuje, ako akýsi spodný prúd. Ak je v nás Duch Svätý, potom aj naše spontánne reakcie sú dobré, naše túžby šľachetné. Jedine Boh môže úplne zmeniť hĺbiny človeka. Až ten človek, ktorý znovu dýcha z Boha, žije skutočne ľudským životom. A tu začíname chápať význam Zoslania Ducha Svätého.

Ducha Svätého môžeme prijať len tak, ako sa prijíma živa osoba. Keď sa dve osoby definitívne prijmu, voláme to manželstvo, trvalé a plodné spoločenstvo. Ono vyžaduje od oboch zrieknutie sa vecí, o ktorých je známe, že sú obtiažne pre partnera. Vyžaduje to úsilie byť lásky hodný. Podobne je to aj vo vzťahu človek a Duch Svätý. Žiť tak, aby som neurážal Ducha Svätého. Ak chceme zažiť Boha v Duchu Svätom, musíme sa rozhodnúť počúvať Ho. Boh dáva svojho Ducha tým, ktorí ho poslúchajú. Znakom správne žité poslušnosti je Duch Svätý. Usilujme sa dosiahnuť toto pravé bohatstvo. Ak ho nemáme, aj keby sme mali všetky poklady sveta, sme pred Bohom chudobní. Ak je On v nás, máme to práve bohatstvo z Boha. Sme bohatí Bohom.

Duch Svätý to je bytostná Dobrota Boha, Darovaná Spravodlivosť. Všetci sme vyzvaní k tomu, aby sme prijímali Ducha Svätého. Duch Svätý vstupuje do nás natoľko, nakoľko sa vo vôli zjednotíme so Slovom Božím. Len ten, kto miluje Zjavené Božie Slovo, môže mať Ducha Svätého. Skrze Božie Slovo hlboko do nás preniká vznešenosť nášho Stvoriteľa. To, čo Kristus zjavuje nášmu rozumu a vôli, to Duch Svätý vkladá do nášho srdca. A srdce rozhoduje o smerovaní človeka. Srdce dokonca rozhoduje o našom posmrtnom osude. „Lebo kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce.“ (Mt 6,21) Aj po smrti smerujeme k tomu, čo milujeme. Duch Svätý spôsobuje podstatnú zmenu v nás, rieši základný problém človeka postihnutého dôsledkami prvotného hriechu: z bezbožných vytvára zbožných a bezmocným dáva silu z Boha. Jedine takto môžeme zvíťaziť nad svetom, telom i diablom. Človek nie je schopný počať Božie Slovo zo svojich ľudských síl.

Tým čo je pre ľudí objatie v manželstve, to v Tajomstvo Najsvätejšej Trojice predstavuje Duch Svätý. On je Vzájomnosť Otca i Syna. On je Božím Teplom. Duch Svätý spôsobuje a umožňuje zážitok Boha v ľudskom srdci. Je to zážitok radosti z Boha a zároveň schopnosť milovať tak ako miluje Boh. Duch Svätý je Božský a plne Osobný Vzťah, jedinečný a jedine správny Vzťah k Bohu, k ľuďom i ku stvoreným veciam. Duch Svätý je sladkosťou a mocou Božieho Slova. Duch Svätý je Pochopením Božieho Slova. Božie Slovo je inšpirované Duchom Svätým, a preto ho môžeme len natoľko pochopiť, nakoľko je v nás Duch Svätý.

Duch Svätý dáva duchovné plodnosť. V Duchu Svätom sa účinne ohlasuje Božie Slovo. On spôsobuje, že máme o čom svedčiť druhým. Svedectvo, ktoré Ježiš požaduje, je ovocím skúsenosti, ktorú On sám umožňuje. Ježiš nás vedie do spoločenstva s Bohom skrze Ducha Svätého. Duch Svätý robí z apoštolov svedkov. Svedectvo apoštolov vyviera zo zážitku Ducha, z osobnej skúsenosti s Bohom ako so živou osobou. Duch Svätý nám umožňuje zážitok Boha. V Kristovi ho môžeme vidieť, ale v Duchu Svätom ho môžeme zažiť. Duch Svätý to je Láska Božia rozliata v našich srdciach. Svedectvo nemusí spočívať nutne v tom, že budeme hovoriť slovami. Kresťanské svedectvo môže byť aj v pokojnom, navonok nehučnom vnútornom živote, ktorý napriek tomu oslovuje. Ťažisko nášho kresťanského svedectva je v prežívaní Božej lásky v srdci - v zmene bytia. Prijímame Božie Slovo, ale skrze Slovo prijímame Božieho Ducha. A Duch Boží rozhoduje o kvalite bytia. Kresťanské svedectvo sa dotýka predovšetkým zmeneného bytia.

Myslíte si, že Duch Svätý už dnes nechce tak mohutne účinkovať, ako tomu bolo v dobách apoštolských? Určite chce, ale všetko závisí od našej viery, nádeje a lásky. Modlitbou a túžbou sa naplníme Duchom Svätým. Podľa intenzity našej modlitby, ktorá zároveň vyjadruje našu túžbu, nás On bude naplňovať a pretvárať. Sv. Hilár učí, že: „Duch Svätý sa dáva natoľko, nakoľko ho chce kto prijať a usadí sa do takej miery, v akej sa niekto snaží zaslúžiť si ho.“ Táto definícia prítomnosti Ducha Svätého v nás potrebuje niekoľko objasňujúcich poznámok. Ide tu o odstupňovanie prítomnosti Ducha Svätého v nás. Naozaj, nie je možné sa na jeho prítomnosť v nás pozerať podľa zásady buď - alebo. Je tam možné stupňovanie alebo inými slovami rast. V Duchu Svätom je možné rásť. Rast v Duchu je proces, dynamika.

Keď hovoríme o Duchu Svätom, musíme sa zbaviť jedného mylného presvedčenia, že sme problém Ducha Svätého vyriešili ráz - navždy tým, že sme boli pri sviatosti birmovania. Krst a birmovanie sú vstupom do Tajomstva Ducha Svätého, ale prijatie Ducha Svätého nie je jednorazový proces. Duch Svätý je Nekonečný Boh, a preto sa mu môžeme čoraz viac otvárať. Podľa východných otcov je zmyslom kresťanskej existencie „nadobudnutie Ducha Svätého“. Sv František z Assisi kladie túto túžbu dokonca pred túžbu po vzdelaní. „Bratia sa majú nadovšetko snažiť, aby mali Ducha Pánovho a jeho účinky, trpezlivosť v prenasledovaní, lásku k nepriateľom, pokoru.“ Duch Svätý je skutočným bohatstvom, teda vlastnením Boha.

Duch Svätý vstupuje do nás v tej miere, v akej svoju ľudskú vôľu podrobíme vôli Božej. Celý problém nášho duchovného života je práve v tom, že nevieme radikálne chcieť Boha a to buď preto, že ho nepoznáme, alebo preto, že lipneme na svojej vôli, ktorá je naklonená k pozemským a viditeľným veciam. Problém úspešného duchovného života je v tom: „chcieť Boha, ktorý sa zjavuje vo svojom Slove“. Vyliatie Ducha a očistenie mysle i srdca od hriešnych postojov, veľmi úzko súvisí. Práve preto je dôležité zladiť svoju bytosť čo najviac so Slovom Božím. Preto potrebujeme často brať do rúk Božie Slovo a skúmať, čo sa Bohu páči a za toto sa modliť a toto chcieť.

Ako spoznáme, že je v nás prítomný Duch Svätý? Prítomnosť Ducha Svätého v ľuďoch môžeme spoznať podľa jeho ovocie. Svätý Pavol v liste Galaťanom menuje deväť druhov ovocia, ktoré sú znakom prítomnosti Ducha Svätého v človeku: „Ovocie Ducha je láska, radosť, pokoj, trpezlivosť, láskavosť, dobrotá, vernosť, miernosť, zdržanlivosť.“ (Gal 5,22-23). Pri skúmaní, či je v nás Duch Svätý, sa predovšetkým sústredíme na kvalitu srdca. Najlepším kritériom, ktoré vypovedá o kvalite nášho Ducha, sú naše túžby. Túžba po láske a službe Bohu a blížnym, ktorá vychádza z nášho vnútra, je základným kritériom pre rozpoznanie toho, či Duch Svätý v nás pôsobí. Dobrá túžba je predpokladom spolupráce s Duchom Svätým, ale zároveň je aj výsledkom, dielom Ducha Svätého. Túžba je podstatným prvkom v procese rozlišovania. Je oveľa spoľahlivejším kritériom ako city a vnútorný pokoj.

Naša túžba musí byť sprevádzaná skutkami. Skutki sú totiž ovocím Ducha, prejavom, že žije v nás. Ak je v nás naozaj Duch Svätý, potom sú tu aj dobré skutky. Sv. Benedikt konštatuje, že láska rastie v konaní. Teda aj konanie dobra môže byť cestou k nadobudnutiu Ducha Svätého. Podľa sv. Serafína Sarovského musí človek spolupracovať na svojom preduchovnení dobrými skutkami. Lebo „akákoľvek cnosť, konaná v mene Ježišom, nám získava milosť Ducha Svätého a modlitba viac než čo iného.“ Pri poslednom súde bude jedným kritériom služba.

Túžba po raste v láske a službe Bohu a blížnym nás postupne vnútorne pretvára. Žiadna túžba nemá väčšie šance byť vypočutá, ako práve táto, pretože tu ide o túžbu po svätosti. Je to tým, že čím viac vecí v našom vnútri je premenených, tým silnejší je v nás aj hlas Ducha Svätého a tým slabší je v nás hlas zla. Na začiatku duchovného rastu je to naopak, preto musíme pri snahe o dobro prekonávať takú obrovskú námahu. A tak sa môže po čase stať, že konanie dobra sa nám stane akoby druhou prirodzenosťou, tak ako tomu bolo v prípade božích svätých.

Duch Svätý spôsobuje, že sa v nás objavuje Láska. Ježiš hovorí v evanjeliu: „Ak niekto žízni, nech príde ku mne a pije! Kto verí vo mňa, prúdy živej vody budú plynúť z jeho vnútra, ako hovorí Písmo.“ (Jn 3,37-38) Je vlastnosťou lásky, že vychádza, že smeruje k iným. Skúsenosť mnohých Božích priateľov je, že Boh ich rýchlejšie vyslyší, keď prosia za druhých a nie za seba. A za nich sa zase modlil niekto iný.

Kde sa v púšti objavia prameň, tam sa vytvorí oáza. Každý kresťan má veľký prísľub, že sa môže stať prameňom. Prijmime tento príhovor v tomto duchu, ako výraz túžby stať sa prameňom Ducha Svätého v púšti tohto sveta. Sv Bazil Veľký hovorí: „Skrze Ducha Svätého sa dáva navrátenie do raja, vstup do nebeského kráľovstva a návrat do stavu adoptovaných synov: dáva sa odvaha volať Boha svojím Otcom, umožňuje sa mať účasť na Kristovej milosti, volať sa synom svetla a mať podiel na večné sláve.“

Záver Duchovných cvičení

Zakončím modlitbou sv. Františka: „Všemohúci, Večný, Spravodlivý a Milosrdný Bože, dopraj nám úbohým, aby sme pre teba konali to, o čom vieme, že to ty chceš a vždy chceli to, čo sa tebe páči, aby sme tak vnútorne očistení, vo vnútri osvietení a ohňom Ducha Svätého zapálení, mohli nasledovať šľapaje Tvojho Syna, nášho Pána Ježiša Krista a len tvoju milosťou dôjsť k tebe Najvyšší, ktorý v dokonalej Trojici a jednoduchej jednote žiješ a kraluješ a si oslavovaný ako Všemohúci Boh na veky vekov.“